

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

113 702

POLİS EĞİTİM KURUMLARINDA OKUTULAN İNKILAP
TARİHİ DERS KİTAPLARININ İÇERİK ANALİZİ

113702

Onur COŞKUN

SBE Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalında Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

113702

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Fulya ATACAN (YTÜ)

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İSTANBUL, 2002

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KISALTMA LİSTESİ.....	III
ÖNSÖZ	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
1. GİRİŞ	1
2. TÜRK POLİS TEŞKİLATI	3
2.1 TÜRKİYE’ DE POLİS TEŞKİLATI’NIN TARİHÇESİ	3
2.1.1 Osmanlı Devleti’nde Polis Teşkilatı	3
2.1.2 Cumhuriyet Dönemi Polis Teşkilatı	5
2.1.1.A Merkez Teşkilatı	6
2.1.1.B Taşra Teşkilatı	6
2.1.1.C Yurtdışı Teşkilatı	7
2.2 POLİS EĞİTİM KURUMLARI	7
2.2.1 Polis Akademisi Başkanlığı	9
2.2.2 Polis Koleji	14
2.2.3 Polis Okulları	16
3. SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA VE EĞİTİM	19
3.1. SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA	19
3.1.1 Siyasal Toplumsallaşma	19
3.1.2 Eğitim ve Siyasal Toplumsallaşma	20
3.1.3 Polisin Toplumsallaşma Süreci ve Eğitim	20
3.2. POLİS EĞİTİM KURUMLARINDA OKUTULAN İNKILAP TARİHİ DERS KİTAPLARI	22
3.2.1 Yöntem	22
3.2.1.A Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi (Atatürkçülük)	22
3.2.1.B Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	23
3.2.1.C Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	23
4. POLİS EĞİTİM KURUMLARINDA OKUTULAN ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ DERS KİTAPLARININ İÇERİK ANALİZİ.....	24
4.1 TÜRKİYE CUMHURİYETİ.....	24
4.1.1 Türkiye Cumhuriyeti’nin Kuruluşu.....	25
4.1.1.A Cumhuriyet, Demokrasi ve Cumhuriyet’in İlanı	28
4.1.1.B Türkiye Cumhuriyeti’nin Dış Politikası	35
4.2 MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİ	40

4.3	MUSTAFA KEMAL ATATÜRK.....	47
4.4	ATATÜRK İLKELERİ	50
4.4.1	Cumhuriyetçilik.....	51
4.4.2	Halkçılık.....	52
4.4.3	Laiklik.....	54
4.4.4	Devletçilik.....	56
4.4.5	Milliyetçilik.....	58
4.4.6	İnkılapçılık.....	59
5.	SONUÇ	62
KAYNAKLAR		67
ÖZGEÇMİŞ		70

KISALTMA LİSTESİ

E.G.M.	Emniyet Genel Müdürlüğü
E.T.K.	Emniyet Teşkilatı Kanunu
Ö.S.S.	Öğrenci Seçme Sınavı
P.V.S.K.	Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu
P.Y.Ö.K.	Polis Yüksek Öğretim Kanunu
S.S.C.B.	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği
T.B.M.M.	Türkiye Büyük Millet Meclisi
Y.Ö.K.	Yüksek Öğretim Kurumu

ÖNSÖZ

Değişen değerlerin bir sonucu olan kaliteli eğitim, başarılı olmak isteyen bütün toplumların ortak hedefi olmuştur. Bunun için araştırmalar yapılmakta ve teknolojinin son gelişmeleri kullanılmaktadır. Modern ve zengin bir toplum olma hedefinin güdülmesi, bunun için yapılan çalışmaların hızlanmasını sağlamıştır. Ancak bu gerçekleştirilmek istenirken toplumun kendine has değerleri ve tarihsel gelişimi göz ardı edilmemelidir. Zenginleşme yolunda büyük paralar ve zaman harcayan toplumlar tarihsel köklerinden de kopmamalıdır. Bu ikisinin doğru orantılı olarak ilerlemesi için, eğitim sistemi içerisinde tarih eğitimi ayrı bir önem taşımaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin müfredat programları incelendiğinde uluslararası normlara çok da uyulmadığı görülmektedir. Bu eğitim içerisinde özel bir yer tutan polis eğitimi müfredatında yer alan İnkılap Tarihi derslerinin de bilimsel normlar taşımadığı görülmüştür. Hem öğrencinin objektif bilgilere sahip olması, hem de devlet sisteminin benimsetilmesi oldukça zordur. Bu çalışma ile, objektif karar verebilen ve yorum yapma kabiliyeti kazanmış kişilerin yetişmesinde, İnkılap Tarihi ders kitaplarının rolünün ne olduğu araştırılmak istenmiştir. Özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin yakın tarihi ve Atatürkçülük konularının nasıl verildiği ve ideal olarak hangi kriterlerin ön planda tutulması gereği incelenmiştir. Devrimleri benimsemiş, Atatürk'ü önder kabul eden gençlerin kitaplarla bu bilgilere yeterince ulaşip ulaşamadığı ile ders esnasında oluşabilecek çelişkilerin giderilip giderilemediği de, inceleme sınırları içerisinde yer almıştır.

Bu çalışma ile önemli bir eksiklik üzerinde araştırma yapılmıştır. Özellikle polis eğitimi içerisinde yer alan İnkılap Tarihi ders kitaplarının içeriğinin konu ile uyuşup uyuşmadığı meselesi tam net değildi. Yeni kitapların yazılması zorunluluğunun da dile getirildiği bu araştırma ile polis eğitimi içerisinde önemli bir boşluğun giderilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın başından beri sınırsız derecede katkı sağlayan ve tezin tamamlanmasında çok önemli yardımlarını gördüğüm Sayın Doç. Dr. Fulya ATACAN'a, dersleri takip etmem için gerekli kolaylığı sağlayan çalıştığım kurum Etiler Polis Eğitim Merkezi Müdürlüğü ile Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ile tüm öğretim görevlilerine teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZET.

Bu tez kapsamında, Polis eğitim kurumlarında okutulan İnkılap Tarihi ders kitaplarının içeriği incelenmektedir. Bu başlık altında Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihsel gelişimi incelenmiş, Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne geçişin kitaplarda yeterince incelenmediği görülmüştür. Bu süreçte Cumhuriyet ve demokrasi kavramlarının öğrenciye anlatılış şekli de değerlendirilerek, üzerinde daha fazla durulması gerektiği vurgulanmıştır. Öğrencinin geçmiş, bugün ve gelecek arasında ilişki kurması açısından, kitapların bu süreci takip edişleri de araştırılan unsurlardan birisidir. Bu bağlamda öğrenciye güncel ve yakın tarihi ilgilendiren bilgilerin verilmesi için Türkiye Cumhuriyeti tarihinin ders konusu olarak verilmesi gerçeği ortaya çıkmaktadır. Atatürk İlkelerinin yorumlanmasının kitaplara göre ne gibi farklı unsurlar taşıdığı ile bu ilkelerin öğrenciye verilmiş şekli de incelenen konulardandır. Atatürk İlkelerine güncel yorumlar getirilip, daha bilimsel bilgilerin verilmesi öğrencinin monotonlaşmış tarih öğretisinden kurtulmasını sağlayacaktır. Atatürk'ün hayatının anlatılması ile silah arkadaşları hakkında verilen bilgilerin yetersiz kaldığı da bir başka gerçektir. Atatürk'ün nasıl tanıtılması gerektiği de tartışılarak, bu tartışmadan onu anlatırken daha gerçekçi ifadelerin kitaplara konulması lüzumu ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak kitapların öğrencinin gelişiminde kazandığı rol açıklanarak, güncel ve polis kurumları için yeni kitapların yazılması gerçeği tespit edilmiştir.

ABSTRACT

In this thesis, Lesson Books' of Revolution History data was researched. Under this title, Turkish Republic's historical process was researched and it was understood that changing from Ottoman Empire to Turkish Republic wasn't researched in detail. In this period also method of teaching concept of republic and democracy was evaluated and it was emphasized that they must attach importance to these concepts. From the point of students' to contact among history, today and future, books' following of this process was one of the subjects that was researched. It was emerged that Turkish Republic's history should be taught to the students. Differences of explanation of Ataturk's rule according to the different books and way of teaching of these rules were among the researched subject. Explanation of Ataturk's rules and giving more scientific knowledge will provide students be far from monotonous history learning. Shortage in telling Ataturk's life and his gunfriends is another reality. After negotiating how to introduce Ataturk, it was understood that more real explanation should be used in the books. Consequently, By explanation efficiency of books in students progress, it was understood that new and updated books should be written for police education section.

1. GİRİŞ

Polis Teşkilatının eğitim süreci gelişen teknolojiler paralelinde ilerlemektedir. Bugün modern eğitim programlarının uygulamaya konulmasıyla birlikte daha çağdaş ve demokratik bir polis kurumunun geliştirilmesi tartışılır olmuştur. İhtiyaçların gerektirdiği değişim sayesinde polis teşkilatı daha çağdaş normlara ulaşmak için eğitim faaliyetlerini artırmıştır.¹ Toplumun farklı katmanlarından sınavla seçilip polis yetiştiren eğitim kurumlarına gelen insanlar, bu kurumlarda tek tip resmi üniforma altında benzer görünmelerinin yanında, polis alt kültürünü de kazanmaktadırlar. Bu alt kültürün etkileri nedeniyle olaylara karşı verilen tepkilerde benzerlikler ortaya çıkmaktadır. Ortak kültürün oluşumu sağlanırken, önemle üzerinde durulması gereken hususlardan birisi, devlet sisteminin öğretilmesi ve demokratik değerlerin benimsetilmesidir. Devlet sistemi ve siyasal rejim hakkında gerekli bilgilerin sunulabilmesi için planlanan ders ise “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi” dersidir. Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı tüm okullarda mecburi ders olarak okutulan bu ders, polis eğitim kurumları için de aynı şartları taşımaktadır.

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi derslerinin müfredat olarak tarihi seyri incelendiğinde, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş yıllarına ulaşılır. 1930’lu yıllarda Avrupa’da ki siyasal yapılanmanın demokrasi aleyhine değişmesiyle birlikte gelişen totaliter hareketler(Almanya’da nazizm, İtalya’da faşizm, Rusya’da bolşevizm), gençlik üzerinde önemli ölçüde heyecan uyandırmış, yeni devlette bu konularda kaygılara kapılmıştı. İşte bu kaygılarla Reşit Galip’in ortaya attığı bir fikirle Devrim Tarihi derslerinin ilk olarak Darülfünunda okutulması düşünülmüştür. Bu aşamada bu dersler rejim dersi olarak gündeme gelmiştir.² Nitekim, 4 Mart 1934’te ilk Devrim Tarihi dersi İstanbul’da verilmiş, aynı zamanda İnkılap Enstitüsü diye bir enstitü kurulmuştur. Bu enstitüye öğretim görevlisi olarak Yusuf Hikmet Bayur, Mahmut Esat Bozkurt, Yusuf Kemal Tengirşek ve Recep Peker kadrolu olarak atanmıştır. Bu öğretim görevlilerine yardımcı olarak atanan isimler ise; Enver Ziya Karal, Yavuz Abadan, Ömer Lütfü Barkan ve Hıfzı Veldet Velidedeoğlu’dur. Devrim Tarihi, daha sonra Ankara’da konferanslar şeklinde verilmeye başlanmış ve ilk konferansı İsmet İnönü vermiştir. 1942 yılında ise “İnkılap Tarihi ve Cumhuriyet Rejimi” adıyla bütün eğitim kurumlarında verilmeye başlanmış, Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi’nde Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü kurulmuştur. O tarihlerde verilen derslerin içeriğine

¹ Bkz. Eğitim Dairesi Başkanlığı, **Yıllık Eğitim Planı**, E.G.M. Basımevi, Ankara 2002.

² Zafer TOPRAK, “Bildiriler”, **İnkılap Tarihi Dersleri Nasıl Okutulmalı?**, Sarmal Yayınevi, İstanbul 1997, s.

bakıldığında gündemi takip eden, siyasal olayları değerlendiren, güncel dersler olduğu göze çarpmaktadır.³ 12 Eylül 1980 askeri müdahalesinden sonra İnkılap Tarihi dersleri yeniden şekillendirilmiş ve Milli Eğitim Temel Kanunu ile tüm eğitim kurumlarında mecburi ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Atatürk ilkelerine bağlı gençler yetiştirmeyi amaçlayan bu yaklaşım İnkılap Tarihi derslerinde okutulacak kitapların yeniden yazdırılmasına yol açmıştır.

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi derslerinin çağdaş normlara göre öğretilmesi hem bilgilerin daha kolay kavranmasını hem de öğrencinin ilgisinin bu konuda yoğunlaşmasını sağlayacaktır. Bunu gerçekleştirmenin ön koşulu ise iyi yazılmış tarih kitaplarının varlığıdır. Bu gerçekten yola çıkarak bu tezde, polis eğitim kurumlarında okutulan İnkılap Tarihi ders kitaplarının içerik olarak bu amaca uyup uymadıkları değerlendirilecektir. 12 Eylül askeri müdahalesi sonrası yazılan, üniversitelerde, liselerde ve polis eğitim kurumlarında okutulan ders kitaplarının tarih kitabı olarak vermek istediği bilgilerin güncel olup olmadığı ve bu bilgilerin bugünü yorumlama yeteneği kazandırıp kazandırmadığı üzerinde durulacaktır.

Polis Akademisi, Polis Koleji ve Polis Okulu ders kitaplarının içerik analizinin yapılmasıyla birlikte, bu derste ne öğretiliyor sorusuna cevap vermeye çalışılmıştır. Özellikle farklı düzeylerdeki okullarda okuyan öğrencilere verilen derslerin içeriğinin değişip değişmediği üzerinde durulmuştur. Polis Koleji'nde eğitimini tamamlayan ve Polis Akademisi'ne yüksek öğretim almaya gelen öğrenciler, doğal olarak içeriği gelişmiş bir kitap beklentisine gireceklerdir. Bu beklentinin ne ölçüde gerçekleştiğinin de araştırılması önem taşımaktadır. Ayrıca kitapların öğrenciyi ne yönde etkilediği de incelemeye çalışılacaktır.

³ Z.TOPRAK, a.g.m. s. 19

2. TÜRK POLİS TEŞKİLATI

2.1 TÜRKİYE' DE POLİS TEŞKİLATI'NIN TARİHÇESİ

İnsan, toplum içinde yaşayan, toplumsal ihtiyaçları olan ve birbiriyle iletişim içerisinde bulunan bir canlıdır. Bu özelliğinden dolayı devamlı diğer insanlarla iletişim halindedir. İhtiyaçlarını içinde bulunduğu toplumdan karşılar. 1789 Fransız İhtilali kişi haklarının gelişmesinde önemli bir etkindir. Avrupa'da teokratik ve monarşik yönetimlerin yerlerini demokratik yönetimlere bırakmasıyla, kamu düzeni ön plana çıkmış ve kamu güvenliği önemli hale gelmiştir. Kamu güvenliği ve düzeninin sağlanması için düzenli bir güce ihtiyaç duyulmuş, bunun sonucunda da “polis” adlı bir kurum oluşmuş ve dış güvenlikten ziyade iç güvenliğin sağlayıcısı bir güç halini almıştır. Tüm devletlerin iç güvenliği ile kamu düzenini ve güvenliğini sağlayan polis teşkilatı, Türkiye’de de çeşitli kurumsal yapılar ve fonksiyonlarla köklü bir tarihe sahiptir.

2.1.1 Osmanlı Devleti’nde Polis Teşkilatı

Osmanlı Devleti ilk önceleri bir beylik şeklinde küçük bir arazi üzerinde kurulduğu için beyliğin teşkilatı da basit idi. Beyliğin başında bulunan, mülki ve askeri otoriteyi şahsında toplamış olan bey, tayin etmiş olduğu Kadılar ve Subaşılarla memleketi idare ediyordu. Osman Bey, Karahisar’ı zaptettiğinde buranın askeri ve mülki amirliğini oğlu Orhan Bey’e, asayiş ve intizam işlerini ise subaşı olarak Gündüz Bey’e vermişti. Subaşılık gayet önemli bir memuriyetti. Subaşı; barış döneminde şehrin inzibat işlerine bakan, savaş zamanında da mahiyetindeki askerlerle savaşa giden komutan demektir.

Osmanlı Devleti’nde Polis Teşkilatı, askeri teşkilat kadrosu içinde yer almış, askeri amirler aynı zamanda polis amiri olarak da görev yapmışlardır.⁴ Sadrazamın yanında yer alan subaşılar; yasakçılar ve gece bekçiliği yapan askerlerle birlikte düzen ve güveni sağlıyorlardı. Eyalet ve sancak şeklinde mülki taksimatı bulunan Osmanlı İmparatorluğu’nda, taşrada ki güvenlik hizmetleri, eyaletlerin başında bulunan beylerbeyi ile sancakların başında bulunan sancak beyi tarafından emirlerindeki askerlerle yerine getirilmiştir.⁵

İstanbul başkent olduktan sonra güvenlik hizmetleri ayrıca düzenlenmiştir. 1453 yılında İstanbul’un fethinden sonra İstanbul’a diğer bölgelerden büyük göçler olmuştur. Bu nedenle de İstanbul’un güvenlik hizmetlerine büyük önem verilmiştir. İstanbul’un güvenliğini

⁴ M. Zeki VURAL , **Polis Kuruluşu**, Ulutaş Matbaası, İstanbul 1971, s. 15

⁵ Yılmaz YAŞAR, **Açıklamalı Polis Meslek Hukuku**, Mustafa Kitabevi, Ankara 1999, s. 5

Yeniçeri Ağası ile yardımcısı durumundaki Kol Kahyası sağlamıştır. Geniş tersane mıntıkasının asayişinin düzenlenmesi ayrı bir özellik gösterdiğinden, Galata Çavuşu ihdas edilmiştir. İllerde beylerbeyinin emri altında emniyet ve asayiş işlerini Sipahiler temin etmiştir. Buralarda sefer için yetiştirilen erlerin içinden, yasakçılar ayrılarak küçük anlaşmazlıklarda hakim yetkisine sahip subaşların emrine verilmiş, emniyet ve asayişini temin etmeleri sağlanmıştır.⁶

Osmanlı Devleti'nde 1829 yılına kadar güvenlik işlerinden Yeniçeriler ve Sipahiler birlikte sorumlu olmuşlardır. 18 Haziran 1826 yılına gelindiğinde ise, Yeniçeri Ocağı kaldırılmış, yerine İstanbul'da Asakir-i Muntazama-i Mansure ve Asakir-i Muntazama-i Hassa ve 1834'te Anadolu ve Rumeli'nin bazı eyaletlerinde Asakir-i Redife adıyla yeni bir askeri teşkilat kurulmuştur.⁷ Yeni düzenlemeyle, yönetimin başına, eski örgütte ki Yeniçeri Ağası'nın yetkilerine benzer yetkilerle donatılmış Serasker adı verilen komutan getirilmiştir. Böylece İstanbul'da en yetkili emniyet amiri serasker olmuştur.

Taşrada öteden beri sipahiler güvenlik işlerinden sorumlu tutulmuşlardır. II. Mahmut döneminde sipahilerin tasfiyesinden sonra eski sipahilerden oluşan yirmi, otuz bin kişilik bir inzibat kuvveti oluşturulmuştur. Bu sipahilerden oluşan askerler, 1840'ların başlarında ilk zaptiye efradı kadrosunun çekirdeğini oluşturmuştur. Zaptiye Müşiriyeti'nin kuruluşundan sonra tımarlı sipahilerin tümü emekliye sevk edilerek, eyaletlerde Asakir-i Redif güvenliği sağlamaya başlamıştır. Osmanlı güvenlik güçleri II. Mahmut sonrası önemli bir gelişme göstermiştir. Ancak yeni oluşan örgütlenme biçimi çok karışık ve birçok makam ve mercie bağlı olması nedeniyle yeterince etkin olamamıştır. Bu düzensizliğe son vermek amacıyla 1845'te İstanbul'da polis teşkilatı kurulmuştur. 10 Nisan 1845 günü sefaretlere gönderilen tezkere ile payitahtta halkın güvenliğini ve kentin düzenini temin amacıyla "Polis" tabir olunan bir kolluk kuvvetinin oluşturulduğu ve başına Tophane-i Amira Müşirinin getirildiği belirtilmiştir. Aynı günlü nizamnamede ise polis adını taşıyacak bu zaptiye örgütünün görevleri belirtilmiştir.⁸

Ülke içerisinde kolluk hizmetlerinin yürütülmesi için 16 Şubat 1846 tarihinde, 297 sayılı Takvim-i Vekayi'de yayınlanan "tebliğ-i resmi" ile kurulan "Zaptiye Müşiriyeti" ile "Tevhidi Zabıta" dönemine ilk defa adım atılmıştır. Zaptiye Müşiriyeti'nin kurulması ile o

⁶ M. Z. VURAL, a.g.e. s. 17

⁷ Zafer TOPRAK, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kolluk Kuvvetleri", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, C. 5, İletişim Yayınları, İstanbul 1995, s. 1271

⁸ Z. TOPRAK, a.g.m. s. 1279

zamana kadar birçok isim taşıyan zabıta kuvvetleri basitleştirilmiştir. 1879 yılında Asakir-i Zaptiye'nin yönetimi Zaptiye Müşiriyeti'nden alınarak Seraskerliğe verilmiştir. Müşiriyet yerine kurulan Zaptiye Nezareti ise polis işleri ile hükümlü kılınmıştır. 1909 yılında II. Meşrutiyetin ilanından sonra Fransız ve Alman polis kuruluşları örnek alınarak, Dahiliye Nezareti ve buna bağlı Emniyet Umum Müdürlüğü, İstanbul, İzmir, Konya, Adana ve Halep'te polis müdürlükleri, diğer illerde ise merkez memurlukları teşkilatı kurulmuştur. Daha sonra ise İstanbul teşkilatı, "İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesi" adı altında Dahiliye Nezaretine bağlanmıştır.⁹

Polis Teşkilatının kurulmasıyla birlikte eğitimi de ele alınmıştır. Daha önceleri polislere mesleki bilgiler öğretmek için kurslar açılmış ve eğitimi bu şekilde yapılmıştır. İlk ciddi faaliyet olarak değerlendirilen polis okulu ise, Rumeli Islahatı sırasında 1907'de Selanik'te kurulmuştur. Selanik Polis Mektebi, Rumeli Polis Teşkilatı'nın ıslahı için Belçika'dan çağrılan iki subayın yönetimine verilmiştir. II. Meşrutiyetin ilanından sonra Selanik Polis Mektebi kapatılmıştır. Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü'nün kurulmasından sonra bir polis okulu açılmış ve ardından Beyrut, Erzurum, Bağdat, Adana ve Trabzon'da da birer polis okulu kurulmuştur.¹⁰

2.1.2 Cumhuriyet Dönemi Polis Teşkilatı

İstanbul'daki Emniyet Umum Müdürlüğü'nün 1922 yılında kaldırılması, Milli Mücadelenin kazanılması ve Cumhuriyet'in ilanı sonrasında, 24 Şubat 1923 tarihinde İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesi kaldırılarak, yerine Ankara'daki Emniyet-i Umumiye'ye bağlı il teşkilatları düzeyinde İstanbul Polis Müdürlüğü kurulmuştur.

Cumhuriyet Dönemi Polis Teşkilatı'nın ilk yıllarında kuruluş kanunu henüz çıkarılmamıştır. Teşkilat 1930 yılına kadar devamlı bir gelişim göstermiş, Emniyet Umumiye Müdürlüğü, Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü adını almıştır. Cumhuriyet döneminde ilk düzenleme 19 Mayıs 1930 tarih ve 1624 sayılı "Dahiliye Vekaleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkında Kanun" la yapılmıştır. Kuruluşa ait mevzuatın yenilenmesi yönünde ilk adım, 30 Haziran 1932 tarih ve 2049 sayılı "Polis Teşkilat Kanunu" nun çıkarılması ile atılmıştır. Bu konuda aynı yıl içerisinde 2050 sayılı, 1934 yılında ise 2531 sayılı kanunlarda değişiklikler yapılmıştır.

⁹ M. Z. VURAL, a.g.e. s. 17

¹⁰ Z. TOPRAK, a.g.m. s. 1271

Nihayet 4 Temmuz 1934 tarih ve 2559 sayılı “Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu” ile 4 Haziran 1937 gün ve 3201 sayılı “Emniyet Teşkilatı Kanunu” çıkarılmış ve bu iki kanun muhtelif zamanlardaki değişiklikler ile birlikte günümüze kadar yürürlükte kalmıştır. 1937 yılında çıkarılan Emniyet Teşkilatı Kanunu çerçevesinde teşkilat, yapı ve fonksiyon itibariyle daha çok geliştirilmiş, çok sayıda yeni birim kurulmuş ve personel sayısı arttırılmıştır. Şubeler yerini “Daire Reislikleri” ne bırakmış, Genel Müdür Yardımcıları’nın sayısı arttırılmış, ayrıca “Hukuk İşleri Müdürlüğü” ve “Teftiş Heyeti Reisliği” kurulmuştur. Ancak ilk yıllardaki bu gelişmelerden sonra 1970’li yıllara kadar, 1953 yılında Karayolları Trafik Kanunu ile Trafik Hizmetleri’nin polise verilmesi ve büyüyen toplumsal olaylar karşısında 1965 yılında “Toplum Polisi” nin kurulmasından başka önemli bir gelişme ve değişim olmamıştır.¹¹

Bundan sonra 1971, 1974, 1981, 1993, 2001 yıllarında Emniyet Teşkilatı’nda köklü değişiklikler ve yeniden yapılandırma çalışmaları olmuş, yeni birimler kurularak (Örneğin 1980’li yıllarda Toplum Polisi yerini Çevik Kuvvet Birimleri’ne bırakmış ve Özel Harekat Timleri kurulmuştur.), günümüzdeki mevcut yapısına şekline gelinmiştir. Şu andaki Emniyet Teşkilatı’nın hizmet sahasında ki görev teşkilatlanması üçlü bir ayırım ile ele alınabilmektedir: Bunlar Merkez Teşkilatı, Taşra Teşkilatı ve Yurtdışı Teşkilatı’dır. Polisin bu şekilde teşkilatlanması Emniyet Teşkilat Kanunu’nda düzenlenmiştir (E.T.K. Madde 16). Adı geçen kanundan yola çıkılarak teşkilat yapısı şu şekilde açıklanabilir:

2.1.1.A Merkez Teşkilatı

Emniyet Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak görev yapan daire başkanlıkları, ihtiyaca göre kurulan en az üç şube müdürlüğü veya koruma müdürlüğünden oluşmuştur. Daire Başkanlıkları “esas” birimler (Asayiş, Güvenlik, Terörle Mücadele, İstihbarat); “danışman” birimler, (Hukuk Müşavirliği, Teftiş Kurulu Başkanlığı); ve “yardımcı” birimler (Personel, Eğitim, İkmal-Bakım) olmak üzere üç birim etrafında örgütlenmiştir. Halen Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı, 23 Daire Başkanlığı mevcuttur.

2.1.1.B Taşra Teşkilatı

Taşra Teşkilatı, merkez teşkilatının taşradaki birimleri olan il emniyet müdürlükleri, buna bağlı ilçe emniyet müdürlükleri, ilçe teşkilatına bağlı Bucak, Hudut Kapısı, Serbest Bölge ve Karakol teşkilatından oluşmaktadır.

¹¹ Ahmet Hamdi AYDIN, Polis Meslek Hukuku, Doğu Matbaası, Ankara 1996, s. 11

2.1.1.C Yurtdışı Teşkilatı

İçişleri Bakanı, “Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurt Dışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ye göre polis, yurt dışı teşkilatını kurmaya yetkili olmasına rağmen¹², henüz polisin “Yurt Dışı Teşkilat Kanunu” çıkmadığı için bu yönde bir gelişme sağlanamamıştır.¹³

Türk mevzuatına göre; şehir merkezlerinde görev alan polis teşkilatı, toplumda düzeni sağlamak, suç işlenmesine mani olmak ve suç işlendikten sonra failleri ele geçirerek adalete teslim etmekle görevli kurum olarak tanımlanmaktadır. 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu’nda Polis; “Silahlı, icra ve inzibat kuvveti” olarak açıklanmıştır (Md. 4).¹⁴ Ayrıca Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu’nun birinci maddesinde polisin “asayiş, kamu ve şahıs tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini koruduğu, halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin etmekle görevli” bir teşkilat olduğu belirtilmektedir.¹⁵

2.2 POLİS EĞİTİM KURUMLARI

Polislik, her vatandaşın günlük hayatının bir çok safhasıyla veya yönüyle ilgili olabilen bir hizmet birimidir. Aynı zamanda toplumsal çerçevesi geniş ve halkla içiçe olan bir meslek grubudur. Toplumun değişik grupları ile ilişki içerisinde olan polis, bireyler tarafından devletin temsilcisi olarak görülmektedir. Devleti somut bir kamu gücü haline getiren unsurlardan biri, her devlette olduğu gibi kamu gücünü temsil eden polis kuvvetidir. Polisin yurttaşlar tarafından algılanma biçimi siyasi rejimin ve devletin algılanma biçimi ile yakından ilişkilidir. Bunun yanında, yapılan bir yanlışlık ve ihmal sonucu kişilerin haksızlığa uğraması, dolayısıyla da mağdur olması ihtimaline binaen itinalı çalışılması gerekli bir meslek kuruluşudur. İşte bu öneminden dolayı polisin gerekli eğitimi alması, iç güvenliğinin sağlayıcısı olarak devlet sistemi ve siyasal rejim ile ilgili yeterli bilgiyle donatılması zorunludur.

Amerikalı eğitim sosyologu John Devey “Eğitim hayata hazırlık değil, hayatın tam kendisidir.” derken, eğitimin tüm hayat boyu devam eden bir süreç olduğunu vurgulamak istemiştir.¹⁶ Eğitim süreklidir, insanın gelişmesine paralel ilerler ve ömür boyu devam eder. Bireylerin güven duyabileceği, güçlü, modern ve sosyal devletin ifadesi olması gereken polis,

¹² Emniyet Teşkilatı Kanunu, Madde 16/C

¹³ A. H. AYDIN, a.g.e. s. 47

¹⁴ Ali ŞAFAK, Güvenlik Kuvvetleri ve Polis Mevzuatı, Temel Yayınları, İstanbul 1995, s. 332

¹⁵ A. ŞAFAK, a.g.e. s. 336

¹⁶ İbrahim CERRAH, Emin SEMİZ, 21. yy. da Polis, Sibel Matbaası, Ankara 2000, s. 11

meslek hayatı boyunca devamlı eğitilmelidir. Ancak mesleki temel eğitim, polis eğitim kurumlarında verilmelidir.

Eğitim bireylerin topluma sağlıklı ve verimli şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olan bir süreçtir. Eğitimin bir başka boyutu da yaratıcılık ve kişilik kazandırmasıdır. Aynı süreçten geçen polislerin eğitimi yapılırken de çağdaş yöntemlerin izlenmesi gerekmektedir. Yoğun bilgi aşılması ve bilgiyi kitaplarla sınırlı tutmak, öğrencinin yaratıcı olmasını engelleyecektir. Bu sebeple kabiliyetleri geliştirerek, bilim ve teknolojinin her çeşidini kullanarak, kendini rahat ifade edebilecek, Cumhuriyet'e bağlı, öncelikle birey daha sonra polis olarak yetiştirmek önemlidir. Niteliğe ve kaliteye önem vermek ve mesleki bilgilerle birlikte öğrenme ihtiyacını hissettirmek yapılması gereken asıl amaç olmalıdır. Eğitim ve öğretimin bir başka amacı da bilgiyi kullanmak, anlamak ve muhakeme gücünü geliştirmektir.

Yukarıdaki niteliklere göre; Polis Eğitim Kurumlarındaki eğitim programları, güncel ihtiyaçlara cevap vermeli, öğrencinin derse aktif katılımı sağlanmalı, interaktif ve görsel metotlarla geliştirilmelidir. Türkiye'de bu tür faaliyetleri yürütmekle Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığı görevlendirilmiştir. 1983 yılında yürürlüğe konulan Eğitim Daire Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesinde bu birimin amacı, "Emniyet Teşkilatı hizmetlerinde sürat, etkinlik ve verimliliğin artırılması için personelin istenilen düzeyde ve sürekli bir biçimde eğitilip yetiştirilmesine ve üst düzey görevlere hazırlanmasına ilişkin hizmetleri yürütmek" olarak belirtilmiştir (Md.9).¹⁷

Emniyet Teşkilatı'nın eğitim faaliyetleri incelendiğinde; eğitime önem verildiği ve eğitimin hizmet sistemi içerisinde geniş bir yer tuttuğu görülmektedir.¹⁸ En önemli eğitim kurumu olarak göze çarpan ve polis teşkilatının üst ve orta kademe amir ihtiyacını karşılamak üzere kurulan, lisans düzeyinde eğitim veren Polis Akademisi'nin eğitim süresi dört yıldır. Polis Akademisi'ne öğrenci yetiştirmek üzere kurulan, Milli Eğitim Bakanlığı müfredatlarına uygun eğitim veren Polis Koleji ise ilk yılı yabancı dil hazırlık sınıfı olmak üzere toplam dört yıl, Anadolu Lisesi düzeyinde eğitim vermektedir. Türk Emniyet Teşkilatı'nın ana kaynağı olan memur ihtiyacını karşılamak üzere lise ve dengi okul mezunlarından sınavda başarı

¹⁷ Emniyet Genel Müdürlüğü, Eğitim Daire Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi, E.G.M. Basımevi, Ankara 1983, s. 7

¹⁸ Eğitim Daire Başkanı Dr. Fevzi ERDOĞAN'ın 2000-2001 dönemi Komiser Yardımcılığı Kursu Açılış Konuşmasında belirttiğine göre; Emniyet Teşkilatı; Milli Eğitim Bakanlığından sonra yıllık eğitim programları hazırlamada ikinci sıradadır.

gösterenlerin öğrenim gördüğü Eğitim Daire Başkanlığı'na bağlı 25 Polis Okulu ve 2 Polis Eğitim Merkezi vardır.¹⁹

2.2.1 Polis Akademisi Başkanlığı

Polis Akademisi, Emniyet Teşkilatı'nın en önemli eğitim kurumu olma özelliğini taşımaktadır. Polis Teşkilatı'nda üst kademe amir olarak görev alacak kişilerin yetiştirildiği tek okuldur. Polis Akademisine polislik bilimi okumaya gelen öğrenciler; ya polis kolejini başarıyla tamamlamış, ya da Ö.S.S. sınavlarında belli bir puanın üzerinde not alan lise mezunu öğrenciler arasında yapılan yazılı, mülakat, beden eğitimi sınavlarını başarı ile geçmiş ve sağlık koşulları uyan öğrenciler arasından seçilirler. Yine aynı şekilde Polis Akademisi'nde ikili anlaşmalar neticesinde Türk öğrenciler ile birlikte Arnavutluk, Azerbaycan, Kırgızistan, Gürcistan, Türkmenistan, Moldavya ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden gelen öğrenciler de eğitim görmektedir. Şehit çocukları Polis Akademisi'ne sınava tabi olmaksızın girebilmektedir. Polis Akademisi'nde dört yıllık üniversite düzeyinde lisans eğitimi verilmektedir. Birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda haftada 28, son sınıfta ise 30 ders saatine göre programlama yapılmaktadır. Dört yıl içinde Polis Akademisi'nde okutulan dersler ve bu derslerin bir hafta içindeki dağılımı Tablo 1,2,3 ve 4'te gösterilmiştir.²⁰

¹⁹ www.egm.gov.tr/daireler/egitim

²⁰ Önder AYTAÇ, İhsan BİLİR, "Polisin Eğitimi", Polis Dergisi, Ocak, Şubat, Mart 2000, Sayı 22, s. 323

TABLO 1**Polis Akademisi Birinci Sınıfta Okutulan Dersler**

Dersler	Haftalık Ders Saati
Yabancı Dil	4
Anayasa Hukuku	2
Hukuk Başlangıcı	2
Medeni Hukuk	2
İktisat	2
Türk Siyasi Tarihi	2
Disiplin Hukuku	2
Silah Bilgisi	2
Beden Eğitimi	2
Yakın Savunma	2
Polis Meslek Hukuku	2
Genel Sosyoloji	2
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	1
Türk Dili	1

TABLO 2**Polis Akademisi İkinci Sınıfta Okutulan Dersler**

Dersler	Haftalık Ders Saati
Yabancı Dil	4
Silah Bilgisi	2-
Beden Eğitimi	2
Yakın Savunma	2
İdare Hukuku	2
Ceza Hukuku Genel Hükümler	2
Borçlar Hukuku 1	2
Toplum Psikolojisi	2
Kamu Yönetimi	2
Adli Tıp	2
Devletler Umumi Hukuku	2
Polis Meslek Hukuku	2
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	1
Türk Dili	1

TABLO 3**Polis Akademisi Üçüncü Sınıfta Okutulan Dersler**

Dersler	Haftalık Ders Saati
Yabancı Dil	4
Silah Bilgisi	2
Beden Eğitimi	2-
Yakın Savunma	2
İnsan Hakları ve Hürriyetleri	2
Devletler Hususi Hukuku	2
Ceza Muhakemeleri Usul Hukuku	2
Kriminoloji	2
Personel Yönetimi	2
Trafik Hukuku	2
İstatistik ve Araştırma Yöntemleri	2
Ceza Hukuku Özel İdaresi	2
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	1
Türk Dili	1

TABLO 4**Polis Akademisi Dördüncü Sınıfta Okutulan Dersler**

Dersler	Haftalık Ders Saati
Yabancı Dil	4
Silah Bilgisi	2
Beden Eğitimi	2-
Yakın Savunma	2
Seminer	2
Adalet Psikolojisi	2
Polis Taktikleri	2
Devlet Güvenliği	2
Soruşturma Teknikleri	2
Kriminalistik	2
Polis Halkla İlişkiler	2
Trafik Yönetimi	2
Bilgisayar	2
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	1
Türk Dili	1

Beden Eğitimi, Yakın Savunma, Silah Bilgisi, Bilgisayar dersleri uygulamalı olarak verilmektedir. Dersleri, konusunda uzman emniyet görevlileriyle birlikte, üniversitelerden anlaşmalı gelen akademisyenler ve Polis Akademisi'nin kendi kadrosunda bulunan Profesör, Doçent, Doktor, Araştırma Görevlisi ve Okutmanlar vermektedir.

Daha önceleri Polis Enstitüsü olarak eğitime devam eden Polis Akademisi, 28 Kasım 1984 tarihinde yürürlüğe giren 3087 sayılı "Polis Yüksek Öğretim Kanunu" ile Emniyet Teşkilatı'nın orta ve üst kademe amir ve yönetici ihtiyacını karşılamak üzere lisans düzeyinde

eğitim-öğretim ve uygulama yapan bir yüksek öğretim kurumuna dönüştürülmüştür (Md.3).²¹ Polis Akademisi'nin kampüsü Ankara'nın Gölbaşı ilçesindedir. Polis Akademisi'nin yetiştirmeyi hedeflediği amir tipi, Polis Yüksek Öğrenim Kanununda şöyle belirtilmiştir:

“Atatürk İlke ve İnkılaplarına ve Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan, toplum yararını şahsi menfaatinin üstünde tutan; aile, ülke ve millet sevgisi ile dolu Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları da davranış haline getiren, hizmet esnasında karşılaşılabilecek meseleleri anayasada belirtilen Cumhuriyet nitelikleri doğrultusunda çözme ve takip kabiliyeti gelişmiş..... kişi ve meslek mensubu olarak yetiştirmek”(Md.1).²²

Polis Akademisi'ni Akademi Başkanı yönetmektedir. Polis Akademisi Başkanı 1. Sınıf Emniyet Müdürü statüsünde olup, Emniyet Genel Müdürüne doğrudan bağlıdır. Kendisine bağlı başkan yardımcıları ile bölüm başkanları vardır. Polis Akademisinin öğretim süresi sınıf geçme esasına göre dört öğretim yılıdır. Öğrencilere başarısızlıkları halinde bir öğretim yılı daha ek süre tanınır. Bu süre sonunda başarısız olanlar, koşullarına göre ya okuldan ilişkisi kesilir veya en az iki yıl okumuşlar ise polis memuru olarak göreve atanırlar (P.Y.Ö.K. Md.19).²³ Polis Akademisi öğrencileri bir ve ikinci eğitim ve öğretim yılı sonunda uygun görülen yerlerde en az bir, en çok iki ay süre ile esas usulleri yönetmelikle belirlenen mesleki eğitim, atış tatbikatı, fiziki kondisyon çalışmasına tabi tutulurlar (P.Y.Ö.K. Md.26).

Polis Akademisi'ni başarı ile bitiren öğrencilere Polis Akademisi lisans diploması verilir ve Emniyet Teşkilatı Kanunu ile tespit edilen komiser yardımcısı rütbesi ile ihtiyaç duyulan kadrolara atanırlar.²⁴

2.2.2 Polis Koleji

Polis Koleji lise seviyesinde eğitim veren ve Ankara'da kurulu bulunan tek okuldur. Polis Koleji, Milli Eğitim müfredatlarını uygulamakla birlikte yönetim açısından Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bağlıdır. Polis Koleji'nde Anadolu Lisesi düzeyinde, yabancı dil ağırlıklı olmak üzere fen kolları müfredat programları uygulanmaktadır. Emniyet Teşkilatı

²¹ Fahri ÇOKER, Ziya ÇOKER, **Güvenlik Kuvvetleri ile İlgili Kanun-Tüzük-Yönetmelikler 2**, Kazan Matbaası, İstanbul 2000, s. 243-2

²² F. ÇOKER, Z. ÇOKER, **a.g.e.** s. 243-1

²³ F. ÇOKER, Z. ÇOKER, **a.g.e.** s. 243-9

²⁴ A. ŞAFAK, **a.g.e.** s. 339

Kanunu'na göre açılan Polis Koleji'nde öğrenciler Milli Eğitim Temel Kanunu hükümlerine göre parasız yatılı ve resmi üniformalı olarak eğitim görürler (E.T.K. Md.19).

Polis Kolejinin Amacı;

“Atatürk İlke ve İnkılaplarına ve Anayasa'nın başlangıcında ifadesini bulan Türk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren ailesine, vatanını, milletini seven daima yüceltmeye çalışan insan haklarına ve Anayasa'da nitelikleri belirlenen Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren kişiler olarak yetiştirmek..... ilgi istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata ve polislik mesleğine hazırlamak ve onları kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak şekilde milli birlik ve bütünlük içinde Türk Milleti ve polislik mesleğinin yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ferdi olarak yetiştirmek” (Polis Koleji Yönetmeliği Md.6).²⁵

Polis Koleji'ni 1. Sınıf Emniyet Müdürü rütbesindeki okul müdürü yönetir ve Emniyet Genel Müdürü'ne doğrudan bağlıdır. Eğitim ve öğrenim süresi ilk yılı yabancı dil ağırlıklı olmak üzere dört yıldır. Hazırlık sınıfı sonunda yapılan yabancı dil final sınavında başarısız olanların okulla ilişkisi kesilirken, başarılı olanlar fen kolları eğitimi verilen birinci sınıfa geçerler. Üç yıllık lise eğitim süresinde en fazla bir sene başarısızlıktan dolayı uzatma yapılabilir.

Polis Koleji öğretmenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı okullarında ders veren öğretmenlerden bir farkı yoktur. İhtiyaç duyulan alanda öğretmen alınırken mesleki geçmişi ve adli sicili göz önünde bulundurulur. Bu kişiler Milli Eğitim Bakanlığı'nın da görüşü alınarak Polis Koleji öğretmenliğine atanırlar. Öğretmenler tüm özlük haklarıyla birlikte Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bağlıdırlar. Okuldan mezun olan öğrenciler sınavla Polis Akademisi'ne alınırlar. Üniversiteye devam etmek isteyen öğrenciler ise Emniyet Genel Müdürlüğü'nün belirlediği ve ihtiyaç duyulan alanlarda, ilgili fakültelerde Polis Akademisi kontenjanından yüksek öğretim görürler.

²⁵F. ÇOKER, Z. ÇOKER, a.g.e. s. 323

2.2.3 Polis Okulları

Emniyet Teşkilatı'nın ihtiyacı olan polis memurlarını yetiştirmek üzere Emniyet Teşkilatı Kanununun 19. Maddesine göre Polis Okulları açılır. Bu okullara yapılacak sınavda başarılı olan, askerliğini yapmış, lise veya dengi okul mezunları alınır.

Polis Okulları, 1. Sınıf Emniyet Müdürü rütbesindeki okul müdürü tarafından yönetilen ve Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığına bağlı eğitim kurumlarıdır.

Polis Okullarının amacı polis memuru adaylarını;

- “-Atatürk İlke ve İnkılaplarına, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı,*
- Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne dıyarlı,*
- Türkiye Cumhuriyeti devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren,*
- Emniyet Teşkilatı'nın ilerlemesine yardımcı olabilecek nitelikte ilmi, mesleki, teknik bilgi ve beceri sahibi,*
- Hizmet esnasında karşılaşacağı meseleleri Anayasa' da belirlenen Cumhuriyet' in nitelikleri doğrultusunda çözme ve takip kabiliyeti gelişmiş,*
- Sorumluluklarını yüklenbilme şuuruna ve başarılı görevler yapabilme yeteneğine sahip ve meslek mensubu olarak yetiştirmektir” (Polis Okulu Yönetmeliği Md.6).*

Okullarda eğitim en az altı ay olmak üzere ortalama dokuz ay devam eder. Bu süre zarfında Tablo 5'te yer alan dersler okutulur. Hafta da yirmi sekiz saat ders yapılır. Silah Bilgisi, Beden Eğitimi ve Yakın Savunma, Yanaşık Düzen, Sağlık Bilgisi Dersleri uygulamalı, diğerleri ise teorik eğitim şeklinde yürütülür.²⁶

²⁶ Ö. AYTAÇ, İ. BİLİR, a.g.e. s. 311

TABLO 5**Polis Okulunda Okutulan Dersler**

Dersler	Haftalık Ders Saati
Silah Bilgisi ve Atış	3
Beden Eğitim ve Yakın Savunma	3
Toplumsal Olayla ve Müdahale	2
Mesleki Yazışma ve Teknikler	2
Olay Yeri İnceleme	2
Ceza Muhakemeleri ve Usul Hukuku	2
Bilgisayar	2
Polis Meslek Mevzuatı	1
Devlet Güvenliği ve İstihbarat	1
Önleyici Hizmetler	1
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	1
İnsan Hakları	1
Anayasa Hukuku	1
Ceza Hukuku	1
Halkla İlişkiler	1
Trafik Bilgisi	1
Disiplin Mevzuatı	1
Yanaşık Düzen	1
Sağlık Bilgisi	1
Haberleşme	1
Kaçakçılıkla Mücadele	1

2000-2001 eğitim yılında yirmi beş polis okulunda eğitime devam edilmiştir. Bu okulların öğretmen ihtiyaçları, okullara öğretmen emniyet müdürü olarak atanan 2. Sınıf Emniyet Müdürü rütbeli polis amirlerinden, üniversitelerden anlaşmalı olarak görevlendirilen öğretim üyelerinden ve konusunda uzman emniyet personelinen karşılanır. Dokuz aylık eğitimlerini tamamlayan ve yapılan sınavlarda başarılı olanlar ihtiyaç duyulan kadrolara kura çekmek suretiyle atanırlar.

Modern çağa ayak uydurmak ve gelişmelerin gerisinde kalmamak amacıyla Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde eğitimin geliştirilmesi ve yeniden yapılanması konusunda çalışmalar sürmektedir. Bu bağlamda eğitimin kalitesini artırmak, uygulamalı ve teorik eğitimin daha anlaşılır hale getirmek için yapılan bu çalışmalar neticesinde eğitim yeniden şekillenmektedir. Bu amaçla Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen 25 Nisan 2001 tarihli ve 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu ve 15 Ekim 2001 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimler Fakültesi Eğitim-Öğretim Yönetmeliği ile birlikte Polis Okulları iki yıllık Polis Meslek Yüksek Okullarına dönüştürülmüştür. Buna göre Polis Meslek Yüksek Okulları, Polis Akademisine bağlanmıştır. Eğitim süresi sınıf geçme esasına göre iki yıl olup, üniversite sınavından 105 ve üzeri puan alan kişiler girebilmektedir. Polis Akademisi Başkanlığı'nın yapmış olduğu merkezi sınavda başarılı olanlar ve sağlık şartları uyanlar yirmi Polis Meslek Yüksekokulundan birine yerleştirilirler. Polis Meslek Yüksek Okullarında toplam yirmi beş ders okutulması öngörülmüştür. Polis Okulundan farklı olarak Hukuk Başlangıcı, Toplum Psikolojisi, Gelişim Psikolojisi, Davranış Bilimleri, Yabancı Dil, Medeni Hukuk, Ceza Hukuku dersleri okutulmaktadır. Herhangi bir dersten başarılı olmak için bitirme notunun en az altmış olması gerekmektedir. Polis Meslek Yüksek Okullarını 1. Sınıf Emniyet Müdürü olan okul müdürü yönetir ve doğrudan Polis Akademisi Başkanlığına bağlıdır. Polis Meslek Yüksek Okullarında İnkılap Tarihi dersi birinci sınıfta haftada iki saat olarak okutulur. 2001-2002 Eğitim ve Öğretim yılında mevcut yirmi Polis Meslek Yüksek Okulunda eğitim halen devam etmektedir.²⁷

²⁷ Resmi Gazete, Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Fakültesi Eğitim-Öğretim Yönetmeliği, 15.Ekim.2001, Sayı: 24554, s. 20-22.

3. SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA VE EĞİTİM

3.1 SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA

Toplumsallaşma, “Belirli toplumsal durumların deneyimi ve bilgisi aracılığı ile davranışlarının biçimlendirilmesi, bireylerin kendi davranışlarına ilişkin olarak başkalarının beklentilerinden haberdar oldukları bir toplumsal grubun veya toplumun normlarını, törelerini, değerlerini ve inançlarını edindikleri ve bir toplumsal grubun veya toplumun kültürünün aktarıldığı süreç” olarak tanımlanabilir.²⁸ Bu anlamda toplumsallaşma, eğitimle eş anlamlıdır. Hem öğretmeyi, hem öğrenmeyi kapsayan bir süreçtir.

Toplumsallaşma; birey, toplumsal grup ve toplum arasındaki etkileşimli bir süreçtir. Bir toplumsal grubun veya toplumun değerleri, inançları ve davranış kodları bireylere aşılanır ve tersinden bakıldığında, bireyler toplumsal grubun veya toplumun değerlerini, inançlarını ve davranış kodlarını edinirler. Toplumsallaşma sürecinin sonunda bireyler, o toplumsal grubun veya toplumun kurumsal yapılarıyla bütünleşir.

Toplumsallaşma, toplumsal ilişkiler ağının bütünü içerisinde yer alan çok karmaşık bir süreçtir. Bu süreç bütün toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel ilişkiler ile ilgilidir. Örneğin; çocuk büyütme, okul, iş, siyasal karar verme, eğlence, askeri ve cezai deneyimler toplumsallaşma sürecinde rol oynar. Bu yönden; aile, arkadaş grupları, okul, siyasal partiler, hükümet, ordu, işyeri, sendikalar, işveren dernekleri, cami, kitle iletişim araçları, sinema, kulüpler, kahvehaneler toplumsallaşma araçları arasında yer alırlar.

3.1.1 Siyasal Toplumsallaşma

Siyasal toplumsallaşma, genel toplumsallaşma olgusunun ayrılmaz bir parçasıdır ve toplumsallaşmanın özel bir biçimidir. Siyasal toplumsallaşma, bireylerin siyasal yönelimlerini ve davranışlarını edinmelerini sağlayan süreçtir.²⁹ Siyasal toplumsallaşma yoluyla bireyler, belli bir toplumsal grubun veya topluluğun siyasal yapılarıyla bütünleşirler. Bu geçiş anlamıyla siyasal toplumsallaşma, siyasal eğitimle eş anlamlıdır.

²⁸ İsmail KAPLAN, *Türkiye’de Milli Eğitim İdeolojisi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1999, s. 11

²⁹ İ. KAPLAN, *a.g.e.* s. 15

Toplumsallaşmanın etkileşimli, yaygın, dinamik, çatışmalı ve ideolojik olması aynı zamanda siyasal toplumsallaşma içinde geçerlidir. Sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkilerin, kurumları, yaşam ağının bütün ögeleri, siyasal toplumsallaşmada etkin rol oynarlar.

3.1.2 Eğitim ve Siyasal Toplumsallaşma

Eğitimin her türlü bilgi iletişimini ve değerler oluşturmaya kapsadığı söylenebilir. Bu anlamda eğitim toplumsallaşma ile eş anlamlıdır. Aynı şekilde siyasal eğitim de, ister doğrudan isterse görünüşte siyasal olmayan, ancak siyasal açıdan anlamlı mesajların, dolaylı olarak iletilmesi yoluyla siyasal bilginin her türlü iletişimini ve siyasal değerlerin oluşturulmasını içerir.³⁰

Yapılan araştırmaların çoğu, okulun siyasal düzenle ilgili davranışları, kavramları, bilgi ve inançları vermekte önemli roller oynadığını göstermektedir.³¹ Toplumsallaşma sürecinde eğitimin temel mekanizma olması, eğitimi ideolojilerin önemli bir bileşeni haline getirmiş, bu da amaçlı ve planlı eğitim sistemlerinin kurulmasına yol açmıştır. Siyasal düzenle ilgili olarak önemine değinilen okul, özel bir mekan olarak oluşturulmuş, öğretmen ve öğrenci rolleri belirlenmiş ve bu ana yapı çerçevesinde resmi programlar hazırlanmıştır. Modern toplumlarda eğitimin ve kurumlarının rolü günden güne artmaktadır. Günümüzde eğitim nüfusun çok önemli bir kesimini aynı anda kapsayan ve herkesin yaşamını yakından ilgilendiren bir kurum olmuştur. Fikirsal yapının oluşumunda önemli katkısı olan okul, daha önce hiçbir çağda bu kadar çok sayıda insanı uzun süre barındırmamıştır.

Çeşitli kademelerde yapılandırılan polis eğitim kurumları da bir meslek grubu olarak polislerin toplumsallaşma sürecinde belirleyici bir role sahiptir. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde farklı toplumsallaşma süreçlerinden geçen (özellikle aile ve arkadaş grubu temelinde) insanlar, polis eğitim kurumlarında, polis alt kültürüyle tanışmaktadırlar.³² Dolayısıyla bu kişilerin toplumsallaşmasında başka bir aşamaya gelinmiş olunmaktadır.

3.1.3 Polisin Toplumsallaşma Süreci ve Eğitim

Tarih içinde değişen değerler ve perspektifler tüm kurum ve kuruluşların kendilerini yeniden değerlendirmeye almalarını gerektirmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda eğer gerekiyorsa bir değiştirme, geliştirme ve iyileştirme çabası kaçınılmaz bir hal almaktadır.

³⁰ İ. KAPLAN, a.g.e. s. 15

³¹ Türker ALKAN, Doğu ERGİL, *Siyaset Psikolojisi*, Turhan Kitabevi, Ankara 1980, s. 80

³² İ. CERRAH, E. SEMİZ, a.g.e. s. 191

Topluma güvenlik hizmeti sunan Emniyet Teşkilatı' da buna paralel olarak, yeni yaklaşımlara duyarsız kalmayarak, kendi eğitim kurumlarında bu yeniliklerin uygulayıcısı olmalıdır.

Yatılı eğitim sitemine göre toplumdan soyutlanmış ve sadece üniformalı bir çevrede yetişen polis amiri ve memurlarının toplumla rahat diyalog kurmaları zor görülmektedir. Kendi içine kapanık bir güç gibi görülen, aslında toplumla ve toplumsal hayatla ilişkisini devamlı sürdüren bir kurumun, toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmesi o topluma yabancı olmamasıyla doğru orantılıdır. Toplumun genel durumu değerlendirildiğinde polisin toplumsallaşma süreci aslında insanın toplumsallaşması ve çağdaşlaşması ile doğrudan ilişkili görülmektedir. Konu, öncelikle bireyi ve onun psikolojik algılamalarını içermekte, daha sonra okulu ve diğer kurumları yakından ilgilendirmektedir. Ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasal alanların birbirleri ile olan etkileşimi, bireyin (bizim örneğimize polis) kendisinden beklenen davranış kalıplarını geliştirmesine kaynaklık etmektedir.³³ Bunun amacı ise toplum yaşamına katılımın sağlanmasıdır. Polisin toplumsal yaşama katılması için kazanılması zorunlu bilgiler ve beceriler (halk ve basınla ilişkiler, iletişim becerileri, kamuoyu oluşturma), disiplinli davranışlar (hukukun üstünlüğü, demokrasi ve insan hakları, mesleki etik, tutumlar ve tavırlar, davranış stratejileri), amaçlar (hizmet çabalarının yöneldiği toplumsal barış, huzur ve güven ortamının oluşturulması, polis-halk işbirliğinin sağlanması) ve mesleki davranışları toplumsal amaçlarla bütünleştirmeyi sağlayan uyum, toplumsallaşma süreci kapsamına girmektedir.³⁴ Polis eğitim kurumlarında verilen eğitim bir yandan polisleri bir birey olarak toplumun parçası haline getirirken, diğer yandan da onları mesleklerinin ayrılmaz bir parçası olan kurum içi hiyerarşik yapıya hazırlamaktadır. Modern devlet yapısı içinde kendine tanınan yasal otoritenin yapısı, kullanım biçimi ve sınırları eğitim sürecinde algılanmakta ve burada edinilen davranış biçimleri uygulamada kendini göstermektedir.

Polis eğitimi, bu tez çerçevesinde incelenen “Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi” derslerinden daha geniş bir alanı içermektedir. Ancak “Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi” dersleri farklı toplumsal ekonomik ve kültürel yapılardan gelen öğrencilerin, toplumsallaşmanın doğal bir sonucu olan, Cumhuriyet’in temel ilkelerine bağlı, Atatürkçü düşünceye sahip kişiler olarak yetiştirmek açısından önemlidir. Modern çağın gereği olan teknoloji, toplum hayatını yakından etkilediği gibi, eğitim teknolojileri ve yeniliklerinin de gelişmesini sağlamaktadır.

³³ Suavi TUNCAY, “Psikolojik ve Sosyolojik Açıdan Polisin Sosyalleşme Süreci”, 21 yy. da Polis Eğitimi Sempozyumu Bildiriler, Editör: H. İbrahim CERRAH, Ankara 2000, s. 114

³⁴ Mustafa YILMAN, “Polisin Sosyalleşme Süreci”, 21. yy. da Polis Eğitimi ..., s. 301

Bir bütün olarak eğitim sisteminde ortaya çıkan yeniliklerin önemi polis eğitim kurumlarında da fark edilmiş ve bu yönde çalışmalar yoğunlaştırılmıştır. Ancak bu eğitimde önemli bir öge olan ders kitaplarının bu gelişmeye ayak uydurup uyduramadığı ise tartışmalıdır. Bu çalışmada polislerin eğitiminde önemli bir yer tutan Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi ders kitaplarının içerik analizi yapılarak, yeterli olup olmadığı tartışılacaktır.

3.2 POLİS EĞİTİM KURUMLARINDA OKUTULAN İNKILAP TARİHİ DERS KİTAPLARI

3.2.1 Yöntem

Bu tezde Polis Akademisi, Polis Koleji ve Polis Okullarında 2000-2001 eğitim yılında Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi derslerinde okutulan üç kitabın içerik analizi yapılacaktır. Bu amaç doğrultusunda, Türkiye Cumhuriyeti, Milli Mücadele, Atatürk İlkeleri ve Atatürk alt başlıkları altında inceleme yapılacaktır. Ayrıca konuların işleniş tarzı ve öğrenciye sunulmuş biçimi de değerlendirilecektir. İncelemeye tabi tutulacak kitaplar şunlardır;

3.2.1.A Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi (Atatürkçülük)

Yüksek Öğretim Kurulu yayınlarından çıkan kitap 1995 yılında Ankara'da basılmıştır. Prof. Dr. Ahmet Mumcu editörlüğünde, Prof. Dr. Ergun Özbudun, Prof. Dr. Turhan Feyzioğlu, Prof. Dr. Yüksel Ülken ve Prof. Dr. İ. Agah Çubukçu tarafından hazırlanmıştır. Kitap toplam 280 sayfadır. Yüksek öğretim kurumları için hazırlanan bu kitap giriş hariç dört bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde; Atatürkçülüğün tanımı, Atatürkçü düşünce sisteminin oluşması, Atatürkçülükte devletin yeri ve önemi alt başlıkları yer almaktadır. Prof Dr. Ergun Özbudun tarafından hazırlanan birinci bölümde; Atatürk ve Devlet Hayatı konu başlığı altında devletin tanımı, Türk devletinin ana yapısı, ana nitelikleri, Atatürk ve kurum kurma, Atatürk ve devlet yönetimi, Milli dış politika konuları anlatılmıştır. Prof. Dr. Turhan Feyzioğlu'nun hazırladığı ikinci bölümde; Atatürk ve Fikir Hayatı konu başlığı altında Atatürkçü Düşünce Sisteminin temel özellikleri, Atatürk ve Milli Eğitim, Atatürk ve kadın hakları, Atatürk ve güvenlik konularına değinilmiştir. Prof. Dr. Yüksel Ülken'in hazırladığı üçüncü bölümde; Atatürk'ün iktisadi düşüncesi ve iktisat politikası anlatılmıştır. Prof. Dr. İ. Agah Çubukçu'nun yazdığı dördüncü ve son bölümde; laiklik ve din konusu anlatılmıştır.

Polis Akademisinde her sene bir bölüm olmak üzere dört yıl boyunca sadece bu kitap okutulmaktadır.

3.2.1.B Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük

Lise ve dengi okullar için hazırlanan bu kitap Polis Koleji'nin üçüncü sınıfında haftada iki saat olmak üzere bir yıl okutulmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitaplarınca 1999 yılında basılan kitabın yazarları Mükerrerem K. Su ve Prof. Dr. Ahmet Mumcu' dur. Kitap toplam 319 sayfadır. Giriş bölümünde 20. yy başında Osmanlı İmparatorluğu alt başlığında; Meşrutiyet, Trablusgarp, Balkan ve I. Dünya Savaşları anlatılmıştır. I. Dünya Savaşı sonlarında Osmanlı İmparatorluğu başlıklı birinci bölümde; Mondros Mütarekesi, Wilson İlkeleri, İzmir'in işgali, Memleketin iç durumu ve cemiyetler, ikinci bölümde; Mustafa Kemal Atatürk'ün hayatı, üçüncü bölümde; Kurtuluş Savaşı konuları anlatılmıştır. Dördüncü bölümde; Cumhuriyetin ilanı, Halifeliğin kaldırılması, çok partili döneme geçiş denemeleri, inkılabın gelişimi, devlet ve toplum kurumunun laikleşmesi, beşinci bölümde; Türk ordusu ve Milli Savunma, altıncı bölümde; Atatürk döneminde Türkiye Cumhuriyeti'nin dış siyaseti, yedinci bölümde; Atatürkçü düşünce sistemi ve Atatürk İlkeleri anlatılmıştır. Son bölüm ise; Atatürk'ün ölümü ve İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanı seçilmesi işlenmiştir.

3.2.1.C Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi

Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından 1994 yılında basılan kitap, polis okullarında haftada bir saat okutulacak olan Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi derslerinde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Prof. Dr. Utkan Kocatürk'ün "Atatürk" isimli kitabından derlenerek hazırlanan kitabın birinci bölümünde; Atatürk'ün hayatı, kongreler, Kurtuluş Savaşı, ikinci bölümde; Atatürkçü Düşünce Sistemi, Atatürk İlkeleri, Atatürk İnkılapları, Çağdaşlaşma konuları anlatılmıştır. Üçüncü bölümde ise; Atatürk'ün ölmez sözleri başlığı altında Atatürk'ün değişik yerlerdeki konuşmalarından derlenen sözler yer almıştır.

4. POLİS EĞİTİM KURUMLARINDA OKUTULAN ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ DERS KİTAPLARININ İÇERİK ANALİZİ

4.1 TÜRKİYE CUMHURİYETİ

Bu bölümde daha önce değinilen üç ders kitabının polis eğitimi içerisindeki yeri ve eğitim için yeterli olup olmadığı üzerinde durulacaktır. Bu çalışmadaki amaç; farklı polis eğitim kurumlarında yetişen öğrencilerin nasıl bir Atatürkçülük fikri ile donatıldığı ve bu kitapların öğrencinin gelişimi üzerindeki etkilerini incelemektir.

Bugün uygulanmakta olan tarih öğretimi üzerinde yapılan eleştirileri başlıca iki grupta toplamak mümkündür. Birinci grupta yer alan eleştiriler, yazılan tarih kitabının içeriği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu eleştirileri soyut ve geliştirilemeyen bilgi başlığı altında toplayabiliriz. İkinci gruptaki eleştiriler ise öğretimin sıkıcı ve kuru olduğu, öğrencinin ilgisini çekmediği, öğrenciyi tarihten uzaklaştırdığı noktasında yoğunlaşmaktadır. Eleştiriler göz önünde tutulduğunda, tarih kitaplarının iyi ve ilgi çekici bir şekilde yazılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Unutulmamalıdır ki kötü yazılmış bir tarih kitabı öğrenciyi tarihten uzaklaştırmaktan başka bir amaca hizmet etmemektedir.³⁵

Tarih pek çok yanlarıyla herkesi memnun edemeyen bir bilgi dalıdır. Değişkenlik gösterir ve uyuşmaz parçacıklar halindedir. Ancak bu niteliklerden ötürü de değerlidir. Çünkü toplumsal görüntüyü yansıtır. Bu yüzden eğitim ve gelişimin sağlanması ile, kendimizi ve günümüzde olup biteni algılayabilmemiz için gerekli bir öğedir. Aynı zamanda tarih, gelecekte ne olabilir sorusuna karşı getirilebilecek pek çok yanıtı bulmada da yardım edebilmektedir. Şüphesiz geçmiş değişmiyor, ancak geçmişi algılama, kabullenme, yorumlama biçimleri sürekli değişmekte, her bir kuşak kendi ilgi ve kaygısı doğrultusunda, yetenek ve gücünün el verdiği kadarıyla geçmişi yeniden incelemektedir.³⁶

Bu bağlamda konuya, geçmiş ile gelecek arasında köprü kurmak açısından Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan başlamak doğru bir yaklaşım olacaktır:

³⁵ İlhan TEKELİ, "Küreselleşen Dünyada Tarih Öğreniminin Amaçları Ne Olabilir?", *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*, Editör: Salih ÖZBARAN, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İzmir 1994, s. 35

³⁶ Salih ÖZBARAN, "Giriş", *Tarih Öğretimi...*, s. 29

4.1.1 Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu

Tarih esas olarak geçmişle ilgili bir bilim dalıdır. Ancak tarihin yazımı aynı oranda bu günle sıkı bir bağ içerisindedir. Geçmişten gelen tecrübenin ve bilgi birikiminin artışı en son durumu, yani bugünü daha da berraklaştırır.³⁷ Ancak bu günden bakarak geçmiş yorumlamakta sanıldığı kadar kolay değildir. Bu günün şartlarıyla geçmiş üzerine yazı yazmak objektif unsurlar taşımaktan yoksun olabilir. Bu kriterleri değerlendirerek Türkiye Cumhuriyeti'ni anlatırken, yeni devletin kuruluşunun Osmanlı Devleti'nden ayrılan noktaları ve kurmak istediği geleceği daha akılcı şekilde ele alan bir konu zenginliği, günümüz kitaplarının amacı olmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarını ulus devlet ve ulusal kimlik oluşturma süreci olarak değerlendirmek mümkündür. Bu özellik, daha önceki sosyal ve siyasal örgütlenme biçimi ile bağını kesme ve araya mesafe koyma zorunluluğu hisseden tüm yenilikçi hareketler için geçerliliğini korumuştur. Türkiye'nin yenilikçi hareketlerinin en belirleyici iki unsuru ise "Cumhuriyet" ve "Ulus" kavramlarıdır. Geçmişten bağları koparılan ve yeni bir kimlik içerisinde kendini bulan, geleneksel değerlere bağlı imparatorluğun kalıntıları üzerinde kurulan bir topluma, cumhuriyet ve ulus kavramlarını kabullendirmek çok zor olarak değerlendirilebilir. Osmanlı Devleti içerisinde padişaha gönülden bağlı, kendisini padişahın kulu olarak gören tebaa ve monarşik bir düzen içerisinde ailesinden gelen sultanlık vasfı ile birlikte, 1516'dan itibaren "Halife" adıyla dinsel bir unvanı da alarak gücünü perçinlemiş bir hükümdar mevcut idi.³⁸ Ancak zamanın şartlarına ve değişim isteklerine karşı koyamayarak, Sultan III. Selim'den itibaren başlayan reform hareketleri ise özellikle Avrupa'da eğitim görmüş aydınların baskılarıyla Meşrutiyet'e kadar gelişme göstermiştir. Ancak yapılmak istenen bu özgürlük hareketleri geniş tabana inememiş ve istenilen başarı elde edilememiştir. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girip, dağılmasından sonra gelişen olaylar sonucu kurulan Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte, nesilleri yeni devlet sistemine uygun olarak yetiştirmek amacı güdülmüş ve bu amacın gerçekleşmesi için yıkılan devlet ile bağların koparılması gerekmiştir. Türk devrimi ile kurulan yeni devletin sağlam temeller üzerinde yükselebilmesi, her şeyden önce getirmiş olduğu siyasal ve toplumsal yaşam biçimini benimsemiş bireylerin varlığına bağlı idi. Bu yüzden devrimi gerçekleştiren önder kadro bir yandan sosyal, ekonomik ve siyasal yapısını kurarak, bu yapının düzenli bir şekilde akışını sağlayacak olan örgütsel dokuyu oluştururken, diğer yandan da bu yeni rejimin

³⁷ Orhan KOLOĞLU, "Tarih Öğretiminde Bugüncülük, Yanılsamalar ve Sonuçları", *Tarih Öğretimi...*, s. 89

³⁸ Akın İLHAN, *Türk Devrim Tarihi*, Üçdal Neşriyat, İstanbul 1966, s. 3

topluma benimsetilmesi yolunda bir dizi girişimde bulunmuştur. Osmanlının ümmet anlayışına dayalı ideolojik yapısının terk edilerek, yerine ulusal ve laik temellere dayalı bir yönetim biçiminin egemen kılınmak istenmesi, Osmanlı siyasal ve toplumsal felsefesini yansıtan ders kitaplarının değiştirilmesini de bir zorunluluk haline getirmiştir.³⁹ Bu nedenle o tarihte yazılan kitaplarda Osmanlı toplumsal, siyasal ve kültürel mirası reddedilmiş, halkın ve özellikle de yeni nesillerin bağının bu mirastan koparılması düşünülmüştür. Ancak günümüz şartlarında yazılacak bir kitap için, bu tür kaygıları bir kenara bırakarak, Türk Devrimine yönelik sağlıklı ve tutarlı bir tarihsel bilincin sunulabilmesi, devrim öncesini ve sonrasını kapsayan sürecin tüm boyutlarıyla objektif ve kesintisiz bir süreklilik içerisinde değerlendirilmesiyle mümkündür.

Yukarıda bahsedilenlerden yola çıkarak İnkılap Tarihi ders kitapları incelendiğinde, liseler için Mükerrer Su ve Prof. Ahmet Mumcu'nun yazdıkları "Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük" ders kitabı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu anlatmadan önce, bu geçişi göstermek amacıyla konuyu İkinci Meşrutiyet'ten itibaren incelemeye başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'ne ve Atatürk devrimlerine karşı sağlıklı ve tutarlı bir tarihsel bilincin sunulabilmesi, devrim öncesini ve sonrasını kapsayan sürecin tüm boyutlarıyla değerlendirilmesine bağlı olduğu için, kitapta "XX. yüzyıl başlarında Osmanlı İmparatorluğu" başlığı altında Osmanlı Devleti'nden bahsedilmiştir. Ancak Islahat hareketlerinden ziyade savaflara değinilmiş, daha çok devletin parçalanmasına giden yol anlatılmış, sosyal hayattaki düzeltme çabaları ise göz ardı edilmiştir. İkinci Meşrutiyet'e ise kısaca yer verilerek, "İkinci Abdülhamit'e baskı yapılarak İkinci Meşrutiyet'in uygulamaya konulduğu" belirtilmiştir.⁴⁰ Ancak İkinci Meşrutiyet'in içeriği hakkında bilgi verilmemiştir. Oysa çağdaş Türkiye'nin oluşumu, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş döneminin sosyo-ekonomik, siyasal ve kültürel yönleri, III. Selim'den günümüze dek uzanan bir tarihsel süreklilik içerisinde incelenmesi halinde daha kolay anlaşılabilir.

Türkiye'de çağdaş, parlamenter, laik, demokratik, çoğulcu, katılımcı ve sosyal adaletten yana uygar bir toplum yaratabilme uğraşında, gerçekleştirilenlerin ya da gerçekleştirilemeyenlerin yorumlanması bu sayede daha kolay ve anlaşılır hale gelecektir. Örneğin, Türkiye Cumhuriyeti'nde bir özgürlükten ve hukuk devletinden söz edilecekse, toplumda özgürlüklerin kırılma noktası olan Tanzimat ve Islahat dönemlerinin mutlaka

³⁹ Erdal ASLAN, "Devrim Tarihi Ders Kitapları", Tarih Öğretimi..., s. 295

⁴⁰ Mükerrer SU, Ahmet MUMCU, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, Devlet Kitapları Basımevi, Ankara 1999, s. 17

anlaşılması gerekir.⁴¹ Osmanlı Devleti içerisinde neden ıslahat hareketlerine girişildiği mutlaka belirtilmelidir. İdare olarak çok katı bir yönetim olan monarşi sisteminde padişah nasıl yenilik yapmaya ikna edildi? Bu noktalar açıklığa kavuşturulmalıdır. Yine kılık kıyafetteki değişiklikler Osmanlı toplumu için çok önemli bir aşamadır. Bununla birlikte toplumun Batı'ya ve yeniliklere bakışını da araştırmak gerekir. Kabullenme noktasında zorluklar yaşanmış ise bu noktalar değerlendirilmelidir. Bunu değerlendirirken "Lale Devri" de göz önünde bulundurulmalıdır. Birinci ve İkinci Meşrutiyet önemli dönüm noktalarıdır. Gülhane Hattı Hümayunu da Osmanlı toplumunda önemli bir süreçtir. Toplum üzerindeki etkileri değerlendirilmeli ve geçiş mutlaka gösterilmelidir. Bu noktalar en az savaşlar kadar önemlidir. Yukarıda bahsedilen değişiklik çabaları Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini oluşturmada önemli ipuçları vermektedir. Çünkü yenilik hareketleri ile sosyal hayattaki gelişmeler eş zamanlı olarak ilerlemektedir. Bu süreç gözlemlendiğinde, gerek orta öğretim, gerekse yüksek öğretimde okutulan ders kitaplarının bu geçişi yakalayamadığı ve daha çok savaş tarihçiliğinin etkisinden kurtulamamış oldukları görülmektedir. Su ve Mumcu'nun Polis Koleji'nde okutulan ders kitabında bu nitelik açıkça göze çarpmaktadır. Değişimin önemli bir kavşağı olan İkinci Meşrutiyet'e sadece yüzeysel değinildiği bu bölümde, Trablusgarp Savaşı ile başlayan savaş hikayeciliği, Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı sırasında detaylara inerek genişlemiştir.⁴² Savaş tarihçiliğinin detaylı incelenmesine daha sonraki bölümlerde tekrar değinilecektir.

Kitabın birinci bölümünde ise "Birinci Dünya Savaşı Sonunda Osmanlı İmparatorluğu'nun Durumu" başlığı altında Osmanlı Devleti'nin savaş sonundaki durumu tahlil edilmek istenmiştir. Bu bölümde Mondros Mütarekesi'nin imzalanması aşamaları ve maddeleri detaylı olarak anlatılmıştır. Yine Osmanlı Devleti'nin paylaşılma tasarıları ve Wilson İlkeleri de detaylı olarak incelenmiştir. Osmanlı hükümetlerine de kısaca değinilen bu bölümde cemiyetler daha detaylı olarak anlatılmıştır. Yararlı ve zararlı olarak iki başlık altında, isimler ve bölgeler detaylı olarak işlenmiş, yer bilgileri arasında asıl verilmesi gereken ise konunun son bölümünde tek cümleye sıkıştırılmıştır: "Görülüyor ki, memleketi işgal ve paylaşma karşısında Türkler direniş hazırlıklarına girmek üzeredirler."⁴³ Bu cümle asıl söylenmesi gereken konuların başlangıcı olmalıdır. Devamında ise halkın içinde bulunduğu durum anlatılmalıdır. Ayrıca Osmanlı devletinin fikirsel yapısının dağılma

⁴¹ Zafer TOPRAK, "Bildiriler", *İnkılap Tarihi Dersleri Nasıl Okutulmalı?*, s. 15

⁴² M. K. SU., A. MUMCU, *a.g.e.* s. 18

⁴³ M.K. SU., A. MUMCU, *a.g.e.* s. 49

sürecinde ne gibi gelişmeler gösterdiği ve hangi kurtuluş önerileri ve yöntemlerinin savunulduğu mutlaka değerlendirilmelidir.

Bundan farklı olarak Polis Akademisi'nde okutulan "Atatürkçülük" ders kitabının giriş bölümünde Prof. Ahmet Mumcu, "Türk Devletinin Yapısı ve Dayandığı Esaslar" konusunu anlatırken "Osmanlı Devletinin devamı olunmadığı"nı vurgulamıştır.⁴⁴ Bu bölüm altında Osmanlı Devleti'nin devlet yapısı ile yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet yapısı karşılaştırılarak aradaki farklılıklar ortaya koyulmaya çalışılmıştır. "Türk Devletinin Yapısı ve Dayandığı Esaslar" alt başlığında "Çok Milletli İmparatorluktan Milli Devlete", "Yarı Bağımlı Osmanlı İmparatorluğu'ndan Tam Bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'ne", "Kişisel Egemenlikten Milli Egemenliğine" konularıyla Osmanlı'dan ayrılan noktalar ifade edilmiştir.⁴⁵

Polis Okullarında ders kitabı olarak okutulan Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi ders kitabında ise Osmanlı dönemine hiç değinilmemiş ve kitaba doğrudan Atatürk'ün hayatı ile başlanmıştır.

4.1.1.A Cumhuriyet, Demokrasi ve Cumhuriyet'in İlanı

Devrim tarihi ders kitapları geçmişle bağ kuramamalarının yanında, günümüz ve gelecekle de yeterli ilişki içerisinde olamamışlardır. Su ve Mumcu'nun kitabı incelendiğinde, Atatürk sonrası dönemin yazılmadığı görülmektedir. Öğrenci gerek Polis Koleji'nde gerekse Polis Akademisi eğitim sisteminde Osmanlı devletinin parçalanması ve Atatürk'ün ölümü arasında kalan sürede sıkıştırılmıştır. Atatürk sonrası değişen Türkiye şartları ile Atatürk'ün kendi düşüncelerinin ölümünden sonra hangi düzeyde uygulandığı da açıklığa kavuşturulmamıştır. Modern Türkiye'nin temelini oluşturan devrimler ve ilkeler kuruluş aşamasında belirleyici rol üstlendiği gibi, Cumhuriyet tarihi boyunca da temel belirleyici olmuştur. Atatürk bir konuşmasında "Ey yükselen yeni nesil istikbal sizsiniz, Cumhuriyeti biz tesis ettik, onu ilelebet idame edecek sizsiniz."⁴⁶ diyerek fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller yetiştirilmesini hayal etmiştir. Bunu sağlamanın yolu ise geleceğin doğru okunabilmesinden geçer. Asıl amaç Türkiye'nin gerek duyduğu çağdaş, katılımcı, çoğulcu, demokratik, parlâmenter rejimin bireyini oluşturmaktır. Çağdaş bireyin oluşmasında ise Türk devrimlerinin büyük önemi vardır. Başka bir ifade ile Türk devrimleri bu gelişimin bir

⁴⁴ Ahmet MUMCU, "Giriş", *Atatürkçülük*, Yüksek Öğretim Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s. 34

⁴⁵ A. MUMCU, *a.g.e.*, s. 43

⁴⁶ Enver Ziya KARAL, *Atatürk'ten Düşünceler*, Milli Eğitim Yayınevi, İstanbul 1986, s. 92

evresidir. İlk yılların önemli yapı taşı olan Cumhuriyet, aynı zamanda modern devletin ve Atatürk devrimlerinin de temel noktasıdır.⁴⁷

Cumhuriyet kavramına kitaplarda geniş olarak yer verildiği halde, içeriği tam olarak doldurulamamıştır. Su ve Mumcu'nun yazdıkları kitap kronolojik sırayla gittiğinden, Cumhuriyetin ilanı ve Meclisin açılması gibi birbirleriyle bağlantılı olan konular arasındaki bütünlük dağılmıştır. Örneğin, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılması, Cumhuriyet rejimi aşamasında önemli bir kilometre taşıdır. Kitapta ikisi arasında yeterli bağlantı kurulamamıştır. Millet Meclisinin açılışının anlatıldığı bölümde, Meclisin açılmasının halk iradesine geçişte önemli bir aşama olduğu değerlendirilirken, konu farklı bir boyuttan incelenmiş ve Meclisin açılışının sebebi olarak İstanbul'un işgal edilmesi ve padişahın esarete düşmesi gösterilmiştir. Bu nedenle otorite boşluğunun doğmasını engellemek ve tutsak olan padişah adına karar veren, kesin yetkili bir organa ihtiyaç duyulduğu gerekçesiyle Meclisin açılması gerektiği izlenimi verilmiştir. Oysa İstanbul'un işgalinin Cumhuriyete giden yolda önemli bir fırsat yarattığı üzerinde durulmamıştır. Çünkü Atatürk bu amacı gütmüş ve alternatif bir otorite yaratmak istemiştir. Yoksa padişahı temsil gibi bir amacı olmamıştır. İşte bu nokta da izlenmiş olduğu siyasi manevralar açıklanamamıştır.⁴⁸

Sorunlu bir diğer nokta da, Mebusan Meclisinin meclis olarak değerlendirilmemesi ve buna dayanak olarak da, "millet" i ifade eden herhangi bir işaretin isminde bulunmayışının sebep olarak gösterilmesi olmuştur. Su ve Mumcu bu noktaya değinirken şu cümleleri kullanmışlardır: "Yeni kurulacak kurulun adı artık Mebusan Meclisi olamazdı. O, bir Osmanlı deyimi idi ve içinde milleti belirten bir işaret yoktu."⁴⁹ Unutulan nokta ise şudur ki, Osmanlı devlet yapısında ciddi bir değişimi ifade eden Mebusan Meclisi'nin, modern devlete ve Cumhuriyete geçişte önemli bir kırılma noktası olduğudur. Yine konular ilerlerken "Meclis kuruldu ve halk artık söz sahibi oldu" gibi bir izlenim verilmeye çalışılmıştır.⁵⁰ Oysa bu bir süreç olarak anlatılmalıydı. Çünkü halk yeni sistemde bir anda söz sahibi olup, yetkilerini kullanamamıştır. Meclisin açılması bu süreci hızlandırmıştır. Aynı zamanda Cumhuriyetin de temeli olmuştur.

Mutlaka Meclisin açılması ile Cumhuriyetin ilanı arasında ilişki kurulmalıdır. Kitapta Cumhuriyetin ilanı anlatılırken yine aynı sorun oluşmuş, Meclisle nedensellik bağı

⁴⁷ Z. TOPRAK, a.g.m. s. 54

⁴⁸ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 100

⁴⁹ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 100

⁵⁰ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 101

kurulamamıştır. Cumhuriyetin ilanı basitleştirilerek “Kurtuluş Savaşı sırasında Mustafa Kemal Paşa T.B.M.M. Başkanı olarak devlet başkanı eksikliğini gidermeye çalışmıştır. Ancak devlet başkanının olmayışının sakıncaları su yüzüne çıkmaya başlamıştı.” denilerek, konu “devlet başkanı olmadığı” sorununa indirgenmiştir.⁵¹ Sadece bir devlet başkanı seçilmesi için cumhuriyetin kurulması anlamsızdır. Bu tutum aynı zamanda Cumhuriyetin öneminin tam anlamı ile ifade edilememesine de yol açmaktadır.

Cumhuriyetin tanımı yapılırken de, “halkın oyu ile seçilen devlet rejimlerine” Cumhuriyet denildiği belirtilmiştir. Fakat o sıralar denildiği gibi ideal bir seçimin yapılmayışı ve halk idaresi fikrinin olgunlaşmaması sonucu gelişen aşamalar dile getirilmemiştir.⁵² Cumhuriyet kavramının rejim olarak anlatımı çok sonraki bölümlerde olduğu için, kavramın öğrenci gözünde olgunlaşmasında kopukluklar olmuştur. Konu bütünlüğü dağılmıştır. Bunun yerine konunun Meclisin açılması, Cumhuriyet’in kurulması ana başlıkları altında birbiriyle ilişkili anlatılması konuyu pekiştirecektir. Yine Cumhuriyetin ilanı ve Cumhuriyetçilik ilkesini ayrı başlık olarak değil de bir arada incelemek daha uygundur. Cumhuriyete geçiş konusu mutlaka açıklanmalı ve bu konu açıklanırken, Cumhuriyetin siyasal bir sistem olarak temel felsefesini ve Cumhuriyete geçişi zorunlu kılan nedenleri, Türkiye ve dünyadaki gelişmeler paralelinde karşılaştırmalı olarak incelemek hikayeci, roman türü anlatımlardan daha gereklidir.

Bizim incelemekte olduğumuz üç kitapta da Cumhuriyet kavramı, Cumhuriyetin ilan edilmesi, sözlük anlamı ve halk idaresi çerçevesinde anlatılmıştır. Oysa günümüz eğitiminde Cumhuriyet ile birlikte ulus devletin oluşması ve özgür bireyin ön plana çıkması zorunluluğu incelenmemiştir. Cumhuriyetin siyasal, toplumsal, hukuksal ve kültürel yapıda yarattığı değişimin niteliğini doğru kavrayabilmenin vazgeçilmez ön koşulu, devrimle birlikte getirilen yeni değerlerin Osmanlıdan günümüze dek uzanan bir süreklilik içerisinde, Anayasal ve demokratik gelişmelerle birlikte, karşılaştırmalı olarak işlenip, analiz edilmesinden geçmektedir. Bu yapılırken de demokrasi kavramını Cumhuriyetle birlikte ele almak zorunludur. Cumhuriyet, eğer demokrasi pratiğinde uygulanmıyorsa pek fazla bir değeri yoktur. Çünkü çok partili siyasal hayat millet iradesinin tam manasıyla işlemesine bağlıdır. Bu da ancak demokrasiyle mümkündür.

⁵¹ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 185

⁵² M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 185

Çağdaş dünya şartlarında en geçerli sistem şüphesiz ki demokrasidir. İncelemekte olduğumuz üç kitaba döndüğümüzde ise, Cumhuriyete vurgu yapıldığı halde, demokrasinin kendisine o kadar yer bulamadığı görülür. Oysa daha çok demokrasiye vurgu yapılmalıdır. 1920’li yıllar konjonktür açısından sadece Cumhuriyete (Cumhuriyetçilik) değinmeyi gerektirmiştir. Özellikle de çok partili hayatın tam manasıyla işletilememiş olması kitaplarda demokrasiye daha az değinilmesine ya da tek partili sistemin faydalarının anlatılmasına yol açmıştır. Oysa yirmi birinci yüzyıl şartlarında demokrasiye daha çok vurgu yapılması gereği ön plana çıkmıştır.

Su ve Mumcu’nun kitabı, “Çok Partili Dönem” başlığı altında demokrasiye de yer vermiştir. “Demokrasi, bir milletin iyi, güzel ve mutluluk içinde yaşamasını sağlayan en gelişmiş bir rejimdir.” denmiş, ancak daha alt satırlarda “Her düşünce sahibi, kendi düşüncesini zorla kabul ettirmeye çalışırsa, karşı ya da aynı hakkı vermek gerektirir. Böyle bir ortam ise memleketi kargaşaya, huzursuzluğa, giderek iç savaşa bile sürükleyebilir. Görülüyor ki demokrasi, her şeyden önce olgun insanların rejimidir.” denilmiştir. Anlaşıldığı üzere demokrasinin anlatılması ve öneminden ziyade, erken demokrasiye geçilmediği eleştirisinin oluşabileceği endişesi yaşanmış ve bu endişenin giderilmesine çalışılmıştır. Nitekim daha sonraki satırlarda açık bir şekilde bu çelişki göze çarpmaktadır. “Bir ülkede demokrasi birdenbire kurulamaz. Toprakları parçalanmış düşmanları tarafından paylaşılmış, bağımsızlığı yok edilmiş bir ülkede demokrasinin bir önemi var mıdır?”. İşte bu anlatım demokrasiye niçin geçilemediğini açıklamak için yazılmıştır. Oysa daha önceki bölümlerde “Cumhuriyet için zeminin hazır olduğu, artık halkın kendi kendini yöneteceği bir sistemin kurulduğu” söylenmiştir.⁵³ Burada toplumsal bir analizin yapılamayışı bu çelişkiyi doğurmuştur. Bir anda demokrasiye geçilememiş olması doğal olarak bir eksiklik değildir. Yeni kurulan bir devletin rejim sorunlarının bulunması gayet doğaldır. Ancak bunların net olarak açıklanamayışı asıl sorunu oluşturmuştur. Bu evreleri demokratik hayata geçiş başlığı altında değerlendirmek, o tarihler için doğru tahlil yapılabilmesini sağlayacaktır. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası’nı da bu çerçevede değerlendirmek doğru olacaktır.

Su ve Mumcu, “Partiler ve Çok Partili Döneme Geçiş” başlığı altında bu konulara değinmek istemiştir. Burada “demokratik mücadelenin ancak siyasi partilerle mümkün olabileceğinin belirtilmesi” yerinde bir tahlil olmuştur.⁵⁴ Daha sonra Türkiye’nin

⁵³ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 100

⁵⁴ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 191

demokratikleşme serüveni anlatılmıştır. Cumhuriyet Halk Fırkası'nın kurulması anlatılmış, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırka denemeleri sonuçlarıyla birlikte değerlendirilmiştir. Atatürk'ün demokratik hayata geçebilmek için birçok deneme yaptığı ve bunu kısa sürede gerçekleştirme arzusu içinde olduğu sık sık belirtilmişken, Atatürk'ün ölümünden sonra bu sürecin neden devam ettirilememiş olduğu ise açıklanmamıştır. 1938'den 1950'li yıllara kadar demokratik hayatın gelişme evreleri açık değildir. "Milli Şef" dönemi olarak da isimlendirilen bu dönem mutlaka kitaplarda yer almalıdır. Tarihi doğru okuyabilmek için, bu noktada kalınmamalı, çok partili hayata geçiş çalışmaları, Demokrat Parti dönemi, askeri yönetimler ve yakın dönem de açıklığa kavuşturulmalıdır. Öğrencilerin de dersle ilgili olarak en çok talep ettikleri bu konu olmuştur.

Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nce 1996 yılında her bölümden 1008 öğrenciye uygulanan anket sonuçlarına göre; İnkılap Tarihi dersinin verilişi sırasında güncel olaylara değinilmesinin önemi vurgulanmıştır. Bu ankete göre öğrencilerin önerileri topluca değerlendirildiğinde, Cumhuriyet tarihinde yaşananların anlatılması, çok partili döneme geçiş, çok partili dönem ve sonrasında yaşanan olaylara yer verilmesi ve bu dönemlerde önemli roller oynayan liderler hakkında bilgi verilmesi gibi isteklerin ön plana çıktığı görülmektedir.⁵⁵

Yukarıda bahsettiğimiz konu, Polis Akademisi'nde okutulan ve komisyonun yazdığı kitapta da başka bir açıdan değerlendirilmiştir. Prof. Ergun Özbudun'un kaleme aldığı bölümde, "Halkçılık" ve "Siyasi demokrasi" eşanlamı olarak değerlendirilmiştir. Serbest Fırka ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası değerlendirmelerinden sonra iyimser bir profil çizilerek tek partili hayatın aslında totaliter ve dogmatik ideolojilere dayanmadığı, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın demokratik bir parti olduğu savı öne sürülmüştür.⁵⁶ "1943 yılında yapılan milletvekilliği seçimlerinde ise C.H.P. 458 Milletvekilliği için 530 aday göstermek suretiyle kendi adayları arasında da olsa seçmenlere belli bir tercih serbestliği tanımıştır."denilmiş, ancak 1945 seçimleri ve sonrasının, demokrasinin gelişimindeki önemi bu kitapta da incelenmemiştir. Oysa akademik düzeyde eğitim veren bir kurumda okutulan kitapta, Türkiye'nin demokratik değişim süreci çok boyutlu olarak anlatılmalıdır.

⁵⁵ Mustafa YILMAZ, "Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersleri ve Bu Konuda Yapılan Araştırmalar", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 2000, C. XVI, s. 319

⁵⁶ Ergun ÖZBUDUN, "Atatürk ve Devlet Hayatı", *Atatürkçülük*, Yüksek Öğretim Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s. 62

Demokratik toplumların en belirgin özelliği vatandaşların siyasal katılma hakkıdır. Seçme ve seçilme hakkını kazanmış, kendi iradesini yönetime yansıtabilen yurttaşların bulunduğu ve bu düşüncelerin geliştiği toplum, ancak siyasal iradenin tam anlamıyla uygulanmasıyla mümkündür. Türkiye’de demokrasinin gelişimi içerisinde siyasal hayatı da günümüze kadar anlatabilmek, öğrencinin demokrasiyi kavramasına yardımcı olacaktır. Osmanlı’da gelişen siyasal hareketler ile Türkiye Cumhuriyeti’ndeki değişimi karşılaştırmak ve yetmiş yıllık süreç içerisinde bunu incelemek gerekmektedir.

Kitaplarda halk egemenliğinden sıkça bahsedildiği halde, halkın bu egemenliği nasıl kullandığı yeteri kadar açıklanmamıştır. Örneğin, Su ve Mumcu’nun kitabında 20 Ocak 1921 tarihli Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk Anayasası anlatılırken, “Egemenlik kesinlikle milletindir. Millet seçimlerle meclisi yeniler” denilmiştir.⁵⁷ Fakat gerek ilk Meclisin oluşmasında hangi kriterlerin uygulandığı, gerekse 11 Ağustos 1923 tarihli ikinci Meclisin seçiminin nasıl yapıldığı hakkında yeterli bilgiye yer verilmemiştir. Yine halkın kendi egemenliğini nasıl kullandığını gösterir örneklerle de değinilmemiştir. Sadece ikinci Meclis için, “CHP kurularak, Gazi seçimlere bu parti ile girdi” denilmiştir.⁵⁸

Polis Okulu ders kitabı ise Cumhuriyet ve Demokrasi kavramlarına değinmemiştir.

Demokratik hayat evrelerinin önemli aşamaları olan özgürlük hareketleri ile insan hakları konusundaki gelişmeleri de kitapların açıklamadığı görülmektedir. Özgür bireylerin oluşturduğu çoğulcu demokrasiler ile kapalı otoriter yönetimler arasındaki en açık fark insan haklarının ifadesinde ortaya çıkmaktadır. Vatandaşların özgür olduğu, demokratik haklarını sonuna kadar kullandığı ve yaşama hakkına saygı duyulduğu toplumlar ancak demokratik toplumlardır. Türkiye’de demokrasinin gelişimiyle doğru orantılı gelişen insan hakları bilinci de İnkılap Tarihi kitaplarında anlatılmalıdır. Ancak mevcut kitaplar bu konuda da yetersiz kalmıştır. Oysa demokratik ülkelerde bu konu özenle vurgulanmaktadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri’nde okutulan Amerikan Tarihi kitaplarında üzerine en çok vurgu yapılan noktaların “demokrasi, insan hakları ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi” olduğunu belirtmekte yarar vardır.⁵⁹ Osmanlı Devletinden farklı olarak hukukun gelişimini de anlatmak bu süreci tamamlayacaktır. Çünkü “hukuk devrimi” Türk devriminin en önemli sonucudur. Su ve Mumcu, “İnkılabın Gelişmesi” başlığı altında hukuk düzeninin değişmesini incelemiştir.

⁵⁷ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 100

⁵⁸ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 182

⁵⁹ Didem Erol ERPULAT, “Tarih Ders Kitaplarında Tarih Bilinci: A.B.D. Modeli”, *Tarih Öğretimi ve...*, s. 260

Osmanlı Devleti'ndeki hukuk sistemine kısaca bir giriş yapılmış, ancak Türkiye Cumhuriyeti'ndeki hukuksal değişim ve gelişim yeterince anlatılmamıştır. Daha çok hukukun laikleşmesi konusu açıklanmıştır. Ancak farklı alanlarda getirilen yeni hukuksal düzenlemelere değinilmemiştir.

Hukuk düzeninin temeli olarak “medeni hukuk” görülmüş ve daha çok bunun üzerine vurgu yapılmıştır.⁶⁰ Medeni Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte üzerinde vurgu yapılan ve gururla anlatılan en önemli konu, kadın-erkek arasındaki eşitliğin sağlanması olmuştur. Su ve Mumcu bu konuyu anlatırken, “Kadın her mesleğe girebilir. Aile hayatında da eşler arasında eşitlik getirilmiştir.” demektedir.⁶¹ Türk insanı tarafından Medeni Kanun kısa sürede benimsendiği notunun da aktarıldığı bu bölümde, Medeni Kanunla getirilen yeniliklerin halk tarafından kolayca benimsendiği anlatılmak istenmektedir. Ancak bilinen bir gerçek olarak, bu konuda da bir takım sancılar çekilmiş ve sorunlar günümüze kadar gelmiştir. Çünkü dünyada ki gelişmeler ve insan haklarında ki ilerlemeler devamlı gelişimi gerekli kılmaktadır. Onun için kanunları o günlerin şartlarında değerlendirmekle kalmamalı ve güncelliği yakalayarak yorum yapılmalıdır. Bugün, yaklaşık yetmiş beş yıl önce çıkarılmış bir kanunu ideal olarak sunmak son derece yanıltıcıdır. Zaten tarihi gelişmelerin 1930’lu yıllara göre tanımlanması sonucu öğrenci anlatılanları heyecan duymayarak dinlemekte ve derste anlatılan ile günümüz arasında ilişki kuramamaktadır.⁶² Nitekim Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk, yeni Medeni Kanun Yasasının önsözünün girişinde bu gerçeği açıklarken, değişen şartlar ve özellikle de İkinci Dünya Savaşı sonrası gelişen özgürlüklerin yasalarda da gelişimi zorunlu kıldığını belirtmiştir.⁶³

Buna paralel olarak açıklanan “Türk kadınının seçme ve seçilme hakkı” da güncel yorumlardan uzak kalmıştır. 1934 yılında Türk kadınına seçme ve seçilme hakkının verildiği ve birçok Batı ülkelerinden önce bu özgürlüğün sağlandığı söylene de,⁶⁴ bu çok önemli kazanımın kadınların siyasal yaşama katılımlarını nasıl etkilediği konusuna değinilmemiştir. 1934 yılında pek çok Batı ülkesinden bile önce kadınlara siyasal katılma hakkının verilmesi değişimin önemli bir unsuru sayılmıştır. Kitap bu özelliği Atatürk’ün sözleriyle birlikte vererek önemini göstermek istemiş, ayrıca “Türk kadını bu haklarına bilinçle sahip çıkmakta” denilerek konu iyice vurgulanmıştır.⁶⁵ Ancak açık şekilde bilinen kadınların bu haklarını

⁶⁰ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 204

⁶¹ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 205

⁶² Halil BERKTAY, “Bildiriler”, *İnkılap Tarihi Dersleri Nasıl...*, s. 25

⁶³ www.turkinfo.de/dusunceler

⁶⁴ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 207

⁶⁵ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 207

seçme düzeyinde kullansa bile seçilme düzeyinde bazı sorunlarla karşılaştığıdır. Örnek olarak, Millet Meclislerinde Türk kadınının erkeklere oranla çok az temsil edilmesi ve bu durumun hala geçerliliğini koruyor olmasını mutlaka kitaplarda belirtmek ve tartışılmasını sağlamak gerekmektedir. Su ve Mumcu ideali anlatmak düşüncesinde olduğu için, yaşanan tarihe eleştirel bakamamış, bu gibi konuları tartışmamıştır.

Yukarıda bahsedilenlerin aksine, komisyonun üniversiteler için yazmış olduğu ve Polis Akademisi ders kitabı olarak okutulan “Atatürkçülük” ders kitabında Prof. Turhan Feyzioğlu, Türk kadınının siyasal haklarına kavuşmasına, Eski Türkler ile Osmanlı toplumunu da karşılaştırarak detaylı bir şekilde yer vermiştir. Ayrıca bu hakların Türkiye’de yeterli şekilde kullanılıp kullanılmadığı sorunu da eleştirel olarak değerlendirilmiştir. Parti içi mücadeleler sonucu yeterli sayıda kadının partilerde yer bulamadığı gerçeği anlatılmıştır. Kitap bu konuda iyimser bir profil çizerek, “Zaman ve genel eğitim düzeyindeki ilerlemeler, kadınların siyasal hayata daha aktif şekilde katılmalarını sağlayacaktır” demiştir.⁶⁶

Polis Okulunda okutulan ders kitabı ise, Atatürk inkılabı ile Türk kadınının asırlarca ihmal edilen sosyal ve siyasal haklarına kavuştuğunu belirtmektedir. Teokratik devlet düzeninden laik devlet düzenine geçiş ve bu düzenin hususiyetlerini benimsemek aynı zamanda kadın hakları adına verilen mücadelenin de başarılmasında büyük etken oluşturmuştur.⁶⁷ Kadın haklarının uygar dünya önünde, Atatürk İnkılabının insan unsuruna verdiği değeri belirleyen, büyük çağdaş atılımlar olduğunun belirtildiği bu bölüm, pratikte kadınların haklarını kullanıp kullanamadığı gerçeğini ise diğer kitaplar gibi eksik bırakmıştır.

4.1.1.B Türkiye Cumhuriyeti’nin Dış Politikası

Modern Türkiye Cumhuriyeti’nin temellerinin atılmasıyla birlikte, Mustafa Kemal Atatürk, dünya siyasetinde söz sahibi olabilmek ve kısa zamanda ülkeyi tanıtılabilmek amacıyla dış siyasette barışçı ve uzlaşmacı bir yol izlemiştir. Balkan Atlantı, Sadabad Paktı ve Milletler Cemiyeti üyeliği bu siyasetin en açık örnekleridir. Mustafa Kemal’in ölümünden sonra ki yıllarda da, dünya siyaseti içerisindeki belirli oluşumlar çerçevesinde Türkiye kendine yer aramıştır. Birleşmiş Milletler üyeliği, NATO üyeliği ve Avrupa Birliği’ne aday olunması uluslararası ilişkilerde “yeni ittifaklar sisteminde yer alma” siyasetinin örnekleri olarak değerlendirilebilir. Özellikle de Türkiye’nin son on beş yıllık dış ve iç siyasetinin Avrupa Birliği’ne üye olmak üzerine yoğunlaştığı bir gerçektir. Bütün bu gelişmeler ışığında,

⁶⁶ Turhan FEYZIOĞLU, “Atatürk ve Fikir Hayatı”, *Atatürkçülük*, s. 215

⁶⁷ Eğitim Dairesi Başkanlığı, *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi*, E.G.M. Basımevi, Ankara 1992, s. 64

eğitimde dünya gerçeklerinden uzak kalınmaması açık bir ihtiyaçtır. Polis Eğitim Kurumlarında Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi derslerini destekleyecek genel tarih derslerinin yokluğu önemli bir eksikliktir. Bu eksikliği gidermek amacıyla karşılaştırmalı dünya tarihi okutulmalıdır. Bu çerçevede konu ele alındığında, mevcut temel eksiklik nedeniyle Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersinin adeta genel bir siyasal tarih dersi fonksiyonu görmesi kaçınılmazdır.

Uluslararası ilişkiler ele alındığında, genel olarak bütün İnkılap Tarihi ders kitaplarında bulunan eksiklik, Su ve Mumcu ikilisinin liseler için hazırladığı ve Polis Koleji'nde okutulan kitapta da mevcuttur. 1999 yılında basılan adı geçen kitabın içeriği bu tarihlere getirilememiştir. Milli Mücadele günlerinde devletler arası ilişkiler “Siyasi İlişkiler” başlığı altında incelenmiş ve genelde savaş halinde bulunan devletler ele alınmıştır.⁶⁸ Burada göze çarpan “Amerika ile olan ilişkiler” başlığı altında anlatılanlarla birlikte, Amerika'ya değinilmiş olunmasıdır. Henüz dünya da hakim güç olmayan Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye ile ilişkisi, Wilson İlkeleri ve Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurulması meseleleriyle sınırlı idi. Wilson'un görevi bırakması ile birlikte Amerika'nın da içine kapanma siyaseti başlamış oluyordu. Hal böyleyken, “Amerika hükümeti Türkiye'nin işlerine karışmaktan ve Doğu Anadolu'nun Ermenilere verilmesi ile ilgili isteklerden vazgeçti. Türkiye ile sadece ticaret ve kültür ilişkilerini sürdürerek dostça bir siyaset göttü.”⁶⁹ denilerek hem Amerikan dostluğunun önemi vurgulanmış, hem de Amerika'nın içine kapanma siyasetine döndüğü açıklanmıştır. Devletlerarası ilişkileri anlatırken 1920'li yıllar hedef alınmış, ancak dostluklar tanımlanırken 1999'lu yılların bakış açısı kullanılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin etkinliği İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkmıştır. Türkiye ile ilişkileri ise Marshall Planı ve N.A.T.O. içerisindeki müttefiklik sayesinde gelişmiştir. İşte bu noktada uluslararası ilişkilerde önemli etkisi olan N.A.T.O. üyeliği ve öncesindeki Kore Savaşı hakkında bilgiler kitapta hiç yer almamıştır. Halbuki “Yurtta Sulh Cihanda Sulh” ilkesi ile N.A.T.O. ve Kore Savaşı arasındaki bağlantının mutlaka kurulması gerekmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin genelde Cumhuriyet tarihinde ki, özelde ise müttefik olarak 1945'lerden sonraki Türkiye üzerindeki etkileri kitapta yer almamıştır. Dünyadan ayrı kalmamak, değişen dengeleri doğru okumak için güç dengelerini anlatmak mutlaka faydalı olacaktır.

⁶⁸ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 150

⁶⁹ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 150

Modern ve laik Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra, ülkenin dış siyaseti de buna paralel olarak değişiklik göstermiştir. Türk İnkılabının önemli unsurları olan Batılı ve çağdaş olma, devlet siyasetini doğrudan etkilemiştir. Prof. Turhan Feyzioğlu'nun yazdığı Yüksek Öğretim Kurumları için hazırlanan kitabın ilgili bölümünde bu gerçek şöyle dile getirilmiştir: "Atatürk'e göre: Batı basit bir coğrafya terimi değil, çağdaş uygarlık olarak, binlerce yıl süren gelişmeler sonunda, insan aklının, bilim ve teknolojinin katkısıyla ortaya çıkan bütün insanlığın eseri ve malı olan bir uygarlıktır."⁷⁰ İşte bu temel Türkiye'nin yetmişdokuz yıllık dış siyasetinin belirleyicisi olmaktadır. Türkiye bu siyaseti izleyerek yönünü Batıya çevirmiştir. Modernliği ve teknolojik gelişmeyi Avrupa ülkelerinin temsil etmesi, gelişmekte olan ülkeler için uygarlığın kaynağı olarak Batıyı göstermiştir. Türkiye bu ideali uzun dönem izlemiş ve uygulamış bir ülke olarak çağdaş uygarlığa geçişi kolay sağlayamamıştır.

Yüzyıllardır Doğu kültürünün etkisinde kalan bir toplum olarak, Doğunun Batıdaki ilk kapısı iken Türkiye, birdenbire Batının Doğuya açılan son kapısı oluvermiştir. Ancak Avrupa toplumu Türkiye'yi bir Avrupa devleti olarak kolayca kabullenememiş ve araya devamlı mesafe koymuştur. Peki Avrupa toplumları neden Türkiye'yi kabullenmekte bu derece zorlanmıştır? Uluslararası ilişkiler açısından değerlendirildiği zaman Batılı olmak için çaba sarf eden Türkiye'nin Batı da fazla kabul görmediği, uygarlığın önderleri sayılan İngiltere, Fransa, İtalya gibi ülkelerle N.A.T.O. konsepti içinde bir müttefiklik, birliktelik yaptığı halde, alt yapısını yukarıda sayılan ülkelerin oluşturduğu Avrupa Birliğine üyelik çalışmaları sırasında büyük güçlükler ve engellemelerle karşılaştığı bilinmektedir. Devam eden sorunların varlığı toplumda Batıya karşı bir ön yargı uyanmasına sebep olmuştur. İncelemekte olduğunuz kitaplar bu çelişkiyi öğrenciye yeterli derecede açıklayamamıştır. Özellikle son döneme damgasını vuran Avrupa Birliği'ne üyelik tartışmalarının öğrencilerde uyandırdığı soru işaretlerinin giderilmesine yönelik bir bölümün gerekliliği açıktır.

Bir başka boşluk ise, Türkiye'nin komşularıyla ilişkileri noktasında görülmektedir. Kitaplarda Türkiye'nin komşularıyla ilişkileri ve tarihsel sorunları değerlendirilmemiştir. Komşular ifadesiyle ilk akla gelen Yunanistan olmuş, onunla da ulusal mücadele sırasında ki savaş ön plana çıkarılmıştır. Bu konuya "Milli Mücadele" bölümünde ayrıca değinilecektir. Ancak asıl değerlendirilmesi gereken Ege sorunu, Kıbrıs sorunu ve 1974 harekatı anlatılamamıştır. Diğer komşulara da gerekli önem verilmemiş, yıllardır varolan sorunların tespiti yapılamamıştır. Mesela, İran, Irak, Suriye, Bulgaristan gibi sınır devletleri ile ilişkiler ele alındığında devamlı sorunların yaşandığı görülmektedir. Ancak kitaplarda, Türkiye

⁷⁰ T. FEYZİOĞLU, a.g.e. s. 107

Cumhuriyeti'nin ulusal çıkarları konusunda öğretilmek istenen meseleler açıkça belirtilmediği için bu konular eksik kalmıştır. Oysa bir Ermeni meselesi mutlaka kitaplarda yer almalıdır. Batı toplumları ve komşularla yaşanan sorunlar ve yetersiz iletişim, Doğu toplumlarıyla ilişkilere de yansımaktadır. Örneğin uzun yıllardır Arapların ihaneti ile Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkıldığı öğretisi olarak kitaplarda yer almıştır. Bu durum, toplumda Araplara karşı belirli bir çekince oluşmasına yol açmıştır. Ortadoğu'nun stratejik önemini de dikkate alan bir yaklaşımla Türkiye'nin bölge ile olan ilişkileri daha geniş bir perspektiften incelenmelidir. Bu konuda kitaplarda önemli bir boşluk mevcuttur.

Türkiye'nin ideoloji ihracı tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğu savı eski S.S.C.B. ve Arap ülkeleri ile hep mesafeli olunmasını gerektirmiştir. Ne var ki, öğrencilere gelişen dünya dengeleri içerisinde, Türkiye'nin yeri ve önemini anlatmak için somut verilere dayalı bir dünya siyasal tarihi bilgisine ihtiyaç vardır. Bu noktada önemli olan dost-düşman ayrımı değil, dünya ölçeğinde belirli ekonomik ve siyasal yapılar temelinde oluşan ve değişen siyasal ittifakların ve ilişkilerin analiz edilmesidir.

Su ve Mumcu, bu noktaları göz önünde tutmadığı gibi, "Türkiye'nin Karşılaştığı İç ve Dış Tehditler" adlı bir başlık altında düşman sendromunun sürmesini sağlamıştır. Bu başlık altında açıklananlar incelendiğinde; Türkiye'nin hem içerden hem de dışarıdan sürekli bir tehdit altında bulunduğu fikri verilmek istenmiştir. Kitap, gereksiz korkular ve şüphelerin öğrencilerin kafasında oluşmasına sebep olmaktadır. Örneğin bir paragrafta şu ifadeler göze çarpmaktadır: "Türkiye'yi parçalamak isteyenler azalmamıştır. Belli ki eski düşmanların birkaçı şimdi dostumuz olmuştur, ama, Türkiye'yi güçlü ve birlik içinde görmek istemeyenlerin sayısı artmıştır. Bir komşumuz Ege Denizi'nin tamamına göz dikerek yurdumuzu nefes alamaz bir duruma getirmek istemektedir. İki komşumuz Güney Doğu ve Doğu Anadolu'yu bizden ayırıp kendi himayelerine almak istemektedir. Bir başka komşumuzun ise Boğazlar üzerindeki emellerinde değişiklik geçirmesi mümkün değildir. Orta Doğu'da barış ve birlik sembolü olan tek ülkenin varlığı, gücü, komşularımızı kıskançlığa düşürmektedir. Bunlar, günden güne güçlenen Türkiye'nin ileride kendileri için bir tehlike olacağını düşünmek gibi yanlış bir yolda yürümektedir. Öte yandan Ortadoğu'daki dengeyi her zaman kendi çıkarları doğrultusunda kurmak isteyen başka güçler ile kimi büyük devletler bu tür politikaları işlerine geldiği ölçüde desteklemektedir".⁷¹ İşte bu tarz ifadeler ders kitaplarının bilimselliğine ters düşmektedir. Gereksiz korkular ve tedirginlikler ile

⁷¹ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 306

kaynağı tarihten gelen olumsuz düşüncelerin kitaplarda yer bulması ve genç beyinlere bu bilgilerin aktarılması yanlıştır.

Polis Okulu ders kitabı ise dış siyaset ve uluslararası ilişkiler konuları ile Atatürk'ün bu konudaki düşüncelerine hiç yer vermemiştir.

Yukarıda bahsedilenlerin yanında, değişen dünya şartları içerisinde gelişme gösteren ve ayrı bir başlık olarak değerlendirilmesi gereken bir diğer konu da Rusya ve Orta Asya Cumhuriyetleri ile ilişkiler olmalıdır. Dünya coğrafyasındaki gelişmeler, Türkiye'nin önüne farklı alternatifler çıkarmıştır. Sovyet rejimi tehdidinin ve iki kutuplu dünya düzeninde var olan Soğuk Savaş'ın etkilerinin S.S.C.B. ve Doğu Bloğunun çözülmesi ile ortadan kalkması ve Orta Asya Cumhuriyetlerinin bağımsızlığını kazanması, Türkiye'nin de ilgi alanlarının genişlemesine neden olmuştur. Bugün Balkanlardaki Türk ve Müslüman kitlenin varlığı ve Türkiye'nin o bölgedeki etkinliği dış siyaset açısından önemlidir. Batılı olmak ve Avrupa Birliği ile ilişkiler kitaplarda ne kadar önemle anlatılacaksa, aynı oranda Balkanlar, Rusya, Orta Asya ve Orta Doğu'da anlatılmalıdır ki, Atatürk'ün etkin dış siyaseti ve saygın ülke yaratmak düşüncesi arasındaki ilişkiler karşılaştırmalı olarak değerlendirilebilsin. Oysa kitaplar 1938 yılında kaldığı ve genel bir tarih dersi programda bulunmadığı için öğrenci günümüzü yorumlayamamaktadır.

Türkiye tarihi milli mücadele ile başlayıp, günümüze kadar gelen bir süreç olmalıdır. Maalesef bizim incelemekte olduğumuz kitaplar, basım tarihleri yeni olmasına rağmen muhteva olarak çok yetersiz kalmaktadırlar. Genelde tüm İnkılâp Tarihi kitaplarındaki sorun Türkiye tarihinin incelenmemesidir. Bu eksikliği gidermek için uluslararası ilişkilerin incelendiği, Türkiye Cumhuriyeti dış siyaseti bölümü yazılarak öğrenciye sunulmalıdır. İncelenen kitaplarda dostluk üzerine vurgu yapılarak anlatılan konular, milli mücadele döneminden çıkarılarak günümüze kadar getirilmelidir. Devletler arası ilişkilerin dostluktan ziyade çıkar ilişkilerine göre şekillendiği unutulmamalıdır. Polis Eğitim Kurumlarında yakın tarihi anlatan bir dersin bulunmayışı sebebiyle, öğrenciler bu eksikliği İnkılâp Tarihi derslerinden gidermeye çalışmaktadırlar.

4.2 MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİ

Milli Mücadele yılları, Türk tarihindeki en önemli dönüm noktalarından bir tanesidir. Topyekün mücadele veren bir ulusun yine kendi azim ve kararlılığının göstergesidir. Bu mücadelenin, toplumsal birliğin sağlanması ve sahip olunan değerlerin kavranması açısından yurttaşlara öğretilmesi zorunludur. Bunu sağlamanın yolu da okullarda doğru ve gerçekçi, bilgiler vermekten geçer. Ulusal mücadele anlatılırken çelişkilerden kurtulup önyargıların mutlaka yok edilmesi gerekir. Eksiklik olarak değerlendirilebilecek olan bu sorun genelde tüm tarih kitaplarının ortak problemi olan “savaş hikayeciliği”dir. Kitaplar ulusal mücadelenin sadece savaşlar ve cephelerdeki ayrıntılarını öncelikli olarak anlatmıştır. Bu tarz bir yaklaşım ise konunun öneminin tam olarak kavranmasında sorun yaratmaktadır.

Savaş ile tarih arasında mutlak bir nedensellik bağı olduğunu düşünen tarih kitaplarından bir tanesi de Polis Koleji ders kitabı olarak okutulan Su ve Mumcu’nun yazmış olduğu “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük” kitabıdır. Kitap konuya, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti arasındaki geçişi göstermek amacıyla Osmanlı Devleti’nin gerileme döneminden başlamıştır. Kitabın “XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı İmparatorluğu” isimli bir giriş yapması olumludur. Ancak detaylı olarak incelendiğinde bu bölümde sosyal boyutuna girilmeden genel hatlarıyla İkinci Meşrutiyet’e değinildiği, ilerleyen paragraflarda ise savaş anlatımlarının sürdürüldüğü görülmüştür.

Bu bölüm tamamen Trablusgarp, Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ve antlaşmaların detayları ile doldurulmuş,⁷² daha sonraki bölümlerde ise Osmanlı İmparatorluğu’nun Birinci Dünya Savaşı Sonrası Durumu, Anadolu’nun İşgali, Halkın Örgütlenmesi, Milli Mücadele ve Antlaşmalar şeklinde sürdürülmüştür. Trablusgarp, Balkan ve Birinci Dünya Savaşı kısmında, asıl üzerinde durulması gereken savaşların sebepleri, etkileri, halkın içinde bulunduğu durum geri planda kalmış, isim, yer adları ve savaş anlatımına ince ayrıntılarla değinilerek konunun özü kurban edilmiştir. Yazarlar, Trablusgarp’ın İtalya’nın güneyinde ve tam karşısında olduğunu, Osmanlı Devleti’nin savunacak gücü olmadığı için işgale uğradığını belirtmişlerdir.⁷³ Ancak bu bölgenin stratejik olarak önemi ve Osmanlı Devleti’ni dağılmaya götüren süreçteki rolü atlanmıştır.

“Balkan Savaşı’nın Sebepleri” başlığı altında ise “Osmanlı Devleti, Batının gelişmelerine ayak uyduramadığı ve XIX. yüzyılda ortaya çıkıp gelişen milliyetçilik

⁷² M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 17

⁷³ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 20

akımlarını önleyemediği için dağıldı” denilerek doğru bir tespit yapılmıştır.⁷⁴ Savaşın anlatıldığı kısımda ise askeri detaylara girilmiştir. Balkanların savaş öncesi ve sonrasında ki nüfus yapısı, ekonomik ve siyasal durum anlatılmamıştır. “Birinci Dünya Savaşı” başlığı altında ise Balkan Savaşı anlatımından da fazla detaya girilerek, ayrı ayrı cepheler anlatılmıştır. Osmanlı Devleti’nin savaştığı ülkeler olan Rusya, İngiltere ile mücadelelerdeki cepheler yer ve tarih adlarıyla anlatılmış, konu sıkıcı bir hal almıştır.⁷⁵ Savaştan önce dünya da ki ekonomik ve siyasal gelişmelere az da olsa değinilmiştir. Ancak Osmanlı Devleti’nin içerisinde bulunduğu toplumsal ve siyasal durum savaş detayı arasında kaybolmuştur.

İkinci Bölümde “Mustafa Kemal’in Hayatı” anlatılmış, tam savaş anlatımı bitti izlenimine sahip olunmuşken, üçüncü bölümde “savaş hikayeciliği” bu sefer “Kurtuluş Savaşı” adıyla tekrar başlamıştır. Bu bölümde, savaş en önemli unsur olarak değerlendirildiği için ayaklanmalar ile Kurtuluş Savaşı süreci detaylı olarak kahramanlık duyguları da katılarak anlatılmıştır. Oysa bu süreçte, savaşın gerisinde yatan ülke içi ve uluslararası siyasal ve sosyo-ekonomik etkenler, uzun yıllar boyunca süregelen savaşların halk üzerinde yarattığı etki, savaşın silah, cephane ve insan kaynakları üzerindeki etkisi ve iç güvenliğin sağlanması için alınan önlemler ve sonuçları üzerinde de durulması gerekirdi. Bunlar yapılmamışken, Kurtuluş Savaşı’nın önemli bir süreci olan Kongrelerde savaşın detayları arasında gerekli önemi bulamamıştır.

Polis Kolejinde okutulan kitapta yukarıda belirtilen konulara değinilmemişken, Polis Akademisinde okutulan “Atatürkçülük” ders kitabında “Atatürkçü Düşünce Sistemi” ele alındığı için milli mücadele döneminden bahsedilmemiştir.

Polis Okullarında okutulması öngörülen ders kitabı ise içerik olarak yetersiz kalmakla birlikte, “Birinci Dünya Savaşı ve Atatürk” ve “Kurtuluş Savaşı” bölümlerinde eksik olan içeriğiyle ters orantılı bir biçimde tarih, kişi ve yer isimlerine yer vererek, konuyu sıkıcı hale getirmiştir.⁷⁶ Bu bölümde yine tarih ve cephe adlarıyla desteklenmiş bir savaş anlatımı yer almıştır. Ancak yukarıda incelenen kitaptan farklı olarak bu kitap, bütün olayları “Atatürk” çevresine oturtmuştur. Örneğin; “Mustafa Kemal Paşa 27 Ocak 1916’ da karargahı Edirne’de bulunan Onaltıncı Kolordu Komutanlığına atandı.” gibi ifadelerle Atatürk’ün tüm görevleri ince detaylarla günbegün anlatılmıştır.⁷⁷ Bu kadar gereksiz görev ve tarih yoğunluğu

⁷⁴ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 22

⁷⁵ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 30

⁷⁶ Eğitim Dairesi Başkanlığı, a.g.e. s. 8-27

⁷⁷ Eğitim Dairesi Başkanlığı, a.g.e. s. 11

anlatımına cephe adlarının da eklenmesi konunun özünün kaybolmasına yol açmıştır. Polis Okullarında lise sonrası eğitim verildiği düşünülürse, hala çok yoğun savaş anlatımları ve kahramanlık hikayeleri ile öğrencilere düşünme ve yorum yapma imkanı bırakılmamıştır.

Savaşı askeri çarpışmaları çağrıştırmanın dışında, siyasal, ekonomik, toplumsal, kültürel ve teknolojik boyutları da içeren evrensel bir olgu olarak ele almak zorunludur. Savaşın gelecekte de belirleyici rol oynayacağı açıktır. Ancak bundan sonraki savaşlar yukarıda bahsedilen özellikleriyle değil, daha çok ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel nedenlerle ortaya çıkan ve tamamen diplomasi ile teknolojinin yönlendirdiği savaşlar olarak değerlendirilecektir. Bütün bunlar göz önünde tutulduğunda, yapılan değerlendirmelerde esas olan; savaşın kaç kişiyle, nerede, nasıl yapıldığı değil, eğiticilik ve öğreticilik ilkeleri açısından ekonomik, toplumsal, düşünsel ve psikolojik boyutları içeren geniş bir bakış açısından sunabilmektir. Milli Mücadeleyi de bu gelişmeler ışığında değerlendirmek gerekmektedir.

Kitaplarda heyecanlı bir savaş anlatımının yer alması, tarihi araştırmacılıktan çıkarak duygusal romancılığa çekmiş, bu da öğrenciyi etkilemiştir. Öğrencinin konunun önemini kavraması beklenmeden duygusallığa itilmesi sağlanmıştır. Tarih sosyal bir bilimdir ve değerlendirirken objektif unsurlar ve bilimsel metotlar kullanılmalıdır. Ne var ki, araştırılan kitaplar öğrenciye savaşların ana dinamiklerini öğretmekten çok onları savaş psikolojisine sokmaktadır. Su ve Mumcu'nun kitabında Trablusgarp Savaşı'ndan bahsedilirken yazarların kendi duygularını da kattıkları görülmüştür. Burada Osmanlı sahiplenilerek şöyle denilmiştir: “Bu olaylar gelişirken Birinci Balkan Savaşı çıktı. Trablusgarp'taki subaylarımızı geri çağırma zorunluluğu doğdu”.⁷⁸ Cümlede geçen “subaylarımız” ifadesi yerine “Osmanlı Subayları geri çağırıldı” ifadesinin kullanılması daha uygundur. Ancak savaşı sahiplenmenin nedeni Mustafa Kemal Atatürk'ün de bu savaşta bir subay olarak yer alması olabilir ki, bu da tartışma konusudur. Bu tarz yaklaşımlarla öğrenciye taraf olma hissettirildiği için, yenilgilerle üzülmeler, zaferlerle de gururlanmalar oluşmuştur. Yine aynı kitabın “Birinci Balkan Savaşı” konulu bölümünde “Rauf Bey komutasındaki Hamidiye Savaş gemisi tek başına ve gizlice Ege Denizi'ne açılarak büyük kahramanlıklar göstermişti.” denilerek, konu yazarın ağzından istediği yoruma kavuşturulmuştur.⁷⁹

⁷⁸ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 21

⁷⁹ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 24

Polis Okulu ders kitabı da konuyu aynı bakış açısından ele alarak olayı kahramanlık duygularıyla anlatmıştır. Kitabın “Birinci Dünya Savaşı ve Atatürk” başlıklı bölümünde yazar, İngiliz kuvvetlerini “düşman güçler” diye tanımlarken, Çanakkale Savaşı’nda bir Alman’ın neden ordu komutanı olduğunu açıklamamıştır.⁸⁰ Yine aynı kitapta “Askerlerimiz bugünde aralıksız devam eden düşman taarruzlarını, bir an gerilemeksizin göğüslüyorlar” ve “büyük bir zafer kazandık” denilmektedir. İşte bu ifadeler sayesinde, konuyu okuyan sadece konuyu öğrenmekle kalmıyor, olayın içine bizzat giriyor ve o günleri yaşıyor. Duygulara hitap eden savaş yazıcılığından çok, çağdaş tarih yazım metotları kullanılarak, kahramanlık ya da düşmanlık anlatılarının dışında, olayları, olguları geniş bir perspektiften analiz eden tarih kitaplarına ihtiyaç vardır.

Demokratik değerlerin ve insan haklarının ilerlemesine paralel olarak daha özgür ve barışçı yaşam tarzı tercih edilir olmuştur. Oysa bunun tam tersi olarak kitapların öğrenciye verdiği fikir, hala eski düşmanlıkları ön planda tutmak ve düşman sendromunu beslemek olmaktadır. Düşman sendromundan anlaşılması gereken, Türkiye’nin müttefikleri de dahil dostunun olmadığı, Avrupa ve Arap devletlerinin tarihten gelen ebedi düşman oldukları hissidir. Yaklaşık seksen yıl önce meydana gelmiş ve Türk halkının ulusal kurtuluşunu sağlamış olan savaşları anlatırken gerekli önemin verilemeyeceği kaygısını taşıyarak, karşı cephedeki devletleri, sanki o anı yaşıyormuşçasına anlatmak, olayları duygusal unsurlar katarak detaylandırmak, millet sevgisi ve milliyetçilik duygularını geliştiremediği gibi aksine şovenist algılamalara sebep olabilmektedir.

Su ve Mumcu yazdıkları kitapta şunlardan bahsetmektedirler: “Türk’ün haysiyet, şeref ve yeteneği çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet tutsak yaşamaktansa mahvolsun iyidir. Öyleyse ya bağımsızlık ya ölüm.”⁸¹ Yunanlıların İzmir’i işgali üzerine yapılan mitingler ve tepkilerin anlatıldığı okuma parçası ise hala o günlerin duygusallığını taşıyarak “Heyecanlarımız kanlarımızla söndürülse bile göğsümüzde milliyetten yapılmış bir kalp vardır ki, onda bir yabancının, bir düşmanın ne ihtirası, ne korkusu yaşar”, “Gene mi kan, gene mi ateş? Batıya doğru dönerek haykırmak istiyorum: Ey Avrupa, ey Amerika bunun sorumluluğu sizin olacaktır” denilmektedir.⁸² Bu duyguların verildiği lise öğrencisinin belleğinde Batılı olmak iddiasını daha sonraki bölümlerde nasıl izah edebilirsiniz? Farklı yorumlarla çelişkiler yumağı haline getirilmiş kitaplar zihinleri karıştırmaktadır. Bu gerçeği

⁸⁰ Eğitim Daire Başkanlığı, a.g.e. s. 9

⁸¹ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 76

⁸² M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 78

ifadelendiren son sözde yine bu kitaptan: “Türk hürdür. Esir olamaz. Hak isteriz. İki milyon Türk, iki yüz bin Rum’a feda edilemez.”

Doğru tahliller yapmak ve tarihi gerçekleri bilimsel verilerle açıklamak yerine öğrenciyi hırslandıracak bir tarzın tercih edilmesi düşmanlıkların sürmesine neden olmaktadır. Yunanistan ile devam eden siyasal sorunlara bakıldığında, sebepleri arasında her iki ülkenin de tarih anlatımında kullandığı duygusal dilin benzer olduğunu tahmin etmek yanlış olmayacaktır. Kitapta duygusal roman tarzı anlatımlar ile olayları tahlil etmek objektif unsurların gelişmesini engellemiştir. “Türk’e Türk” propagandası yapmak olarak nitelenebilecek yaklaşımlar mutlaka kitaplardan çıkarılmalıdır. Bu demek değildir ki tarihten ders alınmasın veya dünya siyaseti bilinmesin. Ancak bunu “şimdi sıra Türklerde idi, 10 Eylül 1921 günü Türk karşı taarruzu başladı. Nihayet Yunanlılar perişan durumda ya Sakarya ırmağında boğuldular, ya da bitkin ve bezgin halde ırmağın karşısına kaçabildiler.”⁸³ şeklinde ifadelerle yapmak mümkün değildir.

Kitaplarda yeterince yer bulamamış ve eksik olarak değerlendirilen bir başka nokta ise Milli Mücadeleyi gerçekleştiren kadronun açıklanmamış olmasıdır. Ulusal Kurtuluş Savaşı verilirken askeri ve siyasi bir dehaya sahip Mustafa Kemal’in başta olması Türkiye adına bir şanstır. Ancak önemli ve etkili liderleri ön plana çıkaran unsurlardan bir tanesi de ekibini oluşturmaları ve onları başarı için motive etmesidir.⁸⁴ Atatürk’ün de etkin bir milli mücadele kadrosu vardı. Ancak kitaplarda bu ekipten yeterince bahsedilmemesi ilginçtir.

İsmet İnönü bu ekibin en tanınan kişisi ve Türkiye Cumhuriyeti’nin ikinci Cumhurbaşkanı olmasına rağmen yaptıklarının anlatılması İnönü Muharebeleriyle sınırlı kalmıştır. Orada da “Bu başarıdan dolayı Albay İsmet Bey’in rütbesi generalliğe yükseltildi.”⁸⁵ denilerek kısaca geçilmiştir. “İkinci İnönü Savaşı” başlığı altında yine İsmet İnönü’den kısaca bahsedilmiştir. Atatürk’ün İsmet Paşa’ya çektiği telgrafla onu kutladığından başka, ikisinin yakınlığını gösteren herhangi bir anekdot yer almamıştır.⁸⁶ İsmet İnönü’nün komutanlığı kadar, dış siyaset konusunda da yapmış olduğu katkılar yeterince öğrenciye anlatılamamıştır. Onun Lozan Konferansı’na neden heyet başkanı olarak gönderildiği, kazandığı başarılar art niyetli olarak yapılan “Musul ve Kerkük kaybedildi”⁸⁷ gibi

⁸³ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 78

⁸⁴ Thomas GORDON, *Etkili Liderlik Eğitimi*, (Çev. Emel AKSAY), Sistem Yayıncılık, İstanbul 1997, s. 39

⁸⁵ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 139

⁸⁶ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 143

⁸⁷ Kadir MISIROĞLU, *Lozan Zafer Mi? Hezimet Mi?*, Sebil Yayınevi, İstanbul 1992, s. 300

ithamlarının gölgesinde kalmıştır. Su ve Mumcu, Lozan'a heyet başkanı olarak gönderilmesi ile ilgili olarak İsmet İnönü'nün "Mudanya'da gösterdiği başarılar ve yetenekli biri olduğu için heyet başkanı seçildiği"ni⁸⁸ belirtmiş, ancak bu detay gerekli açıklığa kavuşturulamamıştır. Lozan Konferansı, İsmet İnönü'nün önemini daha da pekiştirmiştir. Ancak kitapta bu bölüm anlatılırken İsmet Paşa ve bu konferansa giden ekip yeterince açıklanmamıştır. Bir diğer açıklanmayan konu ise Atatürk ile İsmet İnönü arasındaki ilişkililerdir. Su ve Mumcu kitabın son bölümünü Atatürk'ün ölümü ve İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı seçilmesine ayırdığı halde, sadece "11 Kasım günü toplanan T.B.M.M., Atatürk'ün en yakın silah ve fikir arkadaşlarından İsmet İnönü'yü Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci cumhurbaşkanı seçti. Bu seçim yurt içinde ve yurt dışında olumlu karşılandı. Çok dengeli bir devlet adamı olan İnönü, Atatürk yolunda yürümeyi görev saymış, memlekete bu doğrultuda hizmet etmiş, 1950 yılına kadar Cumhurbaşkanı olarak görevini sürdürmüştür."⁸⁹ denilerek bir paragraf ile İsmet İnönü'ye değinmiştir. Atatürk sonrası döneme damgasını vuran İsmet İnönü'nün neler yaptığı ile ülke yönetimindeki rolü açıklanmamıştır.

Polis Okulunda okutulan ders kitabı ise Lozan Konferansı'nın önemine bile değinme gereği duymamıştır. Maalesef Milli Mücadelenin ikinci adamı kitaplarda yaptıklarıyla ters orantılı olarak yer almış ve gereken ilgiyi görmemiştir. İsmet İnönü ile birlikte kadronun içinde sayılan Rauf Bey, Kazım Karabekir, Refet Bey, Fethi Bey, Ali Fuat Bey, Fevzi Çakmak gibi şahıslar hakkında da tanıtıcı bilgiler konulmamıştır. Bu önder kadronun içinde yer alan Fethi Bey'in Cumhuriyet sonrası başbakanlık görevinde bulunması, Fevzi Çakmak'ın Genelkurmay Başkanı olması, Kazım Karabekir ve Ali Fuat Paşalarında askerlikten istifa edip, Meclise girdiklerine kısa cümlelerle sadece Su ve Mumcu değinmiştir.

Milli Mücadele yıllarının sadece savaş yılları olmadığına yukarıda değinilmiştir. Savaşın yanında, ülke içerisinde değişen dengeler ve yapılan siyasal hesaplar savaş anlatımları arasında kaybolmuştur. Örneğin Atatürk'ün Samsun'a çıkışından sonra gelişen siyasal olaylar içerisinde yer alan kongreler, toplumsal boyutlarıyla kitaplarda kendisine yer bulamamıştır. Polis Okulu ders kitabında kongreler ve burada alınan kararlar detaylı bir şekilde anlatıldığı halde bu kongrelerin siyasal anlamı, Atatürk'e kazandırdıkları (inancının ve güveninin artması) ve halka kazandırdıkları araştırılmamıştır.⁹⁰ Aynı anlatım Polis Koleji ders kitabında da yer almıştır.⁹¹ Atatürk'ün halk egemenliğine dayalı bir rejimin düşüncelerini bu

⁸⁸ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 177

⁸⁹ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 317

⁹⁰ Eğitim Daire Başkanlığı, a.g.e. s. 276

⁹¹ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 84

kongrelerde olgunlaştırdığı gerçeği ise göz ardı edilmiştir.

Kurtuluş Savaşı modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş mücadelesidir. Gerekli önem verilerek, mücadelenin toplumsal ve siyasal boyutu da ele alınmalıdır. Uluslararası platformda kendisine yer edinmeye çalışan Türkiye, eski düşmanlıkları körükleyerek ve savaş senaryolarıyla bunu başaramaz. Halkın gereksiz korkuları ve önyargıları da bugün olduğu gibi devam eder. “Yurtta Sulh Cihanda Sulh” ilkesini anlayıp uygulayabilmek için gençlere savaş tarihçiliği yapılmamalıdır. Aksine barış ortamını yaratmak için Türkiye'nin harekete geçmesi, kitaplardaki düşmanlık ve kini artırıcı ifadeleri kaldırarak önemli bir adım atması gerekmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu önemi ile doğru orantılı olarak anlatılmalı ve kuruluş süreci kurulan ulus-devlet temelinde özenle vurgulanmalıdır.

4.3 MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Mustafa Kemal Atatürk, Türk toplumu için sembol olmuş bir asker ve devlet adamıdır. Kriz anları kendi içerisinde krizi yenebilecek yetenekleri çıkarmıştır. Atatürk'te işte böyle sıkıntılar içinde toplumu harekete geçirerek büyük başarılar imza atmıştır. Onun hedefine ulaşmaktaki azmi ve enerjisi ile Osmanlı İmparatorluğu'nun küllerinden Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Genç Cumhuriyeti birkaç on yılın içinde Batı'ya açmak için gösterdiği başarı dikkate değerdir.⁹²

Türkiye Cumhuriyeti için büyük önem ifade eden bu devlet adamını, yaptıklarını ve yapmak istediklerini nesillere aktarmak tarihçiler için önemli bir görevdir. Yıllardır monotonlaşmış Atatürk anlatımı yerine onun hayat felsefesinin aktarılması gerekmektedir. Türk gençlerinin çalışmak ve başarılı sonuçlara imza atmak yolunda kendilerine rehber edinecekleri en önemli kişilik şüphesiz Atatürk'tür. Bu nedenle Atatürk'ü Türk gençlerine tanıtırken klasik vurgulardan ve sık sık dile getirilen zoraki açıklamalardan vazgeçmek gerekmektedir. Onun hayatını ders kitaplarında sıkıcı ve monoton ifadelerle değerlendirmek, Atatürk'ün icraatlarının tam anlamıyla kavranmasını engellemiştir.

Su ve Mumcu'nun ders kitabı, Atatürk'ün hayatına ayrı bir bölüm açarak verdiği önemi göstermiştir. Anlatımda ise hayat hikayesinden daha çok kişisel özellikleri ön plana çıkarılmıştır.⁹³ Bu tarz bir yaklaşım Atatürk'ün hayat felsefesinin anlaşılması bakımından

⁹² Dictrich GRONDOU, *Mustafa Kemal Atatürk ve Cumhuriyet' in Doğuşu*, (Çev. Gülderen PAVİZ), Altın Kitaplar, İstanbul 1994, s. 5

⁹³ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 54

olumlu olarak düşünölmektedir. Burada Atatürk'ün fikirleri, askeri ve siyasi hayatı anlatılmıştır. Konunun ilgi çekici olması düşünöldüğünde ise ifade kitaptaki diğer bölümlere göre (Örneğin, Kurtuluş Savaşı konusu) yüzeysel kalmıştır. Atatürk'ün hayatının anlatıldığı bölümde, "Fikir hayatı" başlığı altında "Gençlik yıllarından itibaren Türk milletinin içinde bulunduğı durum Onu çok çeşitli düşöncelerin içine itmiştir. Hem okudukları, hem duydukları, hem gözledikleri onun düşünce sistemini oluşturmuştı. Atatürkçü Düşönce Sistemi böyle gelişmiştir." denilerek onun fikri yapısının gelişmesi ve fikirleri hakkında bilgi sahibi olunması istenmiştir. Ancak konunun önemi, bu kadar kısa ve içeriksiz anlatımla maalesef istenen düzeyde anlaşılamamıştır. Çünkü modern devletin kuruluşu ile Atatürk'ün fikri olgunluğa erişmesi arasında paralellik vardır. Daha Erzurum Kongresi esnasında Gazeteci Mahzar Müfit Bey'e yazdırdığı notlarında Atatürk, gelecekteki planlarını bir bir sıralamış ve bunları zamanı gelince uygulamaya koymuştur.⁹⁴ Atatürk'ün amacının sadece ülkeyi kurtarmak değil, aynı zamanda modern bir devlet kurmak olduğı bu hatıralarından anlaşılmaktadır. Kitapta Atatürk'ün fikri gelişim hayatının nasıl olduğı, kimlerden etkilendiğı maalesef açıklanmamıştır. Atatürk askeri ve siyasi bir dehadır. Aynı zamanda büyük bir devrimcidir. Her liderin olduğı gibi mutlaka onunda beslendiğı kaynaklar vardır. Daha sonraki bölümlerde düşünce sistemi ve ilkeleri açıklanırken mutlaka onun fikri gelişiminden faydalanılacağı için, bu fikri gelişim, katıldığı siyasal faaliyetleri de göz önüne alınarak açıklanmalıdır.

Atatürk'ün askeri ve siyasi alanda göstermiş olduğı başarılar birbirini tamamlamıştır. Çünkü o askeri başarıların siyasal başarılarla desteklenemediğı zaman başarı sayılamayacağını çok iyi biliyordu. Ancak kitaplarda Atatürk'ün siyasal başarıları ikinci planda tutulmuştur. Savaş tarihçiliğinin doğal sonucu olarak komutanlığı ele alınmış, siyasi hayatı unutulmuştur. Su ve Mumcu, "Siyasi Hayatı" adıyla bir başlık açmışlar ancak içeriğinde de yine askeri başarıları ele almışlardır.⁹⁵ Bu şekilde olmasının nedeni Atatürk'ün hayatının önemli bölümünün askeri üniforma içinde geçmesi olarak değerlendirilebilir. Ancak unutulmaması gereken nokta şudur ki Atatürk'ün üstün kişiliğini ortaya çıkaran ve nesillere örnek olacak en önemli özelliğı savaşçı kişiliğı değil düşönceleridir.

Polis Okulu ders kitabı, Su ve Mumcu'nun kitabından farklı olarak Atatürk'ün bulunduğı görevlere de değinmiştir. Askerliğiyle birlikte siyasal hareketleri hakkında da bu

⁹⁴ Mahzar Müfit KANSU, *Erzurum'dan Ölümüne Atatürk'le Beraber*, C. 1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1998, s. 131

⁹⁵ M. K. SU, A. MUMCU, *a.g.e.* s. 55

bölüm bazı ipuçları vermektedir: “Mustafa Kemal, 1906 yılı Ekim ayında bazı arkadaşlarıyla birlikte Beyrut, Yafa ve Kudüs’te kurdukları cemiyeti genişletti. Bir ara gizli olarak Selanik’e geçip Vatan ve Hürriyet Cemiyeti’nin bir şubesini açtı.”⁹⁶ Görüldüğü gibi Atatürk, askeri kişiliğinin yanında siyasal hareketlerin içinde de fiili olarak kendine yer bulmuştur. İttihat ve Terakki Cemiyeti içinde siyasal faaliyetlerde bulunması önemlidir. Yine bu bölümde Atatürk’ün İkinci Balkan Savaşı sonunda Sofya Ataşemiliterliğine atandığı bilgisine de rastlanmaktadır. Ancak bu bilgiler detaylar arasında kaybolmakta ve anlamlı bir bütün içine oturtulamamaktadır.

Atatürk anlatılırken ve kişiliği hakkında bilgi verilirken bilgiler araştırılarak yazılmalıdır. Konunun aynı ifadelerle ele alınması ve Atatürk’ün üzerine devamlı vurgu yapılması amaçlanan hedefe ulaşmakta zorluklar çıkarabilmektedir. Kitaplar devamlı aynı konulara heyecansız şekilde değinirse, öğrenci bu ifadelerden sıkılacaktır. Öğrencilere gerçekten Atatürk sevgisini aşlamak ve O’nun mantığını kavratmak için böyle bir yöntem seçmek pek doğru bir yol değildir. Çünkü aynı konuların tekrarlanması ve bilgi heyecanının bulunmaması sonucu orijinallik kaybolmuş ve bilgiler sıradanlaşmıştır.

Kitapları incelediğimizde bir takım kaygılarla Atatürk’ün üzerine fazla vurgu yapıldığı görülmüştür. Bu durumun, 12 Eylül 1980 askeri müdahalesi sonrası gelişen politikaların eseri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. 12 Eylül sonrası devlet, eğitime büyük önem vermiş ve köklü değişiklikler yapmıştır.⁹⁷ Bu nedenle, eğitime ilişkin her inceleme, 12 Eylül sonrası politikaları ister istemez ele almak zorundadır. Beş kişilik Milli Güvenlik Konseyi tarafından atanan Oramiral Bülent Ulusu başkanlığındaki hükümet, programında “12 Eylül öncesi dönemde devlet otoritesinin zedelendiğini, devletin varlığının bile tehlikeye düştüğünü, Atatürk ilkelerinin bir kenara bırakıldığını, yeni kuşakların Atatürk milliyetçiliğinden, milli şuur ve ülkülerden habersiz kalarak, yabancı ideolojilerin etkisine terk edildiğini” belirtmiştir.⁹⁸ Bu nedenle kitaplar Atatürk ve Atatürkçü Düşünce Sistemi üzerinde yoğunlaştırılmıştır. Ancak sıradan ve kaynağı belli olmayan bilgilerle bu duyguların aşılması zor görülmektedir.

Su ve Mumcu, bu noktadan yola çıkarak Atatürk’ün kişisel özelliklerini ayrı bir başlık altında ele almıştır. Örneğin mantıklılığı ele alınırken; akıl, mantık ve gerçekçilik

⁹⁶ Eğitim Daire Başkanlığı, a.g.e. s. 5

⁹⁷ İ. KAPLAN, a.g.e. s. 311

⁹⁸ İ. KAPLAN, a.g.e. s. 311

kavramlarına büyük değer vermesinin nedeni “yaratılışının önemli bir özelliği” olarak belirtilmiş, bunun da matematiğe olan düşkünlüğü ile bağlantısı kurulmuştur. Olaylar karşısında gerçekçi önlemler almasının nedenini de buna bağlamıştır.⁹⁹ Böyle ifadeler kullanarak Atatürk’ün doğa üstü güçlere sahip olduğu ve bu nedenle başarılı olduğu izlenimini vermek doğru bir yöntem değildir.

Atatürk’ün hayatında, yaşadıklarında ve yarattıklarında gençler için alınabilecek pek çok örnekler vardır. Atatürk’ü sevdirmek ve ilkelerini benimsetmek için onu liderlik vasıfları ile değerlendirerek, hayatından kesitler sunulması gereklidir. Yıllardır sürüp giden siyah beyaz görüntü şeklindeki dersler ve tekdüze anlatımlar, Atatürk’ü gerçek kimliğiyle anlaşılmaktan uzaklaştırmıştır. Onun Dumlupınar Zaferi yıldönümünde verdiği demeçte söylediği “Bu zaferi kazanan ben değilim. Canını vermekten kaçınmayan kahraman askerler kazanmıştır.”¹⁰⁰ sözlerinden anlaşıldığı gibi başarıları sahiplenmeyecek kadar mütevazidir. Yine aynı konuda “Millete hizmet edenler, görevlerini yerine getirmiş olmaktan başka bir şey yapmamışlardır.”, “Bir insan hayatında büyük bir başarı gösterebilir, fakat yalnız onunla övünerek kalmak isterse, o başarı da unutulmaya mahkum olur.” gibi sözleriyle hem mütevaziliği hem de çalışkanlığı anlatılmak istenmiştir. Bu tür sözlere yer verilmesi kitap için olumlu olmuştur. Bu şekilde onun demeçlerine yer vermek ve halka yaptığı hizmetlere değinmek hem Atatürk sevgisini pekiştirmiş, hem de düşüncelerinin anlaşılmasına yardımcı olmuş olacaktır.

Polis Okulu ders kitabı da yine, Atatürk için bir bölüm ayrılarak, hayat hikayesi ile savaşlardaki mücadelesini anlatmıştır. Atatürk’ün hayatındaki her görevin tarihlerle pekiştirilerek anlatılması, asıl verilmek istenileni karmaşıklştırmıştır.¹⁰¹ Bahse konu iki kitabın daha sonraki bölümlerinde Atatürk İlkeleri ve Düşünce Sistemine değinilerek, Atatürk’ün düşüncelerinin anlaşılması amaçlanmıştır. Aşağıda bu konu geniş olarak inceleneceğinden burada değerlendirmeyeceğiz.

Polis Akademisi’nde okutulan kitabın giriş bölümünde Ahmet Mumcu, “Atatürk’ün Kişiliği ve Özellikleri” adlı bir başlık altında bilgi vermek istemiştir.¹⁰² Yukarıda incelenen iki kitapta olduğu gibi bu kitapta da bütün yazarların birleştiği ortak nokta; onun dahi oluşudur. Atatürk’ün üstün ve dahi kişiliğinin kavranması, kriz ve zor anlarda vermiş olduğu

⁹⁹ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 58

¹⁰⁰ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 63

¹⁰¹ Eğitim Daire Başkanlığı, a.g.e. s. 4

¹⁰² Ahmet MUMCU, “Giriş”, Atatürkçülük, s. 10

kararlarla, karşılaştırmalı olarak vurgulanmadıkça gerçekleşmeyecektir. Dolayısıyla Atatürk'ü mutlaka anekdotlarla anlatmak bir zorunluluktur. Bu anekdotlara ve örneklere yer verilirken askeri kişiliğinden çok, siyasi kişiliği ön plana çıkarılmalıdır. Atatürk her ne kadar askeri bir geçmişe sahip ve ulusal mücadelenin komutanı olmuş olsa da Türkiye için yapmış oldukları ve devrimleri siyasi niteliktedir. Atatürk'ü yeni nesillere anlatırken sivil bir ülke lideri olarak, aynı zamanda gerçekleştirdiği devrimlerle ön plana çıkarıp, demokratik hayata verdiği önemle anlatmak gerekmektedir. Çünkü Atatürk iyi bir komutan olmakla birlikte çok daha iyi bir siyasetçi ve devlet adamıdır. Ahmet Mumcu, Polis Akademisi'nde okutulan ders kitabının girişinde Atatürk'ün bu özelliğini belirtirken, "Vatandaşlık için Medeni Bilgiler" el kitabını yazdığını, bu kitabın da "modern hukuk öğretilerini ve demokrasiyi öven büyük bir eser olduğunu" belirtmiştir.¹⁰³ Bu kitap zaten Atatürkçü Düşünce Sistemini anlattığı için Atatürk'ün tam anlamıyla anlaşılması diğerlerine göre daha kolay olmaktadır.

Atatürk'ü farklı bir konuma yerleştirerek yapılan analizler ona kutsallık kazandırmaktadır. Oysa Atatürk halkın içinden çıkmış bir liderdir. Hedeflenen Atatürk'ü tam manasıyla kavratmak ise, bunun yolu onun yapmak istedikleriyle ve ilkeleriyle anlatılmasıdır. Artık ona her cümle de vurgu yaparak anlatmak metodu yerine, kurucu lider olarak ele alıp değerlendirmek gerekmektedir. Atatürk'ü "En büyük Türk Milliyetçisi", "Büyük Bilim Adamı", "Ender Görülen Dahi"¹⁰⁴ gibi sıfatlarla anlatmak yerine demokrasiye, insan haklarına verdiği önemle ve düşünce sistemiyle değerlendirmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

4.4 ATATÜRK İLKELERİ

Türkiye Cumhuriyeti, Atatürk İlkeleri ve İnkılapları üzerine kurulmuş bir cumhuriyettir. Yeni bir rejim üzerine yapılan eleştiriler değerlendirildiğinde, Türk Ulusal Kurtuluş Savaşı neticesindeki gelişmeleri tam anlamıyla büyük bir devrim olarak algılamak yanlış olmayacaktır. Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti ulus devletine geçiş aşamasında Atatürk İlke ve İnkılaplarının önemi açıktır. Demokratik, laik, çağdaş ulus devletin kuruluş ve devamının sağlanması açısından Türkiye dünyadaki önemli örneklerden biridir.

¹⁰³ A. MUMCU, a.g.e. s. 11

¹⁰⁴ A. MUMCU, a.g.e. s. 10

12 Eylül 1980 askeri müdahalesi sonrası Atatürk ve Kemalizm konularının kitaplarda geniş bir yer kazandığını daha önce belirtmiştik. Zamanın Y.Ö.K. Başkanı İhsan Doğramacı üniversiteler için hazırlanmış olan “Atatürkçülük” ders kitabının önsözünde bu gerçeği belirtirken; “Atatürk’ün gösterdiği ışıklı yolun izlenmesi sayesinde mutluluğun ve refahın sağlanacağını, aksi taktirde 12 Eylül öncesi acı olaylara dönüleceğini” dile getirmiştir.¹⁰⁵ Bütün İnkılap Tarihi kitapları da Atatürk ilkelerini detaylı olarak ele almışlardır. Üniversiteler için hazırlanmış olan ve sadece Atatürkçü Düşünce Sisteminin açıklandığı “Atatürkçülük” ders kitabı ise diğerlerinden bu noktada ayrılmaktadır. Kitap, Atatürk’ün yapmak istedikleri, fikirleri ve devletin iç ve dış siyasal programı hakkında detaylı bilgi vermek istemiştir. Bir ders kitabı olarak değerlendirildiğinde konular çok geniş ve uzmanlıklar çerçevesinde incelenmiştir.

4.4.1 Cumhuriyetçilik

Atatürkçülük adlı ders kitabının Prof. Ergun Özbudun tarafından kaleme alınan “Atatürk ve Devlet Hayatı” başlıklı birinci bölümü Atatürk İlkelerini incelemiştir. Cumhuriyet Halk Fırkası’nın program ilkeleri olarak parti tüzüğüne giren, Anayasa değişikliği ile de devletin temel nitelikleri haline getirilen bu ilkelere kitapta detaylı bir şekilde yer verilmiştir. İlk ilke olarak Cumhuriyetçilik incelenmiş, ulusal egemenlikle çok sıkı ilişki içinde bulunduğu ve onun tabii bir sonucu olduğu gerçeği göz ardı edilmemiştir.¹⁰⁶ Atatürk’ün sözleriyle desteklenen konu, cumhuriyetin monarşi ile olan ayrılık noktalarının açıklanması nedeniyle anlaşılması daha kolay hale gelmiştir.

Polis Kolejinde okutulan lise ders kitabı ise, Cumhuriyetçilik ilkesine bu kadar detaylı değinmemiştir. Monarşi ile karşılaştırma yapılırken, “esas ögenin devlet başkanının belli bir süre için seçilerek iş başına gelmesidir”¹⁰⁷ denilmekte ve cumhuriyetin sadece devlet başkanı seçimiyle doğrudan ilgili olduğu gibi bir izlenim verilmektedir. Cumhuriyetin halk egemenliği boyutuna ise yeterince değinilmemiştir.

Polis Okulu ders kitabı da Cumhuriyetçilik konusunu anlatırken, Cumhuriyet rejiminde bir görevin ilahi bir kuvvete dayanması ve babadan oğula geçmesinin mümkün olmadığı, egemenliğin bütünüyle millete ait olduğu gerçeğine vurgu yapmıştır.¹⁰⁸ Ayrıca

¹⁰⁵ İhsan DOĞRAMACI, “Önsöz”, *Atatürkçülük*, s. IV

¹⁰⁶ E. ÖZBUDUN, “Atatürk ve Devlet Hayatı”, *Atatürkçülük*, s. 45

¹⁰⁷ M. K. SU, A. MUMCU, *a.g.e.* s. 279

¹⁰⁸ Eğitim Dairesi Başkanlığı, *a.g.e.* s. 55

milletin egemenliği, kendi seştiği temsilciler vasıtasıyla kullandığı fikrinin de verildiği bu bölüm yine de içerik olarak yeterlilikten oldukça uzaktır. Zaten Polis Okulu'nda okutulan ders kitabı Atatürk İlkelerini yeniden belirlemiştir. Altı ok olarak da bilinen, Atatürk'ün kurucusu olduğu Cumhuriyet Halk Fırkası'nın da parti programını belirleyen bu altı ilke, Atatürk'ün diğer düşünceleri ve amaçları da katılarak on ilkeye çıkarılmıştır. Atatürkçü Düşünce de yaşamsal öneme sahip olan ancak ilke olarak sayılamayacak Bağımsızlık, Milli Egemenlik, Barışçılık, Akılcılık ve Bilimsellik de diğer bilinen altı ilkenin yanında yer almıştır.¹⁰⁹ Kitaptaki açıklamalar ve ifadeler incelendiğinde bunların, Polis Okulunda ki yetişkin insanlara verilemeyecek kadar basit, sığ ve beş-on cümlelik açıklamalar olduğu görülür. Zaten bir başka kitabın özeti görünümünde olan bu anlatım, Atatürkçü Düşüncenin mantığını vermekten çok uzak kalmış ve günü yakalayamamıştır. Polis yetiştiren bir kurumda okutulacak bir ders kitabının bile olmayışı zaten başlı başına büyük bir eksikliktir.

4.4.2 Halkçılık

Hem Polis Akademisi hem de Polis Koleji ders kitabı halkçılığı ayrı bir bölüm olarak incelemiştir. Özbudun, “siyasi demokrasi” adı altında demokrasiye de halkçılık içerisinde yer vermiştir.¹¹⁰ Halkçılığı açıklarken parantez içerisinde halkçılığın demokrasi anlamı olduğunu da vurgulayan Özbudun, bu ilkeyi milli egemenlik ilkesinin bir sonucu olarak belirtmektedir.

Su ve Mumcu, Özbudun'dan farklı olarak halkçılığı milliyetçiliğin bir sonucu olarak belirtmektedir. Bunu açıklarken de “Millet halktan oluştuğuna göre, milliyetçilik, Türk halkının mutluluğu için çalışmak, ortak geçmişe ve geleceğe halkla birlikte bağlanmak” denilerek millet ve milliyetçilik tanımlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu bölüm altında yazarlar, “Halkçılığın gerektirdiği ekonomik ödevler” başlığı ile işbirliği ve dayanışmanın öneminden bahsetmiş, işbölümü ile vatandaşın kendisine düşen alanlarda çalışmasını esirgememesi gerektiği anlatılmıştır. Bu ifadeyle toplumsal dayanışmanın gerekliliği vurgulanmaktadır.¹¹¹ Ancak verilmek istenen asıl mesaj tam olarak açık değildir. Kitap, bütün toplumu aynı düşünce üzerinde birleştirme amacıyla ortak bir hedef çizmekte ve bu hedefi milliyetçilik ilkesi ile pekiştirerek, farklı yorumları imkansız hale getirmektedir. Oysa demokratik toplumlarda vatandaşlık temelinde tanımlanan birliktelik farklı bakış açılarını da vatandaşların hak ve özgürlükleri içinde değerlendirmektedir. Belirli bir idealin sunulduğu ders kitaplarını okuyan polis adayları, kendi gibi düşünmeyenleri vatan haini gibi görebilecek ve farklı

¹⁰⁹ Eğitim Daire Başkanlığı, a.g.e. s. 51

¹¹⁰ E. ÖZBUDUN, a.g.e. s. 57

¹¹¹ M.K.SU, A.MUMCU, a.g.e., s. 291

düşüncelerin de toplumda gelişmesini hazmedemeyecektir. Farklı düşüncelerin toplumda hayat bulmasını kabullenememek ise olsa olsa otoriter devlet şekillerinde mevcuttur. Ortak düşünce birlikteliği ile tek bir amaca dönük nesiller yetiştirme planları daha cumhuriyetin başlarında tartışılmaya başlanmıştır. Özellikle de toplumun tüm kesimlerinin yeni kurulan devletin gelişmesi yıllarında tüm varlığıyla çalışması ve fedakarlıklara katlanabilmesi için bu ilkenin geliştirilmesi gereği düşünülmüştür.

1931 yılında Cumhuriyet Halk Partisi programında belirtilen, 1937 yılına da Anayasa kapsamına alınan halkçılık ilkesi, Cumhuriyet Türkiye'sinin Meşrutiyet'ten devraldığı ilkelerden birisidir.¹¹² Birinci Dünya Savaşı yıllarında Osmanlı toplumu bir ahlak problemi yaşamıştır. Ahlak yetersizliği toplumsal dengeyi bozmuş, ulusal sanayi ve ticaretin gelişiminde kullanılacak kaynak sefahate harcanmış ve "harp zenginleri" denilen yeni bir sınıfın ortaya çıkmasına neden olmuştur. İşte savaşın neden olduğu iktisadi çöküntü, milli iktisadi solidarizmle bütünleşmiş, milli iktisadın baş edemediği enflasyonist gelişme ve toplumsal kargaşa ahlaki nedenlere bağlanarak, bunalımın iktisadi olmaktan çok toplumsal olduğu ileri sürülmüştür.¹¹³ Halkçılığın siyasal boyutu ise "siyasi halkçılık" ta kristalleşmiştir. Siyasi halkçılık ulus-devlet kuruculuğunu amaçlayan, siyasal bağımsızlığa yönelik, bireylerin siyasal hak ve özgürlüklerini gözetten bir halkçılık olarak planlanmıştır. Örneğin Türkiye'nin ulusal bağımsızlığını sınırlayan, yabancılara ve gayri müslim levanten unsurlara ayrıcalıklar tanıyan kapitülasyonların kaldırılması siyasi halkçılık için bir zorunluluktur. Milli Mücadele dönemi, 18 Eylül 1920 "Halkçılık Beyannamesi" ile siyasi halkçılık doğrultusunda gelişecek ve ulusal egemenlikle özdeşleşecektir.¹¹⁴ İşte Halkçılığın kaynağı olan bu noktaların açıklanması gerekirken, belli bir fikir altında düşünmenin zorunlu olduğu gibi demokrasi ile uzlaşmaya bir bakış açısı savunulmuştur ki, bu da özgür düşünceye terstir.

Polis Okulu ders kitabı halkçılığa bir paragraf olarak değinerek, halkçılığın kaynağı olarak vatan ve milletin ülkesiyle bölünmez bir bütün olmasını kabul eden görüş olarak tespit etmiştir. Ayrıca halkçılığın milli iradeyi ve milli egemenliği de temsil ettiği için demokrasi zihniyetini de simgelediğini belirtmiştir. Polis Okulu ders kitabı da Su ve Mumcu kadar olmasa bile, devletin vatandaşa ve de vatandaşın devlete karşı olan ödevlerinin halkçılıkla düzenlendiğini belirtmiştir.¹¹⁵

¹¹² Z.TOPRAK, "İkinci Meşrutiyet'te Solidarist Düşünce: Halkçılık", **Toplum ve Bilim**, İstanbul 1997, s. 93

¹¹³ Z.TOPRAK, **Türkiye'de Milli İktisat**, Yurt Yayınları, Ankara 1982, s. 35

¹¹⁴ Z.TOPRAK, "İkinci Meşrutiyet'te ...", s. 96

¹¹⁵ Eğitim Daire Başkanlığı, **a.g.e.** s. 55

4.4.3 Laiklik

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana Türkiye’de yapılan tartışmaların odaklandığı ilke laiklik olarak görülmektedir. Atatürkçü düşünce üzerine yapılan olumlu veya olumsuz eleştirilerin geleceği noktalardan biri laikliktir. Laikliğin bu derece polemige açık olmasının nedeni, Müslüman bir topluma model olması ve dünyada bu modelin sadece Türkiye’de sistemli ve düzenli olarak uygulanıyor olmasıdır. Bu nedenledir ki; laikliği anlatırken, gençlerin herhangi bir istismara uğramamaları için bilimsel olmak ve doğru bilgi vermek zorunluluğu doğmuştur.

Polis Akademisi’nde okutulan ders kitabının “Laiklik” bölümünü yazan Prof. Özbudun, Atatürk İnkılaplarının büyük bölümünün laik devlet düzeni kurulmasıyla ilgili olduğunu anlatarak ve örnekler vererek yerinde bir tespit yapmıştır.¹¹⁶ Yine bu bölümde laikliğin unsurları anlatılmıştır. Ancak “Devlet Kurumları ile Din Kurumlarının Ayrılmış Olması” maddesi içinde “Devlet kurumları din fonksiyonları göremez. Devlete bağlı din sistemlerini reddeder.” denilmiştir. Bugün çok tartışılan Diyanet İşleri Başkanlığı’nın kurularak dinin devlet tarafından kontrol altında bulundurulmasının nedenleri net bir şekilde açıklanmamıştır. Bu çelişkiyi gidermeye çalışan Özbudun, “Batı ülkelerindeki klasik anlayışa uymayan bu yapının aslında laikliği koruduğunu” ve “Türkiye gibi bir ülkede dinin cemaatlere bırakılmasının zararlı sonuçlar doğurabileceği ihtimalinden ötürü bu kurumun kurulduğunu” belirtmiştir.¹¹⁷

Polis Akademisi ders kitabında ayrı bir bölüm olarak hazırlanan ve Prof. İ. Agah Çubukçu’nun kaleme aldığı “Laiklik, Din ve Atatürk” başlığı adı altında Atatürk’ün dindarlığı ve dine verdiği önem anlatılmaktadır. Bunu yaparken, “Atatürk dini değerlere verdiği saygıyı ortaya koymuştur. Kur’an, Sünnet dururken hurafelere inanmak dinin özüne terstir.” gibi ifadelerle Atatürk’ün Kur’an ve sünnetin rehber edinilmesi konusunda sanki bir tavsiyesi varmış gibi bir tavır takınılmaktadır. İlerleyen cümlede ise “laiklik bilim ve akıl yolunun izlenmesine imkan verir” denilerek kendi içinde çelişkiye düşülmüştür.¹¹⁸ Atatürk’ün devrimlerinin din karşıtı bir politika olarak görülmesinin önlenmesi amacıyla Atatürk’ün dine önem verdiğini anlatmak, farklı bir Atatürk portresinin çizilmesine yol açmaktadır. Laiklik ile İslamcılık arasındaki tercih dinsellik yönünde kullanılınca, Atatürk ve Atatürkçülük de

¹¹⁶ E. ÖZBUDUN, a.g.e. s. 73

¹¹⁷ E. ÖZBUDUN, a.g.e. s. 77

¹¹⁸ İbrahim Agah ÇUBUKÇU, “Laiklik, Atatürk ve Din”, *Atatürkçülük*, s. 279

İslamcı mevzilere çekilerek, öğrencilere işlevsiz ve yozlaştırılmış olarak sunulmuştur.¹¹⁹ İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük kitaplarında din ve dinin özelliklerinin anlatılması ile konunun hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Laik bir toplum yaratmak isteyen Atatürk'ü bu nedenle dindar bir profile koymak gereksiz ve bir o kadar da bilimsellikten uzaktır. Bu anlayışın hiçbir kaygıya kapılmaksızın terk edilerek, bilgileri her türlü etki ve yönlendirmeden arındırılmış ve yalın bir şekilde vermek zorunludur.

Polis Kolejinde okutulan ders kitabında ise laikliğin açıklanması din ekseninde yapılmıştır. Su ve Mumcu, laiklik konusunu anlatırken, daha çok din ve inanç kavramları hakkında bilgi vermiştir. Eğer İnkılap Tarihi ders kitabı olduğu bilinmez ise, bu kitap Din Kültürü ders kitabı okunuyor izlenimi vermektedir. Laiklik ilkesi açıklanırken, dinlerin kurallarının evrensel ahlakı yansıttıkları, ahlaklı ve erdemli yaşamayı buyurdukları gibi dinsel unsurlardan bahsedilmiştir.¹²⁰ Daha da ileri gidilerek Hristiyanlık ile Müslümanlığın öğretileri karşılaştırılmış, konunun özünden iyice uzaklaşmıştır. “Türk İnkılabında Laiklik” başlığı altında laikliğin gelişimi anlatılabilecekken Türklerin İslam dinine girişleri, İslam dininin geri kalışı ve Türklerin Müslümanlığa sağladığı katkılar anlatılmıştır. Konuyu pekiştirmek için şu ifadeler yer verilmiştir: “Türkler Müslüman oldukları vakit, İslam dünyasında durgunluk başlamıştı. Türkler üstün yetenekleriyle kısa sürede İslam dünyasına egemen oldular. Çok içten inandıkları Müslümanlığı Hristiyanlara karşı korudular”.¹²¹ Yine Su ve Mumcu “Laikliğin Türk Toplumuna Sağladığı Faydalar” başlığı altında Atatürkçü, aydın, akılcı, laik din adamları yetiştirilmesine hız verilmesinden ve Anadolu’ya hiçbir zaman Cumhuriyet dönemindeki kadar çok cami yapılmamış olmasından bahsetmiştir.¹²² Bu ifadelerin gerekçelerini de yüzde doksanlık bir Müslüman nüfusun varlığına dayandırmış ve zorunlu din dersleri savunuculuğunun yapılması ile de konu farklı bir boyut kazanmıştır.¹²³ Bu tarz yorumlar; laikliğin dinle bütünlük arz etmesi gerektiği varsayımına dayanmaktadır. Laik İslam ve dindar Atatürk şablonu oluşturmanın Laiklik ilkesinin kendisi ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

Laiklik konusu Polis Okulu ders kitabında kısa ve içeriksiz bir şekilde ifade bulmuştur. Polis Okulu ders kitabı, Laikliği basit bir şekilde sözlük anlamıyla vererek “Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması” olarak açıklamıştır. Ayrıca “Laiklik anlayışında din,

¹¹⁹ Erdal ASLAN, *a.g.m.* s. 306

¹²⁰ M. K. SU, A. MUMCU, *a.g.e.* s. 295

¹²¹ M. K. SU, A. MUMCU, *a.g.e.* s. 296

¹²² M. K. SU, A. MUMCU, *a.g.e.* s. 299

¹²³ M. K. SU, A. MUMCU, *a.g.e.* s. 299

devlet ve dünya işlerine karışmayacak, vicdanlardaki yüksek ve kutsal yerini muhafaza edecektir. Laiklik dinsizlik, din düşmanlığı, dine saygısızlık değildir; aksine dinin her türlü çıkar hesaplarından uzak tutulması, siyasete alet edilmemesidir.” denilerek laikliğin din düşmanlığı olarak algılanmamasını belirtmek istemiştir.¹²⁴ Ancak doyurucu olmayan içeriği doğru tespitlerin soyut düzeyde kalmasına neden olmuştur.

4.4.4 Devletçilik

Devletçilik ilkesi her ne kadar Laiklik kadar tartışılmasa da, özellikle son dönemde gündemi meşgul eden bir konudur. Bilindiği üzere devletçilik, ülkenin ekonomik modelini belirleyen bir ilkedir. Başka bir ifadeyle ekonomisi güçlü bir devlet yaratmak için Atatürk’ün kullanmış olduğu model de denilebilir. Su ve Mumcu, bu konuya değinirken, enteresan bir şekilde iktisadi sistemden çok az bahsetmişlerdir. Bu ilke daha çok devlet gücü, hükümet ve Cumhuriyet yönleriyle tartışılmıştır. Kitapta “Devletçiliği sadece ekonomi alanıyla sınırlamak, kavramı son derece daraltmak olur. Devletin, toplumun her kesimine ve kurumuna müdahale etmesi normaldir. İşte devletçilik, bu müdahalelerden çıkar. Bunların ölçüsü, kuralları, genel, geniş anlamda devletçiliği doğurur.” denilmiştir.¹²⁵ Su ve Mumcu’nun tanımladığı anlamda devletçilik, Atatürk ilkelerinin ekonomik boyutunun niteliğini tanımlamaktan çok, totaliter bir devlet yapısının meşrulaştırılmasıdır. Demokrasi ve hukuk devleti temelinde tanımlanan modern, demokratik devlet yapısı açısından bu tür totaliter eğilimlerin ve bu eğilimlerin eğitim kanalı ile genç polisler aktarılmasının Türkiye için olumsuz sonuçlar doğurması kaçınılmazdır. Devletçiliğin bu tür totaliter tanımının Atatürk’ün devletçilik ilkesi ile bir ilişkisi yoktur.

Polis Akademisi’nde okutulan kitapta Özbudun, Devletçiliğin ekonomik modelle ilgili bir sistem olduğunu, hatta “Ekonomik Hayat” başlıklı bölüm altında devletçiliğin daha detaylı işleneceğini belirtmiştir.¹²⁶ Prof. Yüksel Ülken’in yazdığı “Atatürk ve İktisat” adlı bölümde Atatürk’ün iktisadi hayata verdiği önem en az İktisat Fakültelerindeki kadar detaylı anlatılmıştır. Bağımsızlığı gerçekleştirmenin yolu ekonomik olarak güçlü olmaktan geçer. Bu önermeden yola çıkılarak, Atatürk’ün ekonomiye verdiği önemi Ülken, şu sözleriyle pekiştirmiştir: “Hiçbir uygar toplum yoktur ki, ordu ve donanmasından önce iktisadını düşünmüş olmasın. Muhakkak tam bağımsızlığını sağlayabilmek için yegane hakiki kuvvet,

¹²⁴ Eğitim Dairesi Başkanlığı, a.g.e. s. 57

¹²⁵ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e. s. 291

¹²⁶ E. ÖZBUDUN, a.g.e. s. 68

en kuvvetli temel iktisadiyattır.”¹²⁷ Ayrıca sanayi kesimi, ekonomik alt yapı, eğitim, bilim ve teknik, zihniyet, yabancı sermaye ve enflasyonsuz kalkınma detaylı olarak bu bölümde işlenmiştir. Atatürk döneminde uygulanan iktisadi politikaların dönemin şartlarına uygunluğu belirtilmiştir. Örneğin; tarıma ve çiftçiye Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında önem verilmiştir. Çünkü az gelişmiş ülkelerde ekonomiye rengini veren tarım kesimidir. Ülken, bu bölümü çok iyi açıklamış, ancak sonraki yıllar tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişin sağlanıp sağlanamadığını belirtmemiştir. Atatürk sonrası dönem ise diğer bölümlerde belirttiğimiz gibi ihmal edilmiştir. Yine alt yapı konusu anlatılırken demiryollarının kurulmasının önemine değinilmiştir.¹²⁸ Atatürk’ün ölümünden sonraki demiryollarının durumu ise belirsiz kalmıştır. Genelde bütün devrimlerde olduğu gibi, devletçiliğinde Cumhuriyet tarihindeki geliş çizgisi tartışılmamıştır. Bu da Atatürkçü modelin sadece o yaşıyorken uygulanmış olan bir model olarak algılanmasına sebep olmaktadır. Kitap iktisadi gelişimi anlatırken tarihler 1938’in ötesine geçememiştir.

Polis Okulunda okutulan ders kitabı ise eksik içeriğiyle birlikte; Atatürkçü devletçilik üzerine vurgu yaparak, yeni sistemle hür teşebbüsün önünün açıldığı, ancak halkın yetişemediği zamanlarda devletin ekonomik hayata el atabileceği gerçeğini açıklamıştır. Bu sisteme de “karma ekonomi” denildiğini belirten kitap, bu sistemin sosyalizm nazariyelerinden doğmayan Türkiye’ye has bir sistem olduğunu belirtmiştir.¹²⁹ Türkiye’ye özgü olmadığı bilinen “karma ekonomi”nin zaman içinde ki gelişimi hakkında kitapta bilgi verilmemiştir.

Özellikle bugün mercek altına alındığında, yaşanan sıkıntıların çoğunluğunun ekonomiye bağlı olduğu görülecektir. Kendini yenileyemeyen ve günü yakalayamayan kitaplarda Atatürkçü ekonomik model nazariye olmaktan öteye gidememiştir. Yine aynı şekilde devletin ekonomiye ilk yıllardaki müdahalesi neticesi büyüyen ve kitaplarda birer anıt gibi övünülerek anlatılan devlet teşekkülleri yıllar sonra maalesef birer hantal yapı haline gelmiştir. Bu çelişkiyi kitaplarda ki bilgilerden hareketle analiz etmek imkansızdır. Dolayısıyla öğrencinin geçmiş ile bugün arasında bağlantı kurma olanağı ortadan kalkmaktadır. Yine Atatürk’ün fikirleri ile çelişkili olan borçlanma ve dışa bağımlı ekonominin doğuşu ve gelişimi açıklanmamıştır. Tek bilinen somut gerçek ise; şu anki ekonominin Atatürk’ün istemediği bir durumda olduğudur. Ancak, Cumhuriyet dönemi ekonomik gelişimini izleme olanağını sağlayacak bir perspektif bu sorunları giderebilecektir.

¹²⁷ Yüksel ÜLKEN, “Atatürk ve İktisat”, Atatürkçülük, s. 237

¹²⁸ Y. ÜLKEN, a.g.e., s. 242

¹²⁹ Eğitim Dairesi Başkanlığı, a.g.e. s. 56

4.4.5 Milliyetçilik

Atatürk'ün Milliyetçilik ilkesini anlatan Atatürkçülük ders kitabında Prof. Özbudun, öncelikli olarak milletin tanımını yapmıştır. Atatürk'e göre millet "Bir harstan olan insanlardan mürekkep cemiyettir."¹³⁰ "Atatürk'ün Milliyetçilik Anlayışı" başlığı altında ise Türk Milliyetçiliğin önemi anlatılarak, özellikle birlik ve beraberlik üzerinde durulmuştur. Özbudun, "Atatürkçü Milliyetçilik" adı altında milliyetçiliği yeniden tanımlama gereği duymuştur. Fransız İhtilali ile birlikte dünyada gelişen farklı milliyetçilik akımları Türkiye'yi de etkilemiştir. Toplumu ulusal bağımsızlık paydasında birleştirmek düşüncesinin ana hedef olduğunu belirten Özbudun, Atatürk'ün milliyetçilik anlayışını da "akılcı, çağdaş, medeni, ileriye dönük, demokratik, toplayıcı, birleştirici, yüceltici, insani ve barışçı" olarak açıklamıştır.¹³¹ Aynı şekilde Atatürkçü Milliyetçiliğin özelliklerini açıklayarak, belli bir ırkın üstünlüğü esasına karşı çıktığını belirtmiştir. Devam eden satırlarda ise ifade genişletilerek şöyle denilmiştir: "Bugünkü Türk Milleti siyasi ve içtimai camiası içinde kendilerine Kürtlük fikri, Çerkeşlik fikri ve hatta Lazlık fikri ve Boşnaklık fikri propaganda edilmek istenmiştir. Ancak tesir doğurmamış ve millet fertleri aynı ortak geçmişe, tarihe, ahlaka sahip bulunuyorlar." Atatürk'ün bu sözleriyle pekiştirilen konunun asıl özeti ise şu cümlelerde yer almaktadır: "Atatürkçü Milliyetçilik ırkçılığı reddeder. Türk vatandaşlarını din ve etnik köken esasına göre ayırt etmez. Aynı ortak geçmişe, ahlaka, hukuka sahip bulunan, aynı ortak kültürü ve idealleri benimseyen, kaderlerini kendi samimim istekleriyle Türk milletine bağlamış olan bütün Türk vatandaşlarını Türk kabul eder."¹³² Vatandaşlık temelinde tanımlanan "Atatürk Milliyetçiliği" Anayasa'da da aynı şekilde ifade edilmektedir(Md.2).¹³³

Su ve Mumcu, Polis Kolejinde okutulan ders kitabında Milliyetçiliği, Özbudun'dan biraz farklı açıklamıştır. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı açıklanırken milliyetçiliğin, ırk ve din esası üzerine kurulu olmadığı üzerine vurgu yapılmış, milliyetçiliğin unsurlarını ortak değerler, ortak milli düşünce, ideal ve en önemlisi de ortak dil olarak belirtmiştir.¹³⁴ Özbudun ortak dilden söz etmezken, Su ve Mumcu özellikle bu konuya vurgu yapmıştır. Yine ilerleyen bölümlerde Milliyetçiliğin daha çok milli birlik ve beraberlik ekseninde açıklanması yoluna gidilmiştir. Kitabın yayın tarihinin Türkiye'de terör olaylarının had safhaya çıktığı dönemlere

¹³⁰ E. ÖZBUDUN, a.g.e., s. 46

¹³¹ E. ÖZBUDUN, a.g.e., s. 48

¹³² E. ÖZBUDUN, a.g.e., s. 51

¹³³ Ali ŞAFAK, Vahit BIÇAK, *Güvenlik Kuvvetleri ve Polis Mevzuatı* (6. Baskı), Liberte Yayınları, Ankara 2000, s. 41

¹³⁴ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e., s. 283

rast geldiği düşünülürse, milli birlik ve beraberliğe daha fazla vurgu yapılması anlaşılabilir olmaktadır. Kitap, milli birliği ve beraberliği güçlendiren unsurlar olarak “tarihimizin eskiliği ve bütün bireylerin birbirine bağlılığını” tespit etmiştir.¹³⁵ Ancak kitap milli birlik ve vatanın bölünmezliği ile ilgili en son belirleyici belge olarak Misak-ı Milli’yi göstermiştir. “Misak-ı Milli’nin tüm unsurlarının gerçekleştiği ve bu belgede çizilen yolda sonuna kadar yürüneceği” ifadesiyle duygusal bir anlam katılan bölüm bu noktada kendisiyle çelişkiye düşmüştür.

Polis Okulu ders kitabı ise; Milliyetçilik ilkesiyle birlikte milli devlete geçildiği gerçeğini dile getirmiştir.¹³⁶ Irkçılığı reddeden Atatürk milliyetçiliğinin bütünleştirici, birleştirici bir özellik taşıdığının da belirtildiği bu bölüm yine de yeterli bilgi vermekten yoksundur.

4.4.6 İnkılapçılık

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunun alt yapısını oluşturan ve devrimlerin tamamını kapsayan İnkılapçılık ise, Özbudun’un yazdığı bölümde detaylı olarak anlatılmıştır. Türk İnkılabının özellikleri hakkında bilgi verilen bu bölümde İnkılabın basit bir yönetim değişikliği olmadığı, temel kurumlarda da değişmeyi ifade ettiği gerçeği dile getirilmiştir.¹³⁷ Yine bu bölümde Türk İnkılabının ihtilalden daha ileri ve geniş kapsamlı olduğu da açıklanmıştır. Özbudun, İnkılapçılığın statik değil, dinamik bir nitelik taşıdığını dile getirirken, asıl amacın sadece varolan kurumları korumak değil, teknolojinin yol göstericiliğinde çağdaşlaşmaya yönelmek olduğunu açıklamıştır.¹³⁸ Zaten asıl üzerinde durulması gereken nokta da budur.

Su ve Mumcu, İnkılapçılık başlığı altında Türk İnkılabının özelliklerini anlatırken, İnkılabın bir bütün olduğunu, güçlü ve çağdaş uygarlığın üstüne çıkmayı hedeflediğini, insancıl olduğunu ve insan sevgisini ön planda tuttuğunu belirtiyor.¹³⁹ Ayrıca “İnkılabın Dinamikliğinin Sağlanması ve Geliştirilmesi İçin Türk Toplumuna Düşen Görevler” başlığı altında diğer kitaplardan farklı bir boyuta değinmiştir. Bu başlık altında “Atatürk İnkılabını sürdürebilmek, inkılapçı ruh ve yapıyı, coşkuyu her zaman duymakla, hedefleri belirleyip bu hedeflere ulaşma yolunda çalışmakla olur.” denilerek çalışmanın önemi vurgulanmak istenmiştir.¹⁴⁰

¹³⁵ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e., s. 283

¹³⁶ Eğitim Daire Başkanlığı, a.g.e., s. 54

¹³⁷ E. ÖZBUDUN, a.g.e., s. 79

¹³⁸ E. ÖZBUDUN, a.g.e., s. 82

¹³⁹ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e., s. 294

¹⁴⁰ M. K. SU, A. MUMCU, a.g.e., s. 294

Polis Okulu ders kitabı ise yukarıda ki satırlarda bahsedildiği gibi, İnkılapçılık konusunda da yetersiz içeriğe sahiptir. Bu kitap İnkılapçılık ilkesini açıklarken daha çok Atatürk'ün anlayışı üzerinde durmaktadır. Atatürk'ün dediği “Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılapların amacı, Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağımıza uygun ve bütün mana ve biçimiyle uygar bir toplum haline erdirmektir. İnkılaplarımızın temel kuralı budur.” sözleri ön plana çıkarılmıştır.¹⁴¹

Bütün bunlardan yola çıkarak Atatürkçü düşünce sistemi değerlendirildiğinde, ilkelerin günümüz şartlarında yeniden yorumlanması gerekmektedir. Şüphesiz ki ilkeler bir bütündür ve birbirini tamamlar niteliktedir. Ancak şartlara göre yeniden yorumlanması gereklidir. Atatürk'e vurgu yapılmasından ziyade daha çok ilkelerine değinilmesi bu açıdan daha önemlidir. Çünkü Atatürk'ün doğru anlaşılmasının ön koşulu ilkelerinin doğru anlaşılmasından geçer. Bu bağlamda günümüz şartlarında Cumhuriyetçilik, Laiklik ve İnkılapçılık ilkelerine daha çok vurgu yapılmalı, Devletçilik ilkesi de dahil olmak üzere diğerleri yeniden yorumlanmalıdır. Çünkü dünya ve Türkiye şartları ve dengeleri devamlı değişmektedir. Atatürk'ün düşünceleri ve fikirleri daima değişimi ön planda tutmuştur. Ancak şartlara göre yorumlanamayışı sonucu çağın gerekleri karşısında yetersiz görünmektedir. Bu eksiklik Atatürk'ün fikirlerinde değil, onları doğru yorumlayamayıp değerlendirememede görülmelidir. Zaten öğrencilerin arzusu da bu şekilde oluşmaktadır. Hacettepe Üniversitesince yapılan anket sonuçlarından bir tanesi de Atatürkçülük, Laiklik, Cumhuriyetçilik ve Demokrasi kavramlarının yeniden tanımlanması noktasında toplanmıştır.¹⁴² İşte bu gerçeklerden yola çıkarak kitaplarda zorunlu değişikliklerin yapılması gerekmektedir.

İncelemekte olduğumuz kitaplardan Polis Akademisi'nde okutulan “Atatürkçülük” ders kitabı Atatürkçü Düşünce Sistemi üzerinde detaylı bir şekilde durmuştur. Konular anlatılırken daha bilimsel ifadeler kullanılmış ve hitap edilen kitlenin yetişkinler olduğu göz önünde tutulmuştur. Konular anlatılırken Atatürk'ün ve ilgili kişilerin sözleriyle anlatılmak istenenler pekiştirilmeye çalışılmıştır. Demokrasi ve Cumhuriyet kavramlarına daha fazla vurgu yapılmış, akılcılık ve bilimsellik ön plana çıkarılmıştır. Ancak kitap yukarıdaki bölümlerde de bahsedildiği gibi sadece bir düşünce sistemini anlatan kitap olarak ön plana çıktığı için, güncel ve tarihsel gerçekleri yorumlayabilen ders kitabı ihtiyacını tam olarak karşılayamamıştır.

¹⁴¹ Eğitim Daire Başkanlığı, a.g.e., s. 57

¹⁴² M. YILMAZ, a.g.m. s. 319

Polis Koleji ders kitabı ise konuları anlatırken öğrenciye düşünme/tartışma hakkı tanımamış, otoriter bir yapıda istenilen bilgiler verilmiştir. Kitapta demokrasi ve özgürlük gibi evrensel değerler yeterince işlenmemiştir. Öğrencilere otoriter bir devlet modeli sunulmuştur. Kitapta Atatürk İlkeleri de otoriter devlet yapısına uygun bir biçimde yorumlanmıştır ve bu durum demokrasi, özgürlük, insan hakları ekseninde tanımlanan çağdaş/demokratik devlet sisteminin öğrenciler tarafından içselleştirilmesini engellemiştir. Tarihi süreç anlatılırken Atatürk sonrası dönem işlenmemiş, bu nedenle öğrencini geçmiş ve gelecek arasında yorum yaparak kıyaslama yoluna gitmesi engellenmiştir.

Polis Okulu ders kitabı ise Atatürk'e -ve İlkelerine değinmekle beraber Atatürk İlkelerinin sayısını artırmış ama, konular içerik olarak yetersiz kalmıştır. Zaten kitap başlı başına bir eser değil, bir başka kitabın özeti niteliğinde olduğu için istenilen bilgiler yeterince verilememiştir.

5. SONUÇ

Tarih, geçmişten gelen deneyimler ile bugünün ve geleceğin yorumlanmasıdır. Tarihin çok boyutlu bir bilim olarak değerlendirilmesi, olaylara farklı açılardan bakmayı kolaylaştıracağı gibi, günü de doğru okuma imkanı verecektir. Tarihi yaşayan bir vakıa olarak değerlendirmekte bunun bir sonucudur. Ancak tarihi yorumlamak kişisel fikirlere ve zamana göre farklılık gösterir. Net bir tarih bilgisinin olmaması da bunu geçerli kılmıştır. Farklı görüşler temelinde tarihin yorumlanması, sonuçta kitapların yazarına ve dönemin şartlarına göre değişik tarih kitaplarının yazılmasına yol açmıştır. Kronolojik olaylar bir kenara bırakıldığında, bu yorum farklılığının bazı konularda ön plana çıktığı görülmüştür.

Dünya üzerindeki her devlet, sistemine uygun nesiller yetiştirmeyi hedef olarak belirlediği için, derslerin içeriklerine bazı sınırlamalar getirmektedir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri de farklı kaygılarla okullarında komünizm propagandasının yapılmasını yasaklamıştır. Bunu da belirli ideolojik tehlikelerden yeni nesilleri korumak amacıyla açıklamıştır. Ancak komünizm yok sayılmamış ve hakkında bilgiler vererek öğrencinin dünya gerçeklerinden uzak kalmaması sağlanmıştır.¹⁴³ Türkiye'deki İnkılap Tarihi ders kitaplarında ise bu gelişim sağlanamamış, konular her sınıfta aynı tek düze ifadelerle tekrarlanarak, öğrencinin yaratıcılığı engellenmiştir. Aynı zamanda öğrenciler güncel olaylar ve gelişmeleri de bu eğitim sistemi içinde öğrenme şansını bulamamıştır. Çünkü mevcut eğitim sistemi öğrenciyi yeterince tarih bilgisiyle donatmamaktadır.

Bu olguyu daha mikro düzeyde bu tez sınırları içinde ele aldığımızda farklı bir sonuçla karşılaşmamaktadır. Gerek Polis Akademisi, Polis Koleji, gerekse Polis Okulu düzeyinde okutulan İnkılap Tarihi dersleri ele alındığında, o düzeye kadar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda okuyan bir öğrenci olarak, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde karşısına farklı bir konu çıkmamaktadır. Aynı dersleri alan biri olarak değerlendirmeye tabi tutunca, bilgi heyecanı ve tarih bilinci kazandıramayan, tekdüze, sık ve sıkıcı bir bilginin verilmesi, öğrenciyi sadece iyi not alarak dersi geçmenin çarelerini aramaya itmiştir. Yine Polis Okulunda İnkılap Tarihi dersi esnasında en çok dile getirilen sorun "devamlı aynı şeylerin yıllardır tekrarlanması sonucu sıkıcı bir ortamın oluşması ve ilginç gelmemesidir".

¹⁴³ Didem E. ERPULAT., a.g.m., s. 260

Öğrencilere gerekli bilgilerin verilmesi için şüphesiz ki en geçerli araç ders kitaplarıdır. Ancak 21. yüzyılın yetişkinlerinin eğitildiği bir dönemde, genç insanları çağdaş düşünceler ve yepyeni bilgilerle beslemenin en etkin aracı, okutulan bu kitapların modern ve güncel olmasıdır. Sorun da bu noktada oluşmaktadır. Çünkü polis eğitim kurumlarında okutulan müstakil bir tarih dersinin, hatta 20. Yüzyıl tarihinin olmaması başlı başına bir eksiklikler. Bu eksiklik özellikle bugünün değerlendirilmesinde ortaya çıkmakta ve Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersi sadece Atatürkçülük formasyonunun verildiği bir ders olarak değil, aynı zamanda bir tarih dersi olarak da değerlendirilmektedir. Bir alt kültür içinde yetişen polislere ihtiyacı olan Atatürkçülük formasyonu ve tarih bilgisinin, ancak onun ihtiyacına uygun olarak yazılacak tarih kitaplarıyla verilmesi mümkün olacaktır.

Topluma güvenlik hizmeti veren bir kurumun eğitiminin öncelikle kendisine özel okullarında verildiği daha önceki bölümlerde belirtilmişti. Özel bilgilerle donatılacak kişilerin alacağı eğitimin mutlaka farklı olması gerekir. Sivil bir okulda okuyan öğrencinin İnkılap Tarihi dersinden alacağı ile resmi üniformalı bir devlet görevlisinin alacağı aynı bilgiler değildir. Polisin eğitiminde mutlaka demokrasi, insan hakları, laiklik gibi konulara daha fazla vurgu yapılması gerekmektedir. Gönülden Atatürk'e ve devrimlerine bağlı olarak güven veren bir teşkilat olmak ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına etkin güvenlik hizmeti vermek arasında yakın bir ilişki vardır. Bu nedenle polis eğitim kurumlarında okutulan ders kitaplarının kendi ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte yeniden yazılması gerekmektedir. Önceki bölümde içerik olarak incelenen üç kitabın da polis eğitiminde yetersiz kaldığı görülmüştür. Belirli sınavlardan geçerek elemeye tabi tutulan öğrencilere sunulan bilgiler basit olmamalıdır. Gelişime ve yoruma açık, sorgulayıcı ve akılcı düşünce ışığında, rahatça tartışma olanağının sunulduğu kitapların yazılması bir zorunluluktur. Mevcut kitaplar değerlendirildiğinde genel olarak günümüz standartlarına uymayan, pek çok eksikliği içinde barındıran ders kitapları olduğu görülmüştür.

Öncelikle yeni kitapların yazılması aşamasında, bu kitaplarda yer alan yoğun savaş hikayeciliğinin kaldırılması gerekmektedir. Yoğun bir tarzda ifade bulan detaylı savaş anlatımlarının öğrenciye kazandıracak fazla bir şey bulunmamaktadır. İncelediğimiz kitaplarda, tarih ve yer adlarıyla desteklenen konular, Osmanlı Devleti'nin dağılmasına sebep olan Trablusgarp, Balkan ve Birinci Dünya Savaşları'ndan başlayıp, ulusal mücadelenin tüm savaşları ile birlikte hikayeci bir üslupla anlatılmıştır. Aynı zamanda milliyetçilik duyguları aşılacak için kahramanlık unsurları da sıklıkla kullanılmıştır. Tarihi savaşları objektif

değerlendirmek yerine, “kahraman askerlerimiz”, “denize döktük” gibi ifadeler ile okuyanı içine çekmek, öğrencilere o günleri tekrar yaşatmak, düşmanlıkların ve kinin devam etmesini sağlayacaktır. Burada asıl vurgulanması gereken savaşların ekonomik, siyasal, toplumsal nedenleri ve sonuçlarıdır. Milli Mücadelenin evreleri, Atatürk dönemini ele alan ve yaşanmış olayları dile getiren okuma parçaları ile zenginleştirilmelidir. Atatürk ve Türk Milletinin ülkenin içinde bulunduğu koşullar bunu gerektirdiği için savaştığı vurgulanmalı, esas sonucun ülkenin tam bağımsızlığı, çağdaşlaşma ve ilerleme olduğu örneklerle kavratılmalıdır.¹⁴⁴ Kazanılan savaşlardan mutlu olma, kaybedilenlere hayıflanma ise modern kitapların sunacağı tarz olmamalıdır. Düşman/dost devlet tanımlamaları zamana ve şartlara göre değişme gösterir. Özellikle kitaplarda düşman paradoksu yaratmak dünya gerçeklerini tanımamaktır. Öğrencilere uluslararası ilişkilerde değişen şartlar ve ittifakları açıklayabilecekleri genel bir bakış açısı kazandırılmalıdır. Bunu gerçekleştirmek dünya ile bütünleşmede ve olayları analiz etmede önemli bir unsurdur.

İncelediğimiz kitaplardaki önemli bir diğer sorun da geçmiş ve gelecek bağlantısının yeterince kurulamamış olmasıdır. Türkiye Cumhuriyeti’nin rejimi ve kurumlarının oluşumunun temelinde Osmanlı’da ki gelişmeler ve ıslahat hareketleri yatar. Bu gerçek sebep sonuç ilişkileri içinde mutlaka değerlendirilmelidir. Siyasal ve sosyal olayların gelişimi sadece Atatürk dönemini değil, Atatürk sonrası da ele alacak şekilde yine günümüze kadar getirilmelidir. Atatürk’ün devrimlerinin günümüze etkisi karşılaştırmalı olarak örneklerle anlatılmalıdır. Öğrenci konuyu bu sayede daha rahat kavrayabilecek ve güncel olaylarla bağlantıyı rahat bir şekilde kurabilecektir. Polis Eğitim Kurumlarında yirminci yüzyıl tarihinin anlatıldığı bir dersin yokluğu İnkılap Tarihi derslerini Atatürk dönemi ile sınırlamayı imkansız hale getirmektedir. Bu durumda ya yirminci yüzyıl tarihi ayrı bir derste öğretilmeli ya da İnkılap Tarihi dersinin kapsamı genişletilmelidir. Bu gerçeği göz önünde tutarak, Atatürk sonrası Türkiye, tek parti dönemi ve çok partili hayat hakkında bilgi verilmelidir. Bu sayede öğrenci yakın tarihi daha rahat değerlendirecek ve bu noktadaki eksiklikte büyük ölçüde giderilmiş olacaktır.

Önemli bir sorun da Atatürk’ün düşüncelerinin anlatımında doğmaktadır. Atatürk İlkeleri, Türkiye Cumhuriyeti’nin temellerini oluşturmaktadır. Öğrencinin fikrî hayatına yön verecek olan bu ilkelerin doğru tahlilinin yapılması zorunludur. Kitaplarda yer alan

¹⁴⁴ Metin AYIŞIĞI, “Polis Eğitiminde Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersinin Yeri ve Önemi”, 21. yy. da Polis Eğitimi..., s. 333

ilkeler bu çağdan bakıldığında yorum olarak yetersiz kalmaktadır. Anlatım yüzeysel kalmış ve güncelleştirilememiştir. Asıl yapılması gereken Mustafa Kemal Atatürk ve ilkelerini bir tarih nesnesi olarak görmek ve öyle anlatmak olmalıdır. Şüphe yoktur ki, Atatürk'ün bütün ilkeleri önemlidir ve birbirini tamamlar niteliktedir. Ne var ki bugün yapılması gereken, ilkeleri klasik, kuru ifadelerle aktarmak yerine, tartışma ortamı içinde öğrencinin fikri olgunluğunu sağlayacak tarzda anlatmaktır. Bu yapılırken, çağdaşlaşma, akılcılık ve ilerlemeye daha çok yer verilmelidir. Çünkü Atatürk'ün gerçekleştirmek istediği amaç çağdaş uygarlık düzeyidir. Atatürk'ün inkılapçı ruhu ön plana çıkarılmalıdır. Onun savaşlardaki kahramanlıkları ile iyi bir ordu komutanı olduğuna vurgu yapmak yerine, daha çok iyi bir siyaset ve fikir adamı olduğu üzerinde durulmalı, demokratik hayata yaptığı katkılar ön planda değerlendirilmelidir.

Atatürkçülük, Laiklik, Cumhuriyetçilik ve Demokrasi gibi son zamanlarda çokça tartışılan kavramlar yeniden doğru olarak tanımlanmalıdır. Bu konuların rahatça tartışılmasına imkan verilmeli, farklı düşüncelerin karşılaştırılması olarak kitaplarda yer alması sağlanmalıdır. Ancak bu sayede öğrencinin kafasında oluşabilecek çelişkileri gidermek mümkün olacaktır. Bunlara Devletçilik ve Ulusçuluk kavramlarını da eklemek mümkündür. Devletçilik ilkesini, liberal ekonomi içerisindeki anlamıyla, o günlerin koşullarını değerlendirerek, şimdi nasıl bir yorum yapılması gerektiği gerçeğiyle mutlaka yeniden değerlendirilmelidir. Yine ulusçuluk kavramı yeniden ele alınarak Avrupa Birliği süreci, üyelik kriterlerinin bunu nasıl etkileyeceği tartışılmalı ve bu bağlamda ulusal değerler ile uluslararası değerlerin sınırları yeniden çizilmelidir. Günümüz şartlarında Cumhuriyetçilik ile birlikte daha çok demokrasi üzerinde durulmalı, Türkiye'nin demokratikleşme serüveni açıklanmalıdır. Demokrasi paralelinde polis eğitiminde önemle üzerinde durulması gereken bir başka konu ise insan haklarıdır.

Atatürk'ün düşünceleri anlatılırken, yapılması gerekenlerden bir diğeri de, dünyadaki düşünce sistemlerinin açıklanmasıdır. Liberalizm, Komünizm, Sosyalizm gibi sistemler incelenmeli ve Türkiye Cumhuriyeti'ndeki devlet sistemi ile karşılaştırılmalıdır.

Atatürk'ün hayatı anlatılırken, ister lise, isterse üniversite düzeyinde yapılan bir eğitimde Atatürk'ü doğumundan alarak ölümüne kadar her kitapta anlatmanın gereği yoktur. Zaten bilinen şeylerin ilkokuldan başlayarak tekrarlanması sıkıcı olmaktadır. Bu konulara ilköğretim düzeyinde değinildikten sonra, lise düzeyinden itibaren daha bilimsel ifadeler ile Atatürk'ün farklı yönleri üzerine durulmalı ve topluma vermek istediği mesajlar ön plana çıkarılmalıdır. Atatürk'ün hayatı anlatılırken, somut örneklerle pekiştirilmiş liderlik

özellikleri, polis amiri yetiştiren okullarda okutulacak kitaplar içinde önemli bir yer tutmalıdır.

Düşüncelerin doğru yorumlanması doğru yazılmasıyla ilişkilidir. Bu aşamada yeni yazılacak İnkılap Tarihi kitaplarında olması gereken öğrencilerin bugünü anlamlandırmalarını sağlayacak bir tarih bilincini oluşturmaktır. Bu temelde güncelleştirilen kitaplar konuya hakim öğretmenler tarafından verilmelidir.

Sonuç olarak Polis Eğitim Kurumlarındaki temel problemlerden biri yirminci yüzyıl tarihi dersinin olmamasıdır. Bu temelden yoksun olan öğrencilere verilecek Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersinin, tarih bilincinin oluşumunda ve Atatürk İlkelerinin benimsenmesinde ciddi sorunlarla karşılaşacağı açıktır. Bu sorun Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi derslerinin kapsamı genişletilerek kısmen aşılmaya çalışılabilir. Ancak yapılması gereken, bugünün ihtiyaçları göz önüne alınarak, ders programlarının ve ders kitaplarının yeniden düzenlenmesidir.

KAYNAKLAR

- ALKAN Türker ve ERGİL Doğu, **Siyaset Psikolojisi**, Turhan Kitabevi, Ankara 1980.
- AYDIN Ahmet Hamdi, **Polis Meslek Hukuku**, Doğu Matbaası, Ankara 1996.
- AYIŞIĞI Metin, “Polis Eğitiminde Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersinin Yeri ve Önemi”, **21. yy. da Polis Eğitimi Sempozyumu Bildiriler**, Editör: H. İbrahim CERRAH, Eğitim Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000.
- AYTAÇ Önder ve BİLİR İhsan, “Polisin Eğitimi”, **Polis Dergisi**, 2000, Sayı:22, s. 323.
- BERKTAY Halil, “Bildiriler”, **İnkılap Tarihi Dersleri Nasıl Okutulmalı?**, Sarmal Yayınları, İstanbul 1997.
- CERRAH İbrahim ve SEMİZ Emin, **21. yy. da Polis**, Sibel Matbaası, Ankara 2000.
- ÇOKER Fahri ve ÇOKER Ziya, **Güvenlik Kuvvetleri ile İlgili Kanun-Tüzük-Yönetmelikler 2**, Kazan Matbaacılık, İstanbul 2000.
- DUVERGER Maurice, **Metodoloji Açısından Sosyal Bilimlere Giriş**, (Çev. OSKAY), Bilgi Yayınevi, II. Basım, Ankara 1980.
- Eğitim Dairesi Başkanlığı, **Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi**, E.G.M. Basımevi, Ankara 1994.
- Emniyet Genel Müdürlüğü, **Eğitim Daire Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi**, E.G.M. Basımevi, Ankara 1987.
- ERDAL Aslan, “Devrim Tarihi Ders Kitapları”, **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**, Editör: Salih ÖZBARAN, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İzmir 1994.
- ERPULAT Didem Erol, “Tarih Ders Kitaplarında Tarih Bilinci: A.B.D: Modeli”, **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**, Editör: Salih ÖZBARAN, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İzmir 1994.
- GORDON Thomas, **Etkili Liderlik Eğitimi**, (Çev.AKSAY), Sistem Yayıncılık, İstanbul 1997.
- GRONDOU Dictrich, **Mustafa Kemal Atatürk ve Cumhuriyet’in Doğuşu**, (Çev. PAVİZ), Altın Kitaplar, İstanbul 1994.
- İLHAN Akın, **Türk Devrim Tarihi**, Üçdal Neşriyat, İstanbul 1966.
- KANSU Mahzar Müfit, **Erzurum’dan Ölümüne Kadar Atatürk’le Beraber**, C. 1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1998.
- KAPLAN İsmail, **Türkiye’de Milli Eğitim İdeolojisi**, İletişim Yayınları, İstanbul 1999.
- KARAL Enver Ziya, **Atatürk’ten Düşünceler**, Milli Eğitim Yayınevi, İstanbul 1986.

KOLOĞLU İlhan, “Tarih Öğretiminde Bugüncülük, Yanılsamalar ve Sonuçları”, **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**, Editör: Salih ÖZBARAN, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İzmir 1994.

LINZ J. Juan, **Totaliter ve Otoriter Rejimler**, (Çev.ÖZBUDUN), Siyasi İlimler Türk Derneği Yayınları, Ankara 1984.

MISIROĞLU Kadir, **Lozan Zafer Mi?Hezimet Mi?**, Sebil Yayınevi, İstanbul 1992.

MUMCU Ahmet, ÖZBUDUN Ergun, FEYZİOĞLU Turhan, ÜLKEN Yüksel ve ÇUBUKÇU İ. Agah, **Atatürkçülük**, Yüksek Öğretim Kurumu Yayınları, Ankara 1995.

ÖZBARAN Salih, “Giriş”, **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**, Editör: Salih ÖZBARAN, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İzmir 1994.

“Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Fakültesi Eğitim-Öğretim Yönetmeliği”, **Resmi Gazete**, 15 Ekim 2001, Sayı: 24554, s. 20-22.

SU Mükerrrem K. ve MUMCU Ahmet, **Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük**, Devlet Kitapları, Ankara 1999.

ŞAFAK Ali, **Güvenlik Kuvvetleri ve Polis Mevzuatı**, Temel Yayınları, İstanbul 1995.

ŞAFAK Ali ve BIÇAK Vahit, **Güvenlik Kuvvetleri ve Polis Mevzuatı**, Liberte Yayınları, VI. Basım, Ankara 2000.

TEKELİ İlhan, “Küreselleşen Dünyada Tarih Öğretiminin Amaçları Ne Olabilir?”, **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**, Editör: Salih ÖZBARAN, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İzmir 1994.

TOPRAK Zafer, **Türkiye’de Milli İktisat**, Yurt Yayınları, Ankara 1982.

_____, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Kolluk Kuvvetleri”, **Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi**, C. 5, İletişim Yayınları, İstanbul 1995, s. 1271.

_____, “Bildiriler”, **İnkılap Tarihi Dersleri Nasıl Okutulmalı?**, Sarmal Yayınları, İstanbul 1997.

_____, “II. Meşrutiyet’te Solidarist Düşünce:Halkçılık”, **Toplum ve Bilim Dergisi**, Beta Yayıncılık, İstanbul 1977, s. 93.

TUNCAY Suavi, “Psikolojik ve Sosyolojik Açıdan Polisin Sosyalleşme Süreci”, **21. yy. da Polis Eğitimi Sempozyumu Bildiriler**, Editör: H. İbrahim CERRAH, Eğitim Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000.

www.egm.gov.tr/daireler/egitim

www.turkinfo.de/dusunceler.

VURAL M. Zeki, **Polis Kuruluşu**, Ulutaş Matbaası, İstanbul 1971.

YAŞAR Yılmaz, Açıklamalı Polis Meslek Hukuku, Mustafa Kitabevi, Ankara 1999.

YILMAN Mustafa, “Polisin Sosyalleşme Süreci”, 21. yy. da Polis Eğitimi Sempozyumu Bildiriler, Editör: H. İbrahim CERRAH, Eğitim Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000.

YILMAZ Mustafa, “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersleri ve Bu Konuda Yapılan Araştırmalar”, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 2000, C. XVI, s. 319.

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	09.01.1975	
Doğum yeri	Ankara	
Lise	1989-1993	Ankara Polis Koleji
Lisans	1993-1997	Polis Akademisi
Yüksek Lisans	1998-2002	Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ana Bilim Dalı

Çalıştığı Kurumlar

1997- Devam ediyor Etiler Polis Eğitim Merkezi

